

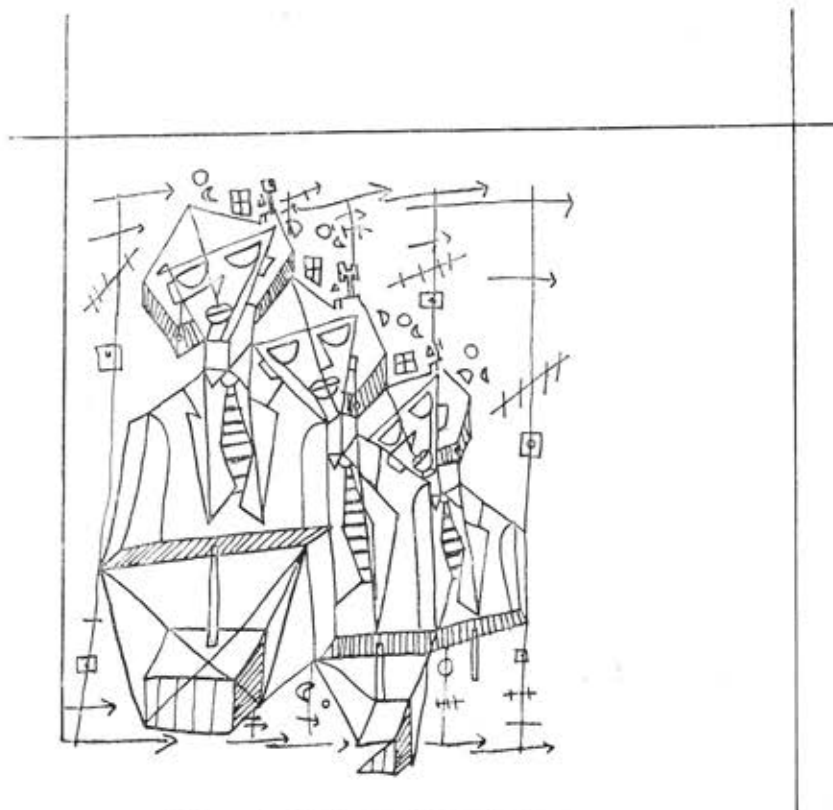
ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Κώστας Κόλλας: Α' βραβείο θεατρικού έργου

—●—
Το
σπιτομάζουμα

—●—
Τα ιονάφκια

Αφίσσα (σχέδιο) του Κώστα Νέστορα

Μήπως χάσαμε το νόημα του έρωτα;

Η τεχνητή γονιμοποίηση της πέστροφας

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον

τῶν συνδρομητῶν τῆς

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς

τοῦ ἔτους 1983

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΥ

**ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ**

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Νέα διεύθυνση Βασιλέως Κων)ντίνου 40, κάθε Δευτέρα Τρίτη Πέμπτη 6-9 ἀπόγευμα.

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ..

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΤΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Η Τόμος Δ' Τεύχος 26

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Οδυσσεύς Ντινόπουλος, Ελένη Μήτσαλα
Λευκή Σαμαρά, Χρήστος Μουχάγιερ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Βασ. Κωνσταντίνου 44

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γιάννης Καρατσώλης, Γεωπόνος 21.331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Αφίσα του Κώστα Νέστορα

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ — ΕΚΤΥΠΩΣΗ

«Τυπογραφία» Αντώνη Μαυρογένη
Αντωνίου Καμάρα 3 — τηλ. 250.140 & 226.924
Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Ιστορικά — Λαογραφικά — Κοινωνικά

ΠΥΡΙΝΟΥ Π.: Κατάλογος Βιβλίων Σχολείου μετά το 1822	4
ΓΑΣΡΙΗΛΙΔΗ ΘΩΜΑ: Οι κατισούδοι και τα αγ- γίτσια, τα πρώτα ρόδα	6
ΜΗΤΣΑΛΑ ΖΕΓΓΙΝΗ ΕΛ.: Τα παλιά Ναουσαϊκά σιτίτσια	8
ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΣ: Ιερομόναχος Μελέτιος	10
ΣΒΑΡΝΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΕΛΙΟΥ: Το σπιτομάζουμε	11
ΣΠΑΡΤΣΗ Ν.: Τα Ιονάφκια	13
ΞΗΡΟΥΡΗ Γ.: Μήπως χάσαμε το νόημα του έρωτα;	17

Ιατρικά — Επιστημονικά

ΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Σ. και ΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Ν.: Ιν- τερφερόνη — Προοπτικές και υποσχέσεις	20
ΔΟΔΗ Θ.: Στοματικός καρκίνος	21
ΧΩΡΟΠΑΝΙΤΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ: Η τεχνητή γονιμο- ποίηση της Πέστροφας	30

Παιδαγωγικά — Λογοτεχνικά — Αφιέρωμα

Κώστας Κόλλας Α' βραβείο θεατρι- κού έργου	22
ΤΖΙΩΝΑ ΙΩΑ. Η λειτουργία της ποινής ως εκπαι- δευτικό μέσο	26
ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΙΚΗ: Η βροχή	32

Δενδροκομικά — Γεωργικά

ΚΩΤΟΥΛΑ — ΣΥΚΑ ΕΛΕΝΗ: Ζιζανιοκτόνα στο καλαμπόκι	33
ΡΟΥΜΠΟΥ ΑΘΑΝ.: Ενδιάμεσος εμβολιασμός στην Ουίλιαμς	35
ΠΑΛΟΥΚΗ ΣΤΕΡ.: Η ψώρα «βαμβοκάδα» στην ακτινιδιά	37
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Δεντροκομικά θέματα	39

Αγαπητέ φίλε

Με ιδιαίτερη χαρά παρουσιάζουμε το 26ο
τεύχος της «ΝΑΟΥΣΤΑΣ» και όπως πάντα με
ύλη ποικίλη επίκαιρη και ενδιαφέρουσα.

Στις σελίδες του περιοδικού μας, φιλοξε-
νούνται αυτή την φορά, αρκετά άρθρα νέων συ-
νεργατών. Αυτό για μας έχει ιδιαίτερη σημα-
σία. Η προσθήκη νέων συνεργατών θα βοηθήσει
πολύ στην βελτίωση της ύλης του περιοδικού
και στην εξύψωση του κύρους του.

Αγαπητέ φίλε

Στο περιοδικό μας μπορείς να διαβάσεις
αρκετά άρθρα ιστορικού και λαογραφικού περιε-
χομένου. Έτσι σχηματίζεις «μιά σωστή εικό-
να» το πώς ζούσαν οι Νιαουσαίοι των περασμέ-
νων γενεών. Επίσης μπορείς να διαβάσεις και
άρθρα κοινωνικού και παιδαγωγικού περιεχομέ-
νου που έχουν σχέση με την ζωή και τον έρωτα
των νέων, την συμπεριφορά και την διαπαιδα-
γώγησή τους.

Αγαπητέ φίλε

Με ιδιαίτερη χαρά παρουσιάζουμε τον βρα-
βευμένο συγγραφέα Κ. Κόλλα. Η Νάουσα και
η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» είναι υπερήφανες γι αυτόν, ό-
πως και οι πολιτιστικοί σύλλογοι της πόλης
που συνεργάστηκε και ιδιαίτερα ο «Ζαφειρά-
κης».

Αγαπητέ φίλε

Στις σελίδες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» δημο-
σιεύονται άρθρα επιστημονικού και ιατρικού πε-
ριεχομένου, καθώς επίσης και άρθρα δενδροκομι-
κής φύσεως που ενδιαφέρουν τους δενδροκαλλιερ-
γητές της περιοχής (καταπολέμηση εχθρών α-
θθενειών, ζιζανίων κλπ).

Αυτά για τώρα θα τα ξαναπούμε μετά τρι-
μηνο.

Γειά σας
Ο Ντίν

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	δρχ. 500
Δήμοι, Κοινότητες, Συν)σμοί	δρχ. 1.000
Εξωτερικού δολάρια	20

Παρατηρήσεις και συμπεράσματα πάνω στον κατάλογο των βιβλίων του Δημοτικού Σχολείου της Νάουσας που επαναλειτούργησε μετά την επανάσταση του 1822

**Του Παύλου Πυρινού
καθηγητού**

I. Εισαγωγή

Στην προσπάθειά μου να βρω πληροφορίες για εκπαιδευτική δραστηριότητα στη Νάουσα κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας, βρήκα στο αρχείο της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας αρχειακό υλικό για τη βιβλιοθήκη του Δημοτικού σχολείου της Νάουσας που επαναλειτούργησε μετά την επανάσταση (1822).

Επειδή, από τα όσα γνωρίζω, δεν έχει ερευνηθεί σ' όλη την έκταση η εκπαιδευτική δραστηριότητα στη Νάουσα κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας (ιδιαίτερα μετά το 1822), θεώρησα σκόπιμο να παρουσιάσω έναν άγνωστο και ανέκδοτο κατάλογο των βιβλίων της βιβλιοθήκης του Δημοτικού Σχολείου της Νάουσας, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί από τον ιστορικό του μέλλοντος.

II. Ο κατάλογος των βιβλίων της Βιβλιοθήκης του σχολείου της Νάουσας

Ο κατάλογος αυτός, με την ένδειξη «α ω μ β: Νοεμβρίου: 3: Ενταύθα γίνεται η καταγραφή των βιβλίων της Σχολής της πολιτείας ταύτης Ναούσης», είναι καταχωρημένος στις 312 και 311 σελίδες ενός κώδικα της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, που φέρει τον τίτλο «Κώδιξ Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης 1833 - 1884» και έχει διαστάσεις 32,7X24,4 κατ. και 354 σελίδες.

Οι συγγραφείς και οι τίτλοι των βιβλίων όπως έχουν στον κώδικα:

«Εκκλησιαστική ιστορία του Μελετίου	2
Παλαιά Διαθ: κατά τους Ο'	2
ρητορική ερμηνεύου	1
Εκλογαί Ιωάννου του Στοβαίου	1
Επιστολάριον Θεοφίλου Κορυνθίου	1
Ερμηνεία Περγίου Ιατρού	1
ορθόδοξος διδασκαλία του Πλάτωνα	1
Κεφάλαια παραινέτ: Βασιλείου Μακεδ:	1
Αρμονία οριστική των όντων	1
Διάλογοι Φωκίωνος	1
Βίβλος οδηγός της αληθείας	1
Σοφοκλέους τραγωδία	1
Αιθιοπικά ηλιοδώρου	1
Επιστολάριον Δαυδάρεως	1

Οδηγός Αναστασίου Σιναΐτου	1
Γεωγραφία Μελετίου	1
Εισαγωγή εις την φιλοσ: Ευγενίου Βουλγάρεως	1
Γεωγραφία Ανθίμου Γ:	1
ποίημα καρκινικών Αμβρ:	1
λόγοι ηρωδιανού	1
ποίημα κατά δάφν: και χλ:	1
Εισαγωγή εις την ελ: γλώσσαν του Δαυδ:	1
Χειρ: ιστορία Αριστοτέλη	1
Εικόνες Φιλοστροφάτου	1
ιστορία Ιωάννου Μάκολα	1
Γραμμ: Ανανίου	1
Γραμμ: Λασκάρι:	1
Απανθήματα, απορρήματα Ζαχαρ:	1
Λογική Φρειδερίκου	1
Αριθμη: Ιωάννου Εμμανουήλ	1
Χειρόγρα: σύννομη του διδ:	1
Λογική Θεοφίλου Κορυθ:	1
όρωμ: (;) σωτήριος Βασιλείου	1
Σύνταγμα κατά αξύμων κ: Σιάδέστ:	1
Άγγραφος παράδοσις	1
κίνδυνος και κατορθώματα: Πέτρον του Α':	1
Λόγος εκκλ:	1
Επιστολ: Συνεσίον κυρηναίου	1
Κανόν: χειρόγ: Συν:	1
Λόγ: εκκλ:	1
Όμηρ: Γεωργίου ρώσι	1
ομιλίες διάφοροι Διονυσίου	1
Γεωγραφία Χρυσάνθου Νοταρ:	1
Αριθμητ: Μπαλάνου	1
Χειρόγραφ: επιστολ: διαφόρων	1
Σύλλογιστικά Μαρ: Ιατρ:	1
Απορρήματα Αναστ: Περγ:	1
θέατρον πολιτικόν	1
Διάφορα συγγράμματα Πλουτάρχου	1
Πραγματεία Βασίλ:	1
Πάρεργα Φιλοθέου	1
Γραμμ: ιταλ:	1
Άτλας Γεωγραφ: εξ αμερ:	1
Γραμμ: Θεοδώρου Γαζή	1
Γραμμ: Κατηρ:	1
Λογική Βουλγάρ: Ευγεν:	1
Γραμμ: Τερψιθέα	1

Εγχειρίδιον Χρυσάνθου ιεροσ:	1
Γραμμ: Αλεξάνδρου Μανρ:	1
ηλιοδότη: Αιθιοπ:	1
ορθόδοξος ομολ:	1
Φυσική του Θεοτόκη	1
Αγάθων Κούμ:	2
Πλούταρχος	1
Γραμμ: Καρά Ιωάννου	2
Ιστορία και γνωμ: διαφόρων	1
Χειρόγ. κανόνες	1
Εισαγωγή του Λαοβάρ:	1
όργανον λογικόν Αριστ.	1
εγκόλπιον λογικόν (...)	1
Ασφαλή: οδηγία	1
Γραμμ: Θεοδ: Γαζή	1
Νικομάχου Αριθμ:	1
ιστορία των ψευδωνύμων Θεών	1
Επιστολαί Δημοσθένους	1
επίμνημα εις τας κατηγ. Αριστ.	1
Διαταγαί των Αποστόλων	1
Αριθμ: Γλασκωπίου (;)	1
Λογική αἰνεκκίου	1
άνθος Χαρίτων Νικοδήμιου	1
Πολυαῖνον στρατηγῇ	1
Ιστορία της Ελλάδ:	
Εγκυκλοπαίδεια Στεφάν: Νεοίμ: (;)	4
ιστορία ανθρωπῆ: πράξ: Νεοίμ: (;)	1
Λόγοι αττικῶν ρητ: Δούκ:	2
Επιστολή διαρ: χειρόγ:	1
Χειρόγ: σύννοψ: επιστ:	1
Λογική Βλεμίδου	1
ηθική Φιλοσοφία Ιωσή:	1
Ιστορία Γεωργίου (...)	1
Ετυμολογικόν μέγα	1
μαθηματικά του Νεοίμ: (;)	1
Τα παρὰ του Αντωνίου Δ. Μ: Λεξικά Γαζή —	3
τα παρὰ του Φιλίπ: Γερμάνη Γεωγραφία του	
Βάλδη με τα Γεω: άτλας:	— 3
τα παρὰ του Νεορῆτου Δούκα ειδήλῳ Θεοκρίτου —	2
Αισχύλ:	— 2
τα εκ της εκκλ: της Μετ: (;): παράλληλα του	
Πλουτάρχου	— 2.

III. Παρατηρήσεις — Συμπεράσματα

1. Τα βιβλία, όπως φαίνεται από τον κώδικα, είναι δωρεές των:

α) Μανουήλ² (πιθανόν από τη Νάουσα) που ήταν Σχολάρχης στη Βέροια, β) Αντωνίου Δ. Μ:³ Βεροιώτου δασκάλου, γ) Φίλιππου Γερμάνη, δ) Νεόφυτου Δούκα και ε) του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Οι παραπάνω πρόσφεραν αντίστοιχα από 108, 3, 3, 4 και 2 βιβλία.

2. Μετά την καταστροφή της Νάουσας (1822) επαναλειτούργησε Δημοτικό σχολείο σ' αυτήν το 1842 δηλ. για 19 χρόνια δεν λειτούργησε σχολείο μετά την επανάσταση. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στη Βέροια⁴.

3. Τα βιβλία είναι Θρησκευτικού, Φιλοσοφικού, Φιλολογικού, μαθηματικού και γενικού Περιεχομένου είναι αξιόλογα. Παράδειγμα η γραμματική του Λάσκαρη κ.ά. όπως φαίνεται από τον κατάλογο.

4. Πολύ γρήγορα οι φιλόμοιροι Ναουσαίοι, μετά την ολοκληρωτική καταστροφή (1822), ιδρύουν δημοτικό σχολείο και δημιουργούν βιβλιοθήκη με τις δωρεές Ναουσαίων, Βεροιωτών και άλλων. Έτσι κατόρθωσαν με την παιδεία να διατηρήσουν την εθνική και θρησκευτική του συνείδηση και να επιδιώσουν και να προσδεύσουν σ' όλους τους τομείς της ανθρωπίνης δραστηριότητας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Βλ: Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Ιστορία της Βεροίας, τόμος Πρώτος, Βέροια 1960, 6. 41.

2. Δεν δώρηκα άλλα στοιχεία για το Σχολάρχη Μανουήλ μολονότι ερευνήσα τους σχετικούς κώδικες της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας και τη σχετική βιβλιογραφία.

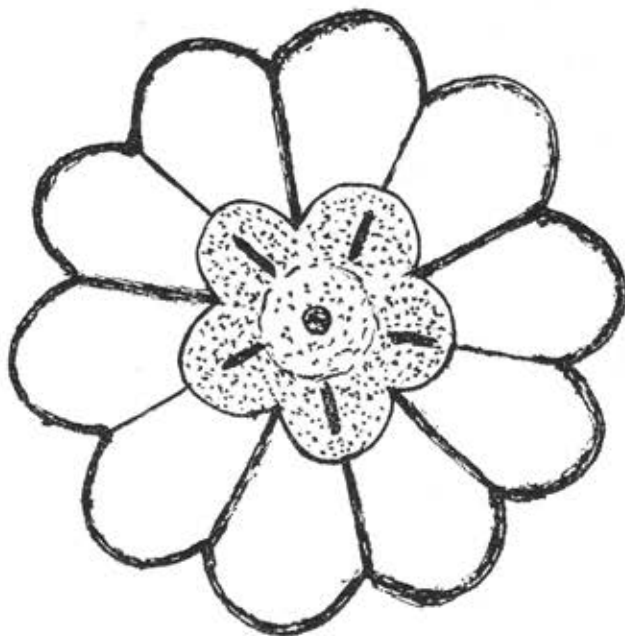
3. Βλ! Παύλου Πυρινού, Η Συμβολή της Μητροπόλεως Βεροίας στην Παιδεία κατά τον 19ο αιώνα, Θεσ/νίκη 1983, 6. 16.

4. Π. Πυρινού, Η Συμβολή... όπ. 6. 15.

Οι κατσιούδοι και τα αγγίτσια

Πάμε! Πάμε!
Λάχανα να φάμε,
πίσω να γυρίσουμε
Κορίτσια να φιλήσουμε!

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΡΟΔΑ

Σαν σε όνειρο περνάει μπροστά απ' τα μάτια μου η θύμηση της παιδικής μου συντροφιάς. Μόλις έλειψαν τα χιόνια, τέλη Χειμώνα - αρχές Άνοιξης, ξεκινούσαμε απ' τη γειτονιά μας, την Παπαντή, για τη Μπλάνα. Πηγαίναμε για αγγίτσια. Από ποιά ηλικία μέχρι ποιά δε θυμάμαι. Όμως κι όταν μεγαλώσαμε και η παιδική μας συντροφιά σκόρπισε, το κάλεσμα της Άνοιξης ποτέ δεν έπαφα να τ' ακούω. Η Άνοιξη για μένα έρχεται πάντα μ' ένα μπουκέτο από αγγίτσια και λιλά, έτσι λέγαμε τότε τα ρόδα και τα ία, τους Κάτσιουδοι και τα αγγίτσια.

Πάλι μπερδεύτηκαν τα ονόματα, πάντα ήταν μπερδευμένα και δεν το ήξερα. Όταν κάποτε, δεν είναι πολλά χρόνια, κατάλαβα πως κάποια σύγχυση υπήρχε, δάλθηκα να τη ξεδιπλώσω. Ποιά είναι τα αγγίτσια; ποιά τα λιλά; Πως τα έλεγαν οι αρχαίοι; Έλληνες; Πως τα λένε σήμερα έξω από τη Νάουσα; Κάποτε, μικρός, νόμιζα αυτονόητο να τα λένε όλοι όπως οι Νκουσαίοι. Ρώτησα, ξαναρώτησα, έφαξα σε διδλία, και το αποτέλεσμα; Έπεσα σε ένα πέλαγος ονομάτων. Τόσα πολλά ονόματα για δυο αγγιολούλουδα. Όμως εμείς, τα παιδιά της Παπαντής, δεν τα ξέραμε και είχαμε βαφτίσει τους κάτσιουδοι με το ένα από τα πολλά ονόματα των ίων, που τα λέγαμε λιλά, αγγίτσια, ενώ αγγίτσια και λιλά σημαίνουν το ίδιο λουλούδι, τα κοσμοξακουσμένα ία. Τέτοια παρεξήγηση! Οι Κάτσιουδοι λοιπόν δικαιοούνται από μένα μια αποζημίωση.

γιαυτό σ' αυτό μου το σημείωμα θα είναι τα τιμώμενα λουλούδια!

Πάμε για αγγίτσια! Αυτό ήταν το κάλεσμα. Κάτι σαν σύνθημα. Όταν παίρναμε τον ανήφορο δεν

του
Θωμά Γαβριλίδη

πολυμιλούσαμε. Ανήφορος, διάσωση, αγωνία. Ξαφνικά φωνές: Αγγίτσια! Λιλά!

Αρχίζαμε το μάζεμα πρώτα από τ' αγγίτσια, δηλαδή από τους Κάτσιουδοι. Τους κόβαμε με προσοχή για να έχουμε μεγάλο κοτσάνι και κάθε τέτο πράγμα κι από κανέναν, τί γόστρημοι που ήταν! Στη συνέχεια μαζεύαμε λιλά, αυτά είναι τα αγγίτσια, τα ία με το γλυκό γαλάζιο χρώμα και τη γλυκειά μυρωδιά, που σκεπάζει το λεπτό άρωμα που αποπνέουν οι Κάτσιουδοι, και τα δάξαμε στην καρδιά

του μπουκέτου, που έμοιζε έτσι μ' ένα γαλάζιο μάτι. Κόβαμε έπειτα και τρία - τέσσερα φύλλα από τους κάτσιουδοι και τα δάξαμε γύρω - γύρω από το μπουκέτο μας που τελειωμένο πια το δέναμε στην κορφή μιάς βέργας που σπάζαμε από κάποιο θάμνο. Όταν είμασταν όλοι έτοιμοι, σηκώναμε τη βέργα με το μπουκέτο μας ψηλά με το δεξί μας χέρι και ξεκινούσαμε κανονίζοντας το ρυθμό των δημάτων και των χειρών πάνω στο ρυθμό στίχων: Πάμε! Πάμε!

Λάχανα να φάμε!

Ποιός μας τα έμαθε όλα αυτά; Είναι από τα μαθήματα που κανένας δε θυμάται τον πρώτο του δασκαλο. Ήταν οι γιαγιάδες, οι παππούδες, οι μαιάδες, οι φίλοι ή τ' αδέρφια; Ένα είναι σίγουρο. Ήταν μια παράδοση ζωντανή, κι όταν σήμερα τη φέρνω στο νού μου,

ανασταίνεται: μέσα μου η παιδική μου συντροφιά ευωδιαστή απ' τ' αρώματα των μπουκέτων μας.

Τη συνήθεια να πηγαίνω γι' αγγίτσια των κρατάω ακόμα. Κάθε Άνοιξη τ' αγγίτσια με τραβούν σαν να με καλούν οι παιδικοί μου σύντροφοι. Όμορφα παιδικά χρώματα, που κυλήσατε μέσα στην Κατοχή και στον Εμφύλιο, σας κρατώ μες στα χέρια μου κάθε Άνοιξη σαν ένα μπουκέτο από Κάτσιουδο και αγγίτσια.

Μια μέρα, ήταν τότε που ο Ανδρόνικος είχε παρουσιάσει τη Λάρνακα του Φιλίππου, δάλληκα να ζωγραφίσω έναν κάτσιο (στον ενικό το όνομα δεν πολυακούγεται). Επειδή δεν είμαι επιδέξιος στο σχέδιο, προσπάθησα να κάνω το περιγραμμά του απλώνοντας τον ίδιο πάνω στο χαρτί. Έπειτα πρόσθεσα τις λεπτομέρειες της εμφάνισής του. Το σχέδιο που έγινε ήταν εντυπωσιακά όμοιο με τους ρόδακες της χρυσής Λάρνακας. Από τότε το ενδιαφέρον μου για τους Κάτσιουδο πήρε άλλη διάσταση.

Ποιά ήταν αυτά τα χίτρινα ή συχνά ολόσπρα λουλούδια που διέκονταν ν' ανθίσουν πριν καλά-καλά λειώσουν όλα τα χιόνια; Το όνομα Κάτσιουδο: δεν το δρήκα πουθενά γραμμένο ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό, ούτε σε λεξικό ούτε σε εγκυκλοπαίδεια. Χρειάστηκε να προβληματιστώ πολύ καιρό γύρω από την ετυμολογία του για να καταλήξω στο συμπέρασμα πως πρόκειται: για ό,τι από μείνει από το αρχαίο ελληνικό όνομα του λουλουδιού.

Στο σημερινό μου όμιλο σημειώμα δεν θα ασχοληθώ με την ετυμολογία του ονόματος, αλλά θα παρουσιάσω τα άλλα ονόματα με τα οποία είναι γνωστοί οι Κάτσιουδοι σε άλλες περιοχές: πέρα από τη Νάουσα για να δοθεί αδιάστα το συμπέρασμα πως οι Κάτσιουδοι εί-

ναι τα λουλούδια που φέρουν την Άνοιξη, τα πρώτα μικρά ρόδα των αρχαίων, τα ροδάκια ή ροιδάρια, οι ρόδακες στη γλώσσα της τέχνης.

Στη Φυτειά τους Λένε γκουλίτσια, στην Κουμαριά γκουγκούτσια, στην Παλαιόσταχ: Κατερίνης γκουλέτσια, ενώ στη Βέροια, στα Ριζώματα και στο Κουκούλι Ζαγορίων της Ηπείρου τους Λένε πασχαλίτσες, πασχαλούδες και πασχαλούθρες, γιατί, όπως Λένε, ανθίζουν το Πάσχα.

Στις εγκυκλοπαίδεις γίνεται λόγος για το ήμερο λουλούδι που καλλιεργείται στους κήπους και που ξεχωρίζει με διάφορους έντονους χρωματισμούς. Κάποτε η βίλλα του Κύρτου, πιο πάνω απ' τη γειτονιά μας, ήταν γεμάτη από κόκκινες και ροζ πρόξιουλες, έτσι λέγονται οι ήμεροι κάτσιοι. Το πλήρες επιστημονικό όνομα του λουλουδιού είναι: PRIMULA SUAVEOLENS και σημαίνει πρωτούλα η εύωχη. Πρωτούλα, γιατί ανθίζει πρώτη την Άνοιξη. Τα αντίστοιχα ελληνικά του ονόματα είναι: ηρανθέ: το εύωχο, πολύανθος και: αστεροειδής, επειδή στην καρδιά του, ιδιαιτέρα σε μια κινέζικη ποικιλία, σχηματίζεται ένα χίτρινο αστéρι με πέντε αχτίνες, όσα και τα πέταλά του. Το ηρανθέ: το εύωχο θεωρείται και ιαματικό, αποτελεσματικό για το δυνατό κρυλόγημα... Αυτός ο λαός ο σοφός, ο παρατηρημένος.

Κι άλλα πολλά λαϊκά ονόματα υπάρχουν για τους κάτσιοι, όπως παναγίτσα, παναγούδα, δακράκι, που δείχνουν πόσο αγαπημένο στάθηκε το λουλούδι στο λαό κι όμως δεν δρήκα πουθενά, σε κανένα ελληνικό διδίο να γίνεται λόγος αντάξιος της φήμης του της λαϊκής. Τυχαιά δρήκα αυτό που ξητούσα σε ένα παιδικό αγγλικό διδίο και παραθέτω τη μετάφραση,

γιατί, όπως πιστεύω, είναι πολύ κατατοπιστικά όσα περιέχονται σ' αυτή.

«Κοίτα στις ηλιόλουστες όχθες και κοντά στους φράχτες από θάμνους, στις άκρες των δρόμων, αυτά τα μικροίτσικα, χρυσά, αστερόσχημα λουλούδια που ονομάζονται PRIMROSES, ΠΡΩΤΑ ΡΟΔΑ! Ξετανάζουν τα λαμπρά τους κεφαλάκια αμέσως μόλις δουν του ήλιου τις χρυσές αχτίνες. Τα PRIMROSES γίνονται χαμηλά στο γρασίδι στο δάσος και έχουν αξιόγνητα χίτρινα λουλούδια. Αυτά πρώτα αρχίζουν να ανθίζουν το Μάρτη και έχουν όμορφα λουλούδια μέχρι το τέλος του Μάη. Τα PRIMROSES εμφανίζονται σε μικρές δέσμες, γιατί το κάθε λουλουδάκι έχει διαφορετικό στέλεχος και ένα πολύ μικρούτσικο λουλούδι γίνεται στο καθένα. Τα χίτρινα PRIMROSES φαίνονται εξαιρετικά όμορφα καθώς ξεφυτρώνουν από τα σκούρα πράσινα ωσειδή φύλλα τους».

Δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι οι Κάτσιουδοι ήταν και είναι τα λουλούδια που φέρουν την Άνοιξη. Στην περιοχή μας ανθίζουν από το Φλεβάρη. Φέτος που ο χειμώνας ήταν γλυκός άνθισαν από τα μέσα του Γενάρη στις όχθες των πηγών του Νημφαίου της Μίεζας, στη Σχολή του Αριστοτέλη. Οι Κάτσιουδοι είναι: τα πρώτα μικρά ρόδα της Άνοιξης, PRIMAVERA τα Λένε οι Γάλλοι και οι Ιταλοί, τα ροδάκια ή ροιδάρια των αρχαίων Ελλήνων. Αυτούς οπωσδήποτε εννοούσε αρχικά ο λαός όταν έλεγε: Ο Μάης με τα τριαντάφυλλα.

Κι ο Απρίλης με τα ρόδα.

Οι Κάτσιουδοι είναι τα απριλιάτικα ρόδα. Αυτούς πρέπει να εννοούσαν και οι αρχαίοι μας πρόγονοι, όταν τραγουδούσαν στο χορό των λουλουδιών «όρχησις των ανθέων»

(Συνέχεια στην 9η σελ.)

Τα παλιά Ναουσαίικα σπίτια

Στις φωτογραφίες μας βλέπουμε ένα από τα παλιά αστικά σπίτια της Νάουσας που δεν υπάρχουν πιά. Βρισκόταν στη γωνία των οδών Φιλίππου και Γ. Πεοδικάρη και κτίσθηκε τα πρώτα χρόνια της ανοικοδόμησης της Νάουσας μετά την καταστροφή της το 1822. Μαζί με τρεις άλλες συνεχόμενες κατοικίες αποτελούσε μια ενιαία οικο-

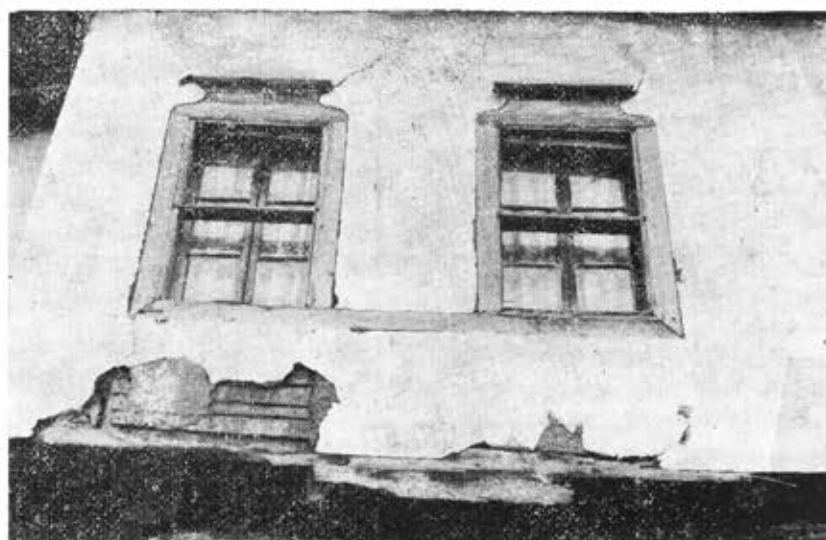
της Ελένης Μήτσαλα - Ζεγγίνη

δομή με πολλές κάμαρες και ένα μεγάλο μακρόστενο ανώγι που έβλεπε στην πίσω αυλή. Ανείκε στον έμπορο σαγιακιών Αντώνη Μανωλέα.

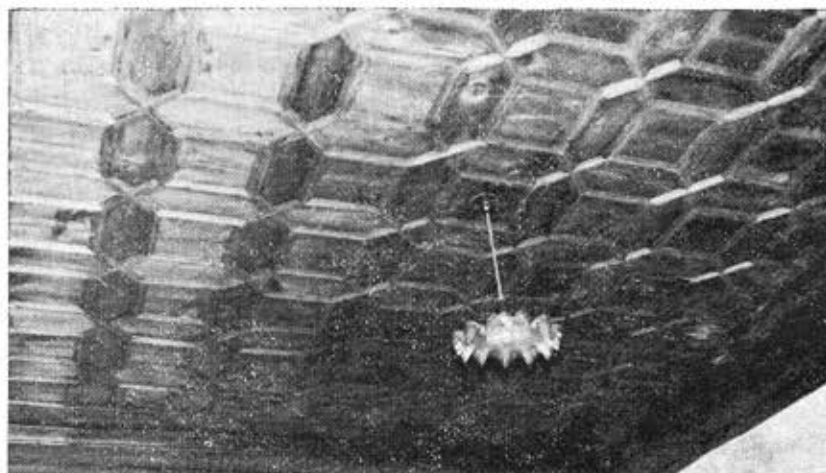
Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος, που ο λαϊκός αρχιτέκτονας οικοδομεί στην ανοιχτή στροφή του δρόμου. Ενώ ο κάτω τοίχος είναι καμπυλωτός και ακολουθεί τη στροφή στον επάνω όροφο πετυχαίνει με τους κατάλληλους «τσατμάδες» και εσοχές να τετραγωνίσει τα δωμάτια.

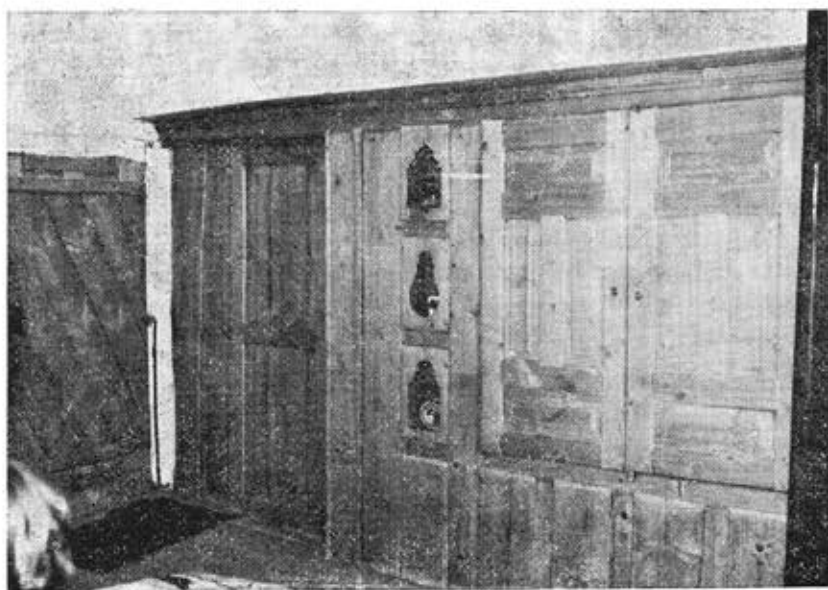
Εξωτερική άποψη του σπιτιού με το χαρακτηριστικό τριγωνικό τζακι και τους τσατμάδες.

Λεπτομέρεια από την εξωτερική όψη. Εντύπωση κάνει η κομψή γραμμή των παραθύρων. Διακρίνονται επάνω τα «φανάτια» που κλείναν κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Το ταβάνι του καλού δοματίου που θυμίζει καλοσχεδιασμένη κυψέλη.

Οι μουστάντρες (ντουλάπια) με τις τρεις διαφορετικές καμαροπούλες καλύπτουν τον ένα τοίχο του δωματίου. Ιδιαίτερα προσέχουμε την κατασκευή της πόρτας με τα λοξά σανίδια. Πίσω από την πόρτα διακρίνεται το σίδερο, που ατσάλιζε το θράδυ κάθε δωμάτιο του σπιτιού

Η σηροτροφία στη Νάουσα

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η σηροτροφία γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη στην πόλη μας. Τπήρχαν αρκετές επιχειρήσεις παραγωγής μεταξοσπόρου. Ένα τέτοιο εργοστάσιο παραγωγής μεταξοσπόρου με παγκόσμια οκτινοβολία ήταν και το εργοστάσιο του Λεωνίδα Α. Δαδακαρίδου. Ο Δαδακαρίδης συνεργάζονταν με τον Ναουσαίο γεωπόνο Δημήτριο Γρηγ. Τσιώμη αριστούχου της Γεωπονικής Σχολής του MONPELLIER Γαλλίας. Η επιχείρη-

ση ήταν εγκατεστημένη στο σπίτι του Δημ. Τσιώμη στα Μπατάνια.

Η παραπάνω ταμπέλα βρέθηκε στο υπόγειο της οικίας της Καλλιόπη Αρίτζη, καταχωρασμένη μαζί με αρμάδες από κουκούλα. Οι Γιάννης Μπαμπάτσος και Γιάν. Μαλιάσας έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον καθαρισμό της ταμπέλας και στην συνέχεια ενημέρωσαν

σχετικώς και τον σύλλογο αποφοίτων.

Σχετικό άρθρο για την σηροτροφία στη Νάουσα δεσ. περιοδικό «Νιάουστα» «Το μετάξι σελ. 16 1979» της Μήτσουλα - Ζεγγίνη Ελένη.

Περισσότερες πληροφορίες για την ιστορία της σηροτροφίας σε προσεχές τεύχος.

(Συνέχεια εκ της 7ης σελ.)

που συνοδεύονταν από μιμητικές κινήσεις «όρχησις μιμητική», με τον οποίο πανηγύριζαν μάλλον τον ερχομό της Άνοιξης, το παρακάτω τραγούδι που το διασώζει ο Αθηναίος στο έργο του «Δειπνοσοφισταί»:

Πού μοι τα ρόδα, πού μοι τα ία
πού μοι τα καλά σέλινα;
Ταδί τα ρόδα, ταδί τα ία
ταδί τα καλά σέλινα!

Σε μια δηλαδή γιορταστική συν-

Οι κατσιούδοι και τα αγγίτσια

τροφία χορευτών κάποιος ή κάποιος τραγουδούσαν πρώτοι ρωτώντας: Που είναι τα αγαπημένα μου ρόδα, που είναι τα αγαπημένα μου ία, που είναι τα αγαπημένα μου ωραία σέλινα; και οι άλλοι απαντούσαν: Νά τα τα ρόδα! Νά τα τα ία! Νά τα , εδώ είναι τα ωραία σέλινα!

Με λίγη φαντασία μπορούμε να δούμε τους αρχαίους χορευτές στολισμένους ή μεταμφιεσμένους σε λουλούδια, κάτσιουδοι, αγγίτσια, σέλινα, να χορεύουν ή μάλλον να παρασταίνουν την όρχηση των ανθέων που λεγόταν «άνθημα»

Άραγε απόμεινε κάτι από το χορό αυτό της Άνοιξης σε κάποιον ελληνικό χορό; Οι Γιαννίτσαροι και οι Μπούλες μήπως κληρονόμησαν κάποια στοιχεία; Οι Κάτσιουδοι και τα αγγίτσια έχουν να μας πουν πολλά, χρειάζεται όμως έρευνα.

Ιερομόναχος Μελέτιος 1818 - 1889

Οι Βεροιώτες πάντοτε διεκρίνονταν να κάνουν δωρεές για τα φιλανθρωπικά Ιδρύματα της πόλης τους, αμερώνοντας διάφορα ακίνητα, σχολικά ή Κοινοτικά κτήματα, από τα ενοίκια των οποίων διατηρόνταν στα χρόνια της Τουρκοκρατίας τα σχολεία μας...

Η Βέροια τότε δεν είχε σχολικά κτίρια κατάλληλα για τον σκοπό και την αποστολή τους. Το μόνο που ήτανε το Μελέτειο Παρθεναγωγείο που λειτουργούσε σα Δημοτικό Σχολείο (αστικό) όπως λεγότανε τότε.

Τα σχολεία για την καλή τους λειτουργία διοικούνταν από τρία μέλη Εφορίας η οποία διόριζε το διδακτικό προσωπικό. Τα σχολεία άνοιγαν την 1 Σεπτεμβρίου και έκλειναν την 30 Νοεμβρίου και δούλευαν οι εκπαιδευτικοί προοί και απόγευμα. Πύροι των σχολείων ήταν τα ενοίκια από τα σχολικά ακίνητα, από τους ειδικούς δίσκους της εκκλησίας, από έκτακτες δωρεές κι από τα ποσοστά από την Εφορία εκτιμώμενης προίκας που έδεινε ο γαμπρός που παντρεύοντανε...

Το Μελέτειο, το αγαπημένο σχολείο των Βεροιωτών που για 80 χρόνια ήταν εστία μορφώσεως και πολλές γενιές μορφώθηκαν και αναδείχτηκαν στη κοινωνία άξιες μητέρες και πνευματικές μορφές...

Ο Ιερομόναχος Μελέτιος με το κοσμικό του όνομα Μεροκούριος Γεννήθηκε στη Βέροια το 1818 από φτωχή οικογένεια. Από μικρή ηλικία είχε κλίση για τη μοναχική ζωή. Όταν μεγάλωσε πήγε στο μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου (Κασταμονίτου) Βεροίας όπου έ-

μαθε αρκετές γνώσεις κι απέκτησε πείρα χριστιανική. Αργότερα πήγε στο Άγιον Όρος όπου υπήρχαν πολλοί Ρώσσοι καλόγηροι μαθαίνοντας τη Ρωσική γλώσσα. Επειδή όμως αγαπούσε την πατρίδα του Βέροια σκεφότανε να δώσει κάτι για αυτήν από τη ψυχή του και τη δουλειά του. Γιαντό πήγε επισκέψεις στα Ιεροσόλυμα και την Κωνσταν-

του ΝΙΚΟΥ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ

τινούπολη. Με την βοήθεια του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης πέτυχε να επισκερθεί όλα τα πλουσιότερα τότε ορθόδοξα Χριστιανικά Μοναστήρια από τη Ρωσσία μέχρι τους Αγίους Τόπους κουβαλώντας μαζί του λείψανα Αγίων. Επισκέφτηκε στη Ρωσσία πολλές πόλεις που ήμαζαν τότε όπως η Οδησσός, Σεβαστούπολη, Ταυρίδα κλπ. και μάζεψε από τις Ρωσικές και ελληνικές Εκκλησίες αρκετά ρούβλια.

Ύστερα από μακροχρόνιο και κουραστικό ταξίδι, γύρισε στη Βέροια φέρνοντας μαζί του 25 χιλιάδες λίρες τουρκίας (Τα ρούβλια που μάζεψε από τη Ρωσσία τα μετέτρεψε στη Κωνσταντινούπολη σε λίρες).

Έτσι πραγματοποιήσε το μεγάλο όνειρό του προικίζοντας με σχολείο για να μορφώνονται τα κορίτσια...

Το 1874 ίδρυσε Παρθεναγωγείο το οποίο προς τιμήν του ονομάστηκε «ΜΕΛΕΤΕΙΟ». Το πλούτισε με απαραίτητα μέσα διδασκαλίας και το πολυθρόνητο αυτό Παρθεναγω-

γείο για πολλά χρόνια πρόσφερε την μόρφωση και την αγωγή στα κορίτσια της Βέροιας στα σκληρά και μαύρα χρόνια της τουρκοκρατίας. Επίσης βοήθησε οικονομικά όλα τα σχολεία και γιαυτό αναφέρεται σα μεγάλος ευεργέτης τους.

Αναφέρουμε ακόμα ότι δώρησε στο σχολείο του ολόκληρη τη βιβλιοθήκη του. Μερικά απ' αυτά τα βιβλία σώζονται σήμερα στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίας και είναι τα εξής:

1) Ερμηνεία εις τους εκατόν πενήνonta Ψαλμούς Προφητάντατος και Θεοπάτορος Δαβίδ...

2) Κυριακοδρόμιον. Ήτοι Ερμηνεία και μετ' αυτήν ηθική Ομιλία εις το κατά πάσαν Κυριακήν εν ταίς αγίαις των Ορθοδόξων εκκλησίαις αναγνωσζόμενον Ευαγγέλιον...

Πάνω από την πόρτα του κτιρίου ήταν η εξής επιγραφή...

«Μελέτειον Παρθεναγωγείον ιδρυθέν υπό του Πανοσιωτάτου εν Ιερομονάχοις Κυρίου Κυρίου Μελετίου Κασταμονίτου του εκ Βεροίας, προσδορηθέν δε σπουδαίς χάρις της

(Συνέχεια στη σελίδα 42)

ΤΟ ΣΠΙΤΟΥΜΑΖΟΥΜΑ...

Καταγραφή επίπλων και σκευών του Βεροιώτικου σπιτιού

Ο εξοπλισμός του κάθε σπιτιού είτε πλούσιου είτε φτωχικού με τα απαραίτητα έπιπλα και σκεύη μπορεί να αποδοθεί με την περιληπτική λέξη: το σπιτουμάζωμα.

Κοινά είναι τα γνωρίσματα στο κάθε σπιτουμάζωμα διότι τις ίδιες ανάγκες εξυπηρετούσαν σ' όλο το λαό μας και μαρτυρούν όχι μονάχα τον τρόπο ζωής αλλά και τον πολιτισμό μας.

Τα απαραίτητα σκεύη του σπιτιού είχαν και την γενική ονομασία αγγεία ή συμπράγκαλα ενώ τα διάφορα αγροτικά ή οικιακά εργαλεία λέγονταν ύπιργα.

Ανάλογα με τη χρησιμότητά τους αυτά ήταν τοποθετημένα στους ειδικούς χώρους του σπιτιού στο μαγεργιό, στο πλυσταργιό, στο κιλλάρι, στο γιούκι, στις καμάρες, στις χιθάδες και αλλού.

Τα διάφορα έπιπλα, σκεύη, εργαλεία του σπιτιού ήταν πήλινα, ξύλινα, μεταλλικά κ.λπ.

Τα βαρεία αγγεία και τα πιο ακριβά ήταν τα διάφορα μπακ (ί) ρια, τα χαλκώματα. Τέτοια ήταν τα σκεύη της πλύσης, της ύδρευσης, του μαγειρέματος και άλλων αναγκών.

Στο καζάνι ζέσταιναν νερό για το πλύσιμο των ρούχων και των διάφορων στρωσιδιών και σκευασμάτων. Σ' αυτό έβαψαν με διάφορες χρωστικές ουσίες φυτικές, ζωϊκές, χημικές. Τα διάφορα είδη υφασμάτων, σ' αυτό νιλούσαν τον παστό και ετοιμάζαν τη γουρουνίσια λίγδα που ήταν απαραίτητο και βασικό είδος διατροφής, σ' αυτό φύλαγαν νερό για έκτακτες ανάγκες κ.λπ. Ανάλογα με τις ανάγκες του σπιτιού ήταν και τα μεγέθη των καζανιών και είχαν χαρακτηριστικές ονομασίες όπως το μικρό καζάνι, η μπακράτσα, το μπακράτσι, το μπακρατσούλι, το κουκούμι κ.ά. Στο μικρό καζάνι ετοιμάζαν διάφορα γλυκά και πετιμέζια, έβραζαν τον τραχανά με χοντραλεσμένο σιτάρι και γάλα, ετοιμάζαν κόλλυθα για τα μνημόσυνα κ.λπ. Η μπακράτσα χρησίμευε κοντά στα άλλα και για ζέσταμα νερού για την προσωπική καθαριότητα. Ήταν ακόμα βοη-

θητικό εργαλείο για την πλύση και για την μεταφορά διάφορων υγρών όπως είναι το γάλα, το κρασί, το λάδι. Το μπακράτσι εξυπηρετούσε πολλές ανάγκες αλλά μ' αυτό κουβαλούσε και ο παπάς τον αγιασμό και ράντιζε, φώτιζε τα σπίτια με την αγιαστούρα του. Μπροστά πήγαινε ένα παιδί με το μπακράτσι και τον αγιασμό και πίσω ο παπάς ψαλμωδούσε το εν Ιορδάνη βαπτίζομένου σου Κύριε και φώτιζε με το σταυρό και το βασιλικό. Οι κακές οι γλώσσες λένε ότι τα φιλοδομήματα - λεφτά τα έριχναν οι Χριστιανοί μέσα στο μπακράτσι με τον αγιασμό και να βαφτιστούν αλλά περισσότερο

Του Στέλιου Χ. Σβαρνόπουλου

να μη μπορεί ο βοηθός του παπά, το παιδί, να τα κλέβει γιατί και το χέρι του θα πάγωνε και το άγρυπνο μάτι του αφέντη θα το έβλεπε δρεγμένο. Το κουκούμι χρησίμευε για να πίνουν νερό αλλά και για βραστήρι κρασιού, αυγών κ.λπ.

Μπακιρένια σκεύη για την μεταφορά νερού ήταν τα θερμάρια, οι γκιούμες και τα θιρμαρούλια. Οι γκιούμες ήταν μεγάλες χάλκινες στάμνες με ένα ή δυό χερούλια, μικρό στόμα και καπάκι. Τα θερμάρια είχαν μικρότερο μέγεθος και συνήθως δεν είχαν σκέπασμα. Το μικρό θερμάρι πάντα ήταν στημένο στη φωτιά του τζακιού για να έχει το σπίτι κάθε στιγμή ζεστό νερό. Σ' αυτό ζέσταιναν νερό για το λούσιμο αλλά στο ίδιο σιγόβραζαν κάστανα ή ρόκες ξερού καλαμποκιού. Το θερμάρι χρησίμευε ακόμα και για θεραπευτικούς σκοπούς κι' όταν κανένας είχε δάγκωμα στη ψ(υ)χή (= κοιλόπονος) του έβαζαν στην κοιλιά θερμάρι με ζεστό νερό. Τώρα αν ο κοιλόπονος ήταν σκωληρσιδίτιδα και με τη ζέστη γινόταν περιτονίτιδα και ρόλυνση τότε λέγανε πώς ο άρρωστος πέθανε από δάγκωμα.

Από χαλκό ήταν κατασκευασμένα τα διάφορα είδη του μαγεριού όπως οι τεντζερέδες, οι νταβάδες, τα λιγκέρια (= γάλκινα πιάτα), τα διάφορα είδη ταψιών. Στα ταψιά ετοιμάζονταν διάφορα φαγητά, ψωμιά, γλυκά και πί-

τες. Πιο αναλυτικά έχουμε τα συνηθισμένα ταψιά που χρησιμεύουν για το ψήσιμο διάφορων φαγητών του φούρνου, τα μεγάλα και πολύ ρηχά τα λεγόμενα σινιά για τις πίτες, τα γκανταΐφια, το ρεβανί και τους δίσκους με τα κόλλυθα τα στολισμένα με καβουρτισμένο σουσάμι, ζάχαρη και κουφέτα. Τα βαθεία ταψιά λέγονταν νουχιά και χρησίμευαν σαν φόρμες ψωμιού όπου ετοιμάζονταν και ψήνονταν τα πελώρια ψωμιά τα νιβατά, καλαμποκίσια ή καθάρια (=σταρένα), οι κλούρες, τα κλίκια, τα γλυκά κουλουράκια και τα μοσχοδόλητα φατζμίτικα (=εφτάζυμα, ρεθυθψωμα).

Πολλές φορές τα σ(ι)νιά (=από το βυζαντινό σινίον) ήταν έργα λεπτής τέχνης με καλίσματα και παραστάσεις και με τη λάμψη και την ομορφιά τους χρησίμευαν πολλές φορές και για τραπεζομάντηλα. Τ' αργοντόσπιτα πολλές φορές στο φαγητό τους δεν χρησιμοποιούσαν το στρωτό, χαμπλό, στρογγυλό τραπέζι, τον σοφρά αλλά ένα ιδιόμορφο ψηλό τραπέζι με τρία πόδια, το τριπόδι και πάνω σ' αυτό σεβρίζαν τα πιάτα με τα φαγητά θαλμένα με τάξη στα κεντημένα σινιά.

Τα μικρού μεγέθους ταψιά λέγονταν ταψόπλα και χρησίμευαν για την ετοιμασία μικρών ψωμιών και γλυκισμάτων και τα πιο μικρά λέγονταν ταψάκια ή κιαχιά και χρησίμευαν για το γρήγορο ψήσιμο πιτιούλας ή τούρτας ή λαγγίτας.

Μπακιρένιο ήταν το γουδί όπου κοπάνιζαν καβουρτισμένο σουσάμι για προσφάι, καρύδια, μύγδαλα, λεφτόκαρα για γλυκά και μπαχαρικά για τα λουκάνικα κ.λπ. Το καμάρι και η περηφάνεια κάθε νοικοκυράς ήταν ο μπακιρένιος χερόμυλος του καφέ που άστραφτε και άλεθε εκεί μπροστά στις φιλενάδες της τα σπυριά του καφέ που μοσχοβολούσε για να ετοιμαστεί στη συνέχεια στη χόβολη του τζακιού ή του μαγκαλιού το περιζήτητο ρόφημα του καφέ και να διαδαστούν ύστερα όλα τα καλά μαντέματα και της τύχης τα γραμμένα στα καλογινωμένα καυκιά (=φλυτζάνια).

Τα τζιαμακιάνια (=αίθουσες υποδο-

χής) ζεσταίνονταν τις κρύες μέρες του χειμώνα και στα πισινόμια (=επίσημες μέρες και γιορτές) με μεγάλα σκαλιστά και γυαλισμένα μπακιρένια μαγκάλια.

Μπακιρένια ακόμα ήταν και διάφορα άλλα σκεύη του σπιτιού όπως οι δίσκοι κεράσματος, τα θυμιατήρια, τα μονόκρηρα, τα δίκρηρα και άλλα, αλλά τα πιό σπουδαία ήταν τα σκεύη του νερού και του μαγειρέματος.

Αυτά τα σκεύη η κάθε νοικοκυρά τα περιποιόταν και τα φρόντιζε νάναι πάντα καθαρά και καλογυαλισμένα. Η λάμψη των μπακιριών μετρούσε την νοικοκυρωςύνη του κάθε σπιτιού και παροιματική είναι η φράση που υποδηλώνει την σωστή φροντίδα «σαν η κυρά τ' αγγειά τ(η)ς».

Τα διάφορα χάλκινα σκεύη κάθε τόσο τα γάνωναν στους ειδικούς τεχνίτες τους καλαϊτζήδες, ή μπακ(ι)τζήδες, ή γανουτήδες, που διατηρούσαν μαγαζιά, ή γυρνούσαν στους μαχαλάδες και φώναζαν: ο γανουτής, γανώνω... Το γάνωμα δηλαδή το κασιτέρωμα γινόταν με καλαί και τα μπακιρένια σκεύη γίνονταν πεντακάθαρα κι άστραφταν σαν ασημένια. Πολλές φορές οι γανουτήδες νόθευαν το καλαί (=κασσίτερος) με σκέτο μολύβι και τ' αγγειά μύριζαν και ξεγανώνονταν γρήγορα.

Το γάνωμα βασικά δεν γινόταν για λούσο και ομαρφιά αλλά για την προστασία της υγείας. Πολλές φορές από αγάνωτα σκεύη δηλητηριάζονταν οι άνθρωποι «από μπακ(ου)ρ(ι)σμένον αγγειό» και πέθαιναν. Ενδεικτικό γνώσημα για τη δημιουργία του θανατηφόρου οξειδίου του χαλκού είναι η χαρακτηριστική πρασινίλα του αγγείου. Ακόμα και σήμερα πολλές φορές διαβάζουμε στις εφημερίδες για δηλητηριάσεις από κόλλυθα που βράζονται σε ξεγάνωτα καζάνια.

Σύμφωνα με την ιστορική παράδοση οι κυνηγημένοι και ξεκληρισμένοι Έλληνες απ' τις επιδρομές των Τούρκων ή των Αρβανιτών στη φυγή τους έπαιρναν μαζί τους ότι μπορούσαν από το σπιτομάζωμα και κατά προτίμηση τα χαλκώματα. Ο δρόμος της φυγής όμως πολλές φορές ήταν μακρύς και κουραστικός γι' αυτό ξαλάφρωναν από το δάρος που κουβαλούσαν μαζί τους για να φτάσουν να-ρίτετρα σε τόπο γλυτωμού. Έτσι αναγκάζονταν να πετάξουν τα μπακιρία τους μέσα στα πηγάδια με την ελπίδα

να τα ξαναπάρουν στο γυρισμό. Αυτά μέσα στο πηγάδι σκούριαζαν και το νερό γινόταν θανατηφόρο δηλητήριο. Έτσι παρά πολλοί Τουρκαρβανιτάδες διώχτε εξολοθρεύτηκαν με το πρωτότυπο αλλά αποτελεσματικό αυτό όπλο των ραγιάδων.

Πολλά σκεύη του σπιτιού ήταν καμωμένα από ντενεκέ όπως οι λεκάνες της πλύσης ρούχων και του ατομικού καθαρισμού, οι γκαζοντενεκέδες για το κουβάλημα μεγάλης ποσότητας νερού, για την μεταφορά πόσιμου νερού από μακρινές αποστάσεις όπως στη Βέροια από τη Μπαρμπούτα ή την Καραχμέτη ή για το ζέσταμα νερού στον ήλιο. Από λαμαρίνα τρυπημένη με καρφί σαν κόσκινο γινόταν ο ταμπλάς που έψηναν τα κάστανα, από χοντρή λαμαρίνα γινόταν και το ντουλάπι ή ντλάπι που καθούρντιζαν τον καφέ κι ό-ταν αυτός έλειπε, ρεθύθι ή κριθάρι.

Το ντλάπι ήταν ένας μικρός κύλινδρος από λαμαρίνα που άνοιγε μ' ένα μικρό καπάκι. Ήταν προσαρμοσμένος σε μια βέργα σιδερένια με λαβή. Εκεί μέσα στον μικρό αυτό κύλινδρο έβαζαν τον καφέ, ή το ρεθύθι και το κριθάρι το έκλειναν με το καπάκι και το στριφογύριζαν πάνω στ' αναμμένα κάρβουνα για να γίνει το καθούρνισμα.

Κάθε τόσο άνοιγαν με τη μασιά (=σιδερένιο ή λαμαρινένιο τσιμπίδι) το πορτάκι του ντουλαπιού για να δούν αν ο καφές ψήθηκε ή θέλει ακόμα λίγο. Πολλές φορές έτσι όπως γύριζε το ντουλάπι στη φωτιά κι ενώ εμείς οι μικροί διασκεδάσαμε με τις σπάθες που αναδύσδυναν γύρω του η γιαγιά ή η μάνα σιγομουρμούριζαν: θα πάρω - θαδώσω (δηλαδή λεφτά)... Μια πρόληψη όπως των ερωτευμένων που μαδούν πέταλο - πέταλο τη μαργαρίτα και λένε: μ' αγαπά δεν μ' αγαπά, μ' αγαπάει... Αφού καθουρνιζόταν ο καφές τον άπλωναν να κρυώσει λίγο κι ύστερα τον στούμπιζαν στην πέτρα.

Πέτρα ήταν ένα μεγάλο πέτρινο γουδί αμετακίνητο και στη γούθα τον στούμπιζαν με μεγάλο σιδερένιο στούμπο τον ψημένο καφέ και πολλές φορές καλαυπόκι για γιαρμά ή σιτάρι για μπλουγκούρι. Ύστερα απ' το κοπάνισμα κοσκίνιζαν τον καφέ με ψιλή σήτα και τον μάζευαν σε τενεκεδένια καφεκούτια με διπλή θήκη μια για τον καφέ και μια για τη ξάχαρη. Σε μαντήλι ή σε τουλπάνι ή σε τενεκεδένιο κουτί φύλαγαν και καθουρντισμένα σπυριά καφέ για να μην ξε-ζουμίζουν και τα άλεθαν λίγα - λίγα στο χερόμυ-

λο σε κάθε περίπτωση.

Σε μεγάλη χρησιμότητα ήταν τα τηγάνια τα συνηθισμένα, τα θαθεία και τα τηγανούλια τα μικρά. Αυτά ήταν κατασκευασμένα από χοντρή λαμαρίνα ή από αλουμίνι για να είναι αντοχής και να μην καίγονται και χρησιμοποιε-ν για το τηγάνισμα διάφορων φαγητών από κρέας, λαχανικά, αυγά κλπ. Περιφνημες ήταν οι γρουνίσες σπγανίες που τελειωμό δεν είχαν κι άναβε το τηγάνι και ήταν και θα είναι πάντα πολύ νόστιμες. Το απλό (=ρηχό) τηγάνι χρησίμευε ακόμα και για να γίνε-ται η νόστιμη λιγδοπάαρα δηλαδή ψίχα ψωμιού τριμμένη και καθουρντι-σμένη με λίγδα πασπαλισμένη με ζάχαρη ή τυρί και το ζεστό πρόγευμα γινόταν στο πί και φί. Στα θαθεία τηγάνια ετοιμάζαν τις διάφορες παπάρες με γάλα ή τραχανά και μπουκιές - μπουκιές ψωμί τις περισσότερες φορές στε-γνό και μπαγιατίκο. Άλλες φορές πά-λι στο βαθύ τηγάνι ετοιμάζαν βραστή λιγδοπάαρα με λίγδα, τσιγαρίδες, τυρί ή ούρδα, ή μπάτζιο. Ακόμα εδώ ε-τοιμάζαν το νοστιμώτατο μπουράν, με λάπατα, σπανάκια, παπαρούνες αλεύρι και τυρί.

Από χοντρή λαμαρίνα ήταν καμωμέ-νη και η γάστρα που είχε σχήμα σχε-δόν ημισφαιρικό (από την αρχαία λέ-ξη γαστήρ, γαστέρα, γάστρα). Πάνω στην πυροστιά που ήταν στημένη στη μέση της ανθρακιάς έβαζαν το ταψί με την πίττα ή την μπομπότα και την σκέπαζαν με τη γάστρα. Πάνω στη γάστρα άπλωναν με το σιδερένιο φκιάρι χόβολη που συγκρατιόταν πολλές φο-ρές με στεφάνια. Έτσι η πίττα ψη-νόταν ταυτόχρονα απάνω κάτω και σε λίγο χρονικό διάστημα ήταν έτοιμη ζε-στή και νόστιμη. Η πίττα στη γάστρα έχει άλλη γεύση και γίνεται πιό μα-λακιά.

Η γάστρα για το σπίτι ήταν ο πρό-χειρος και γρήγορος φούρνος που ά-ναβε και έψηνε με λίγα πουρνάρια ή τσάκνα πολλές φορές όμως χρησίμευε και σαν κινητός φούρνος. Γάστρες έ-παιρναν μαζί τους οι τσομπαναράιοι, οι κυρατζήδες (=αγωγιάτες), οι πο-ονάδες και οι υλοτόμοι που ήταν υπο-χρεωμένοι να ζούν και να εργάζονται για πολύν καιρό μέσα στο λόγγο. Στη γάστρα έψηναν τα ψωμιά, τις πίττες και τα φαγητά τους.

(Συνέχεια στο επόμενο)

Παληροί κιχαϊάδες Νιαουστινοί μη πρόβατα ήταν ου Μιλιώνης, ου Τσίρης, ου Πουρέγκας, ου Γιαννούλης κι' άλλοι. Γίντ' για είχαν ου Μπόκουλους, ου Καμπίτης, ου Σιανταμώνας κι' άλλοι. Μιρικοί.

Του θουνό μας πριν απ' τουν πόλιμου βαστούσειν ντγιακόσι-εις χιλιάδες πρόβατα κι τώρα ματαδιά έχει είκουσι χιλιάδες.

Όταν τουν Απρίλη μιτά τ' Αγιουργιού πιρνούσαν οι σα ρακατσιανοί για του θουνό, μια ιδουμάδα ακούγουνταν κουδούνια στους δρόμους της Νιάου-στας.

Πρώτα πιρνούσαν τα καραβά-νια μη τα μουλάργια κι τάλου-γα φουρτουμένα μη τα σέια τα πιντγιά κι τις γυναίκες κι ύ-σταρνας έρχουνταν τα φαλκάρ-για μη τα πρόβατα κι τα γκουν-ταμάνικα τα σκυλιά. Αμπρου-στά απ' του κουπάδι πιρπατού-σαν τα κιουτέμνια, κάνα τρανό κριάρι, ή κάνας τσάπους μη τρα-νά κέρατα κι τρανή κουδούνα.

Τώρα καν κανένας δεν κατα-λαβαίνει πότι πιρνούν τα πρό-βατα γιατί πηγαίνουν μη τα φουρτηγά τ' αφτουκίνητα όσια-μι του θουνό.

Τότι οι Καραθουδουραίοι είχαν τα πλειότερα πρόβατα κι' ανέ-βησαν στου μπαλκόνι στου Κα-ραμπουνάρι. Στου Σιδηράκι πη-γαίνει ακόμα ου Μπλέτσας, κι στου απάνου του Γραμματίκου-θου στου Τσάπου τα καλύδια παγαίνουν άλλοι. Σαρακατσιά-νοι. Πέρα απ' την Πιλαλίστρα και του Σέλι είναι του Αρκού-δα τα μέργια. Υπάρχουν κι άλ-λοι.

Τώρα στη Νιάουστα έχουν

Τότι υι τώρα

ΤΑ ΙΣΝΑΦΚΙΑ

Κιχαϊάδες, τζιουμπαναροί, αγιλαδάρηδοι

πρόβατα ου Πάζους, ου Νικό-λας, ου Τάσης, ου Πουρέγκας, ου Γιαννούλης κι' άλλοι. Μιρ-κοί.

Τότι στη Νιάουστα είχαν κι κουπάντγια μπακατάρικα μη γί-

Του Νίκου Σπάρτη

ντγια κι' αγιλάντγια που μα-ζώνουνταν απ' τα σπήτγια. Έρ-χονταν ου Τζιουμπάνους κι τα μάζουνειν απ' τους μαχαλάδες.

Ένα κουπάδι αγιλάντγια κι έ-να μη γίντγια έβηγνεν στην Α-γία Τριάδα κι' άλλα ντγιό τέτ-για στ' αλώνια. Καλός αγιλα-δάρης ήταν ου Μαγκαθέλας.

Αυτά απ' την Αγία Τριάδα βου-σκούσαν στου Νταλαμάρι, Σπή-λιου, Γκλόμπα, Κιρασιά κι στη Χουντρουσούγκλα, τ' άλλα απ' τ' αλώνια βουσκούσαν στου Κου-κούλι, τουν Αϊλιά, στης Χώρας του Νιρό, τις Μουτσιάρεις, στης Παναγιάς τα Κάστανα, στη Βέρβια, τους Μύλους του Πρό-δρουμου κι' αλλού.

Όλα τα σπήτγια είχαν απού-μνιά ντγιό γίδεις, μνιά ντγιό α-γιλάδες που τάστειλναν στα μπακατάρικα. Κουθανούσαν κι

ζαϊρέν για τις αχαμνές τις μέ-ρεις του χειμώνα. Ρουμάνι που του στέγγουναν, τριφύλλι, καλα-μπουκόφυλλα, άχυρου, φασουλό-πιτσεις, ξιφλίντγια, τραβούσαν απ' τις μουρόβιργεις τα φύλλα του φθινόπουρου όταν ήταν έτοι-μα να πέσουν.

Την πασκαλιά αγόραζαν οι πατηράδες για τα πιντγιά τους μανάργια που τάδουναν σταρί-δεις για νάρχουντει κουντά τους, τὰ βουσκούσαν στου Κιόσκι κι τα κουθανούσαν φρέσκου ρουμά-νι κάθε μέρα. Ήταν διμένα στου λιμό μι' ένα σκινί για να μην τα χάνουν.

Τότι όταν χάνουνταν καμνιά γίδα, κάνα γουμάρι, φώναζειν ου Τηλιάλης, ου Στουϊάνους: «Κύριοι Νιαουσαίσι, χάθηκειν μνιά γίδα σιούτα' όποιους τη βρήκειν να τη φέρει να πάρει του ριγάλου».

Τα μανάργια γένουνταν ζυ-γούργια κι τάσφαζαν στου τέ-λους απ' του καλουκαίρι ή Τα-χριστού κι τάρκιαναν καθουρμάν κι' είχαν κρές χρουνικής.

Τώρα όλοινοι κάθε βουλά στουν κασάπη βρίσκουντει.

Τότι κάθε σπίτι κοιτάζειν κι'

απ' όνα γουρούνι που του τάϊ-
ζειν γιαρμάν για Ταχριστού. Τό-
σφαζαν τουν Άγια Ιγνάτη «Ι-
γνάτης μπουγνάτης» ίλιγαν στις
είκουσι Δικέμβρη, για να προ-
φτάσουν να λιώσουν τη λίγδα
να φτιάσουν κι λουκάνικα κι κα-
βουρμάν πριν τις γιορτές. Μη
την αγιλάδα κι τη γίδα στου
σπίτι είχαν γάλα χρουνικής κι
έφκιαναν γάλα ξυνό κι τυρί σαν
τύχηνειν.

Όλα τα σπήτχια είχαν α-
χούρι κι κουπριές που τις σήκου-
ναν μη τα σακκιά στ' άλουγα
μνια ντγιο βουλές του χρόνου
στα μπαζέντγια για κουρμίντγια
κι ζαρζαβατικά.

Στα χουργιά όλα τα σπήτχια
είχαν αγιλάντγια, βουβάλια κι
αργκιλέν μη άλουγα που τα που-
λούσαν ή τάζηθαν στ' αλέτρι
για όργουμα. Τα φύλαγαν στουν
ουβουρό, ένα φραγμένου μέρους.

Στη Νιάουστα γένουνταν κι
ζουουπάζαρου τα παληρά τα χρό-
νια, πρώτα κάτω στου Νταμπα-
χανά στου Μαγγανάρη κι' ύ-
σταρνας στουν Άγια Μηνά κά-
θι Σαββάτου.

Πουλούσαν απ' όλα τα ζώα,
άλουγα, γουμάργια, γουρούνια,
πρόβατα, γίντγια, ουρνίθεις, λα-
γούς κι τέτχια. Γένουνταν κι
τρανά ζουουπανηγύρια στη Βέρ-
για, τα Γιαννιτσά κι' αλλού.

Τώρα τα πιντγιά στις πουλι-
τίεις πουλές βουλές δε ξέρουν τί
είναι του μουλάρι.

Τα πρόβατα του χειμώνα κα-
τέβησαν στα χειμαντγιά, στ' α-
χούργια ή σι σαλάμικα μαντριά
μη σκιπαστή για να μην αμπου-
ρεί να σέβει ου λύκους.

Τα μαντριά γένουνται μη καρ-

φουμένα ξύλα, φτέρεις κι καλά-
μνια που γέρουν σια μέσα. Μαν-
τριά φκιάνουν όξου στις βουσκές.
Αμπρουστά είναι η στρούγκα πού-
χειν κι πουιάτα σι μινικά μαν-
τριά για νάχουν ίσκιουν τα πρό-
βατα. Στη στρούγκα μαζώνον-
ται τα πρόβατα πριν σέβουν στου
μαντρί. Πιρνούν απού μνια μνια
οι προβατίνεις απ' όνα στένυ-
μα πόχει τρανές πέτρες ή σκα-
μνιά να κάθουντι οι αρμιχτά-
δεις. Ένας απού πίσου τις ντγιό-
χνει στους αρμιχτάδεις τις προ-
βατίνεις που τις τσακώνουν απ'
του πουδάρι κι τις αρμέγουν στου
καρδάρι, ένα τινικιδένιου καζάνι
μη ντγιό χειρούλια που χουρεί
καμνιά εικουσαριά κιλά γάλα ή
κι μαϊ τρανύτηρου. Τ' άρμιγμα
είναι η τρανύτηρη δουλειά.

Τώρα αχίρησαν ν' αρμέγουν
μη τις μηχανές για να μπιτίζει
αγλήγους η δουλειά.

Σι τρανά κουπάντγια έχουν
χουριστά τα στέρφα πρόβατα μη
τα κριάργια κι χουριστά τα γα-
λάργια μη τα ζυγούργια. Ανά-
λουγα χουρίζουν κι του φαντρί.

Βουσκότουποι ψηλά στα γκό-
λια στου Μισκίο του θουνό εί-
ναι του Μουντάκι, η μπάρα η
Νκουσαϊκή, δέξα μιριά η Ντούρ-
για σφιντιντούχου κι απού πίσου
τα απάνου, τα κάτω καρούτγια,
απάνου κι κάτω Παληρουμπά-
τσι κι μακρύτηρα του Σιδηρά-
κι, του Τσιανακτσί, δέξα μιριά
απ' τη Ντούρλια τ' αγριουλά-
πατα. Πέντι πηγάντγια απού
κάτου τα τρία πηγάντγια κι' η
Ντουρντόπουλη, απανούθιο ου
Κούτουλας, του Μπαλκόνι, η
Μαύρη Πέτρα (Καρατήσι) κι'
ουπίσου απ' τ' αυτήν η γραμ-
μένη Πέτρα κι κα του Μισό-
βουνου του ουρουλόγι. Στην αρ-

στιρή την κουρφή απ' του Βέρ-
μιου η Μπιτζινιά, μη τη Γραμ-
μένη, τη Βρουμόδρυστη, τα Νή-
σια, σιαπάνου του Πάτουμα κι'
ουπίσου τα Σιλιώτικα Πριόνια,
Χατζηντίνη, Μαμούτα, Απάνου
Σέλι, Αγκάθι, Ισθούρους κι οπί-
σου απ' του κάτω του Σέλι η
Σιουποντίκα, η Πλαγίστρα, η
Στέρνα, Καρλιώρα, Αρσούμπα-
στη κι άλλα.

Τότι οι τζιουμπαναροί σαρχα-
τιάνοι φουρούσαν φουστανέλεις
άσπρεις μη μπέτσφεις άσπρεις κι
βουδέτεις μαύρεις. Σκουφούνια
μαλίτικα πλιγμένα στου χέρι μη
τις κλούτσεις. Έβαναν τσαρού-
χια μη καρφκιά μη μαύρη τρα-
νή φούντα σαν τους γιανίτσα-
ρους, είχαν κι άσπρου πουκάμι-
σου τρανό μη μανίκια φαροιά
κι ιλέκι που δίπλουνειν αμπρου-
στά κι ταρλαγκάνι απανουθιό, κι
στου κιφάλι καλπάκι στρόγγυ-
λου ίσιου μη φόλεις δέξα μιριά.

Όσταρνας έβαλαν πανταλό-
νια κι σακάκι απού σιαϊάκι μαλί-
τικου που του ίφηναν οι γυνάι-
καις τους στουν αργαλειό μη
ρούντου μαλί. Οι σαρχατσιάνι-
σεις στου θουνό ίφηναν κι βιλέν-
τσεις, φλουκάτεις, ζιλιά κι γίν-
τγιου ύφασμα για κάπεις, τρου-
βάδεις κι σαραπόσκια για του
σαμάρι. Οι καλές κάπεις ήταν
του καλύτηρου ιργαλείου για
τους τζιουμπαναρούς.

Απ' του ουρνέκι της τρέχας
έβαναν κι ουνόματα στα γίντγια
ή κι τα πρόβατα. Παρδάλου,
ρούστα, κανέλλα, γκιόστα, κανού-
τα, σιούτα, κουλουβη κι τέτχια.

Του κούριμα γέννητι όταν ζι-
στάνει ου χαβάς, απάνου κάτω
ύσταρνας απ' τ' Αγιοιργιού.
Τρουχούν τα τρανά τα ψαλίντ-

για που τάφκιαναν χαλκιάδεις κι ακαλνούν κι άλουνους για βότχιουν. Τσακώνουν μη την αγκλίτσα του πρόβατου, του δένουν τα τέσσιρα τα πουδάργια κι του ξιαπλώνουν κάτου για να φκιάσυν ή τυχα του κούρημα.

Ύσταρνας απ' του κούρημα ανηθαίνουν στου βουνό.

Απ' τις αστένιεις που πιάνουν τα πρόβατα είναι η γκλαμπάτζα (Διστομιάτση) που χρειάζεται φάρμακου μη λάδι μετά στην ταή τους.

Η παρμάρα που πιάνουνται τα πουδάργια του κι κουτσαίνουν.

Του νταλάκι (άνθρακας) που θαράινει πρόβατα, γίντγια, αγιλάντγια κι άλλα ζώα. Ίλιγαν τάχα υπάρχουν μινικοί που αμπουρούσαν να δουν κι να σκουτώσουν του νταλάκι. Πήγγηναν τη νύχτα στου μαντρί κι φύλλαγαν χουρίς να ουμιλούν κι κατάνισαν όταν ήγλιπαν τουν ίσκου απ' του νταλάκι τόριγχαν μη τουν τσιουφτέ κι του σκότουσαν. Έπιφτειν ένα πράγμα σαν κρές κόκκινου ίσιαμι ένα πλόχειρου.

Έτσι ίλιγαν όταν θύμουναν μη κάνα ζώου «νταλάκι να του βαρέσει».

Τώρα ξέρουμε που του νταλάκι είναι αρρώστια μιταδουτική, που θαραπεύηται μη αμπόλι.

Άλλη αστένια στα ζώα είναι του πρίξιμου στην κοιλιά όταν φάει πουλύ καρθάρι ή καλαμπούκι, ή θριμένου τρυφύλλι. Την τρυπούσαν στην κοιλιά μ' ένα μαχάιρι, έβγηνειν ου αέρας κι γένουνταν καλά του ζώου.

Τη μπλούντα (ψίρεις απού

πρόβατα) τις πιάνουν σι τόπους που σταλιάζουν τα πρόβατα. Τα λείφουν μη λάδι ή πιτρέλιου μινρό ή καπνουζούμι.

Τα πρόβατα είκουσι μέρεις πρίν του μαρκάλισμα του καλουκαίρι θέλουν ταί για να ιπιτύχει του μαρκάλισμα κι ένα ινάμιση μήνα πρίν απ' τη γέννα για να τρανέψει τ' αρνί στην κοιλιά κι να κατηβάσει γάλα πλειότιρου η προθατίνα.

Τουν κασλά (λιθάδι για βουσκι) του νοικιάζουν χρουνικώς απ' του Δημαρχείου για τις Νουσστινιές βουσκές μη δημουπρασία κι παράδεις.

Τότι τουν νοίκιαζαν κι μη είδους απού νοικουκυραίους. Για στιαρινές ή καμινιά τρυφυλλιά του χειμώνα μιτά του κόψιμου κι ίσιαμι τα έβγα του Μάρτη μη κάναν τινικέν τυρί, μαζί κανένα αρνί ή κι μι παράδεις.

Τα τσιαίργια απού νοικουκυρούς, τουν κασλά, τουν νοίκιαζαν μη παράδεις κι για πλειότιρα χρόνια.

Του τζουμπάνου τουν συμφουνούσαν κι αυτόν χρουνικώς μη τάϊσμα, ντγιο πανταλόνια, μινια κάπα, ένα ζηνυγάρι γιμινιά κι παράδεις.

Τα τζουμπανόσκυλα τάψηναν λιφό ψουμί μη καλαμπουκίσου αλεύρι. Τα τάϊζαν στου κουπάδι όταν βουσκούσιν για να θαίνουν να πηγαίνουν κουντά να του φυλάγουν απ' τους λύκους.

Τότι πρίν απ' τουν πόλιμου, πουλλοί μαθηταί γυμνασίου απ' τις τρανές τάξεις ή αυτοί που μπίτιζαν του σκουλειό πήγγηναν τα καλουκαίργια στα σιαρκατσάνικα τα καλύδια σα δάσκαλοι

για τα πιντγιά τους κι πληρώνουνταν μη είδους μαλί τυρί ή κι παράδεις.

Ου Αγιαγιώργης είναι ου προυστάτης απ' τις βουσκές κι τα πρόβατα για τ' αυτό οι κιχαϊάδεις μοίραζαν γάλα γλυκό στα συγκινικά τα σπίτγια κι στουν μαχαλά.

Πουλοί τζιουμπαναροί για να πιννάει η ώρα τους σκάλιζαν καμινιά αγκλίτσα μη του μαχάιρι, ή έφκιαναν φλουγέρα ξυλένια κι έπιζαν στου βουνό.

Οι τζιουμπάνοι θέλει να είναι σι όλους τους κηρούς μαθημένοι όταν τσακώνει κανά κρύγιου κι τρίζουν τα δόντγια τους λέν:

«Κάλιου πέντι κάρβουνα πέρι χίλια πρόβατα».

Κι για όσους καρτιρούν μινιά περίσταση για να φκιάσουν τη δουλειά τους λέν «Ου λύκους αντάρα παλαγίξει».

Κι για τη κείνουν που μπιτίζει τη δουλειά τους κι ύσταρνας δεν τους μέλει για τίπουτα.

«Προυτς Μάρτη ξιχειμώνασια τα γιδάκια μου». Είναι για τη Μπάμπου που φαίνηται μη τα γίντγια της πανουθιό στις πέτρες απ' τις πηγές τ' Αγιανικόλα που θάρησει πέρασειν ου χειμώνας. Αμα ου Μάρτης πήρειν ντγιο μέρεις δανεικές απ' του Φλιθάρη, που απόμεινιεν κουτσοφλέβαρους, έκαμειν χειμώναν μη κρύγιου κι μαρμαρούσειν τη μπάμπου μαζί μη τα γίντγια της.

Κι για τους τιμπέληδεις λέν:

«Τ, είχαν τα έρμα κι ψουφούσαν μη τουν ίλιου τάβαναν, μι

τούν ήλιου τάβγαζαν».

Κι για τ' αυτόν μη πουλά παρτίματα λέν:

«Από χίλιες μιριές αρμέγει»

Για τη κείνουν που φκιάνει μουναχός τη δουλειά του:

«Ου λύκους έχει του σβέρκου του χουντρό γιατί φκιάνει μουναχός τη δουλειά του, όταν παγαίνει για πρόβατου».

Για κανέναν που θάνουν να φυλλάξει ένα πράγμα κι αυτός του φκιάνει δικό του, λέν:

«Έβαλαν του λύκου να φυλλάξει τα πρόβατα».

Τότι τα μικρά πιντιγιά όταν ήγλιπαν πιλικάνουν τραγουδούσαν: «Πιλικάνι Βούργαρη πούντα χίλια πρόβατα, ιάτα ιδώ, ιάτα εικέ, πάει ου λύκους να τα βρεί, μαρμαρώθηκιν ούδι κει».

Κι οι παληοί τραγουδούσαν κι του τραγούδι από την ιστορία της Γκόλφους.

«Μνια θουσκουπούλα αγάπησα μνια ζηλιμένη κόρη, είμουν αλάλητου πουλί δεκάμρωνων αγόρι...»

Τις απουκριές στη Νιάουστα τα κουρίτσικια αντύνουνταν θουσκουπούλεις μη πουκαμίτα κι φούστα μακριά άσπρη μι κόκκινα κι πούλιεις, τσίπινου κι τρουβάν.

Ου Πέτρους ου συχουρημένους ήλιγειν τότι τάχα γυρνούσιν μνια παρέα αρουβάτιδοι απ' την Παπαντή κι στη Βέρβιρα κα του μαντρί του Σιανταμώννα πούχειν γίντιγια είδαν καπνούς να βγαίνουν κι πήγαν κατα εικέ. Εί-

χειν καγεί του Μαντρί κι βρήκαν καμένεις κι ψημένεις γίδεις. Λήξησαν να κόψουν ψητό κι να τρων κι όταν χόρτασαν γιόμουσαν κι τα σακιδιά τους μη κουφίντιγια.

Για τους δυνατούς κι τους άδικους λέν την ιστορία μη του λύκου κι τ' αρνί:

Ένα αρνί μινιά μέρα έπινειν νιρό στου λάκου κι πανουθιό μιριά απου κει που έρχουνταν του πουτάμι έπινειν νιρό ένας λύκους. Όταν ιδειν τ' αρνί έκαμειν του θυμουμένου. «Εί ισύ ει κεί κάτου μη θουλώνεις του νιρό». «Μα του νιρό απ' τη σένα έρχιτει ισύ μη του θουλώνεις». «Ξέρου λέει ου λύκους, κι επέρσι τα ίντιγια μ' έφκιανεις». «Μα ιγώ επέρσι δεν είχα γινηθεί» λέει τ' αρνί. «Πάψει, ουλιγώτιρα γιατί κι έτσι κι αλλοιώς θα σι φάγου».

Στην τρύπα του Μιχάλη, όξου μιριά απ' του Σέλι χουρίς να καταλάβει ένα πρόβατου έπισειν στην τρύπα κι απού κουντά του ένα πίσου απού του άλλου έπισαν κι τ' άλλα σαν τα πρόβατα όπου λέν. Ουπίσου τους έπισειν κι ου Μιχάλης απ' τουν καμό του κι απου τότι την είπαν Τρύπα του Μιχάλη.

Οι παληοί τραγουδούσαν του τραγούδι της βλάχας:

«Ιγώ ειμι η βλάχη η βλάχα η όμουρφη, η βλάχα η πινιμένη πόχου τα χίλια πρόβατα τα πιντακόσια γίντιγια. Λύκους να φάει να φάει τα πρόβατα, τα πιντακόσια γίντιγια κι γω πάνου στουν πόλιμου να πα να πουλιμήσου».

Τότι στους ταρακατσιαναίους πήγαιναν πουλλοί Νιαουστινοί να πουλήσουν φαγώσιμα κι άλλα πράγματα. Ου Τόλης ου Μουλίβας κι ου Τζιουτζιούλας πουλούσαν λανάργια

Έτσι ένας Αγιουργίτης πήγειν μη του γουμάρι του να πουλήσει τσουκάλια κι μισούργια μη τυρί κι μαλί. Νυχτώθηκιν κι οι ταρακασιάνοι τουν φίληψαν απ' όλα τα καλούντιγια. Όταν ήρθειν ου Σαρκατσιάνους στη Νιάουστα κι βρήκειν του γιούφτου αυτός τουν πήρειν μη του ζόρι να τουν φιλέψει. «Γυναίκα έχου φίλουν, τί καλό φαγι μαγειρίψεις;» «Κρουμίντιγια», λέει αυτή.

«Α! στρώσει τραπέζι, σράζει κι τουν τρανό του κρουμιό. Φάει αρά φίλη ιά μύτσκιψει κι άλλας έχουμι κι άλλουν κρουμιόδαν».

Αμα έχει ου κιρός γυρίσματα όπου λέν κι ου Γιούφτους. Βρέθηκειν πάλι στου θουνό μη τσουκάλια μη τη γυναίκα κι του γιό του του μικρό. Κατα Βασιμαηλιού πόφτανεις στα σαρκατσιάνικα τα καλύδια τους πιάνει μνια βρουχή κι ένας κρύγιους άερας που του γύρισειν σι χιόνι.

Ου τσέλιγκας τους ιδειν κι μανταλώθηκειν κι έκαμειν του κουφό, κι έτσι ου ταϊφάς απόμεινειν όξου. Μη του ζόρι άναψαν φουτχιά κι έφησαν μη ουλίγου λιφό προυζίμι ραγκατσιούλεις, σκέπασαν του πιόι μη του σαμάρι απ' του γουμάρι κι αυτινοί στριμώχτηκαν μη την πάλα κι όλην την νύχτα έκουσαν γιούφτικα καρφιά έφαγαν καλές ραγκατσιούλεις.

Μήπως χάσαμε το νόημα του έρωτα;

Σήμερα παρατηρεί κανένας μια τάση αρωγιά έντονα απλωμένη στον τόπο μας προς εκχυδαϊσμό της ερωτικής σχέσης μεταξύ των δυο φύλων. Γιαυτό και δε συναντά κανένας εύκολα το βαθύ νόημα του Έρωτα, παρά απλώς κάτι το έντονα φιλήδονο. Όλο και αφανίζεται πιά σιγά - σιγά η αντίληψη, πως η ερωτική σχέση είναι μια ιερή λειτουργία της ζωής μας που θα έπρεπε να την περιέβαλε κανένας με σεβασμό. Η ερωτική σχέση δεν είναι διαφθορά, παρά διαφθορά είναι ο εκχυδαϊσμός αυτής της ιερής λειτουργίας κι όχι ο ίδιος ο Έρωτας, με το νόημα της πολυτραγουδιμένης αγάπης, μεταξύ των δυο φύλων.

Ο σύγχρονος άνθρωπος είναι κατακεκυριευμένος από την απόλαυση και τη φιληδονία

Αυστηρώς φαίνεται να έχει πιά χαθεί από ένα σημαντικό τμήμα των νέων μας όλη η μαγεία και η ένταση του σωστού έρωτα και έχει μείνει μόνο ένας γυνικός θλιβερός, λίγο πολύ κυνικός σπασμός, όπως τον χαρακτηρίσαν και ο οποίος επιζητείται κάτω από συνθήκες κυριολεκτικά κυνικές. Αυτή η αποξένωση της ερωτικής λειτουργίας από κάθε αισθηματικό περιβόλημα είναι ολεθριότητα για τον ψυχισμό του ανθρώπου, αλλά και για την ύπαρξη του θεσμού της οικογένειας.

Εκείνο που παρατηρεί κανένας σήμερα να απλώνεται στις σχέσεις των δυο φύλων στο ερωτικό πεδίο είναι ένας προμιτιβισμός της σεξουαλικότητας, κάτι που δεν είναι με κανένα λόγο Έρωτας, δηλαδή αγά-

πη, παρά μια ορμή τέτοια που με το δικό μας πολλές φορές χαράκιζουμε τέτοιου είδους σχέσεις, απογυμνωμένες από κάθε είδος ευαισθησίας και ψυχικότητας, σαν ζωάδει.

Ο σύγχρονος άνθρωπος των κοινωνιών της ειμάρειας, της κατανάλωσης και της απληστίας είναι κυριευμένος από την έντονη τάση της φιληδονίας και της απόλαυσης. Αναζητεί παντού την ηδονή. Γίνεται όλο και ο πιο γρήγορος κυνηγός της απόλαυσης, της ειμάρειας. Παραδίδεται στη φιληδονία, μπορεί να πει κανένας σήφηνα, με

του
ΙΩΑΝ. Ν. ΞΗΡΟΤΥΡΗ
ομοτύμου καθηγητού
Κοινωνιολογίας Α.Β.Σ.Θ.

τεράστιες κοινωνικές επιπτώσεις ηθικής δουλείας και ανελευθερίας. Διακρίνεται για τη στεγνή αδιαφορία του. Αυτή η στεγνότητα του πραγματισμού τον κάνει να στέκεται διστακτικά και δύσπιστα απέναντι στη συναισθηματικότητα.

Φαίνεται πως στον τόπο μας να εισέβαλε απότομα μια ως τώρα όχι συνηθισμένη ελευθερία στο σεξουαλικό πεδίο των δυο φύλων. Μια ελευθερία η οποία μας δορίζει ανώριμους να την ανθέξουμε με μέτρο και πειθαρχία, ώστε να μη χαθεί η έννοια του Έρωτα και να πέσει στον εκχυδαϊσμό, παρά να ανηλώνεται η ψυχοσωματική αυτή λειτουργία συνοδευόμενη από μια ιδιαίτερη ευαισθησία, τρυφερότητα και ψυχικότητα, ιδιότητες που αποτελούν και συνιστούν το περιεχόμενο του Έρωτα. Όπου απου-

σιάζουν αυτές οι νότες, εκεί η ένωση των δυο φύλων τα αφήνει τόσο ξένας, όσο και πριν από την ένωση.

Επιθυμία και Έρωτας, Σεξουαλική λαιμαργία

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, πως το Σεξ είναι μια δυνατή μυστηριώδης δύναμη. Είναι μια έντονη επιθυμία, μια ορμή που μπορεί να μετατραπεί σε έρωτα, όταν δεν ικανοποιείται τυγλά, παρά όταν εξευγενίζεται από την αγάπη. Ο έρωτας υψώνει, η επιθυμία, ως τυγλή απλώς ορμή καταλήγει σε θανασιότητα. Η επιθυμία θέβαια είναι αναγκαία, αλλά δεν είναι έρωτας, αγάπη. Χωρίς την αγάπη η επιθυμία οδηγεί στην πολυμειξία, στον αφανισμό του Έρωτα. Ακριβώς, ένα φαινόμενο των ημερών μας που ταυτίσαμε την έννοια του Σεξ με την έννοια του Έρωτα.

Πρόκειται για κάτι που σήμερα κυκλοφορεί άνετα από στόμα σε στόμα. Με άλλα λόγια ακούμε προκειμένου για μια σεξουαλική πράξη δυο ατόμων, φυσικά διαφόρων φύλων, να λέγεται, πως «ά ν ο υ ν έ ρ ω τ α». Δηλαδή συνουσία, απλώς και μόνο σαν βιολογική αναζούρηση των αδένων. Μια ωμή ένωση χωρίς καμιά ψυχικότητα και φυσικά πάμπτωχη σε περιεχόμενο.

Έναν εκχυδαϊσμό της έννοιας του Έρωτα — μια έννοια που οι πρόγονοί μας σοφοί την είχαν θεοποιήσει — τύπου πολυμειξίας.

Όποιος παρακολουθεί κάπως από κοντά και με ενδιαφέρον τη συνάντηση των δυο φύλων, αντιλαμβάνεται, πως στις σχέσεις τους απλώνεται στο σεξουαλικό πεδίο κά-

τι που προημνείει ένα σεξουαλικό χάος. Λέμε τη λέξη χάος, γιατί σιγά - σιγά φαίνεται να χάνονται τα όρια και τα περιθώρια του χώρου και του δέοντος που πρέπει να διαδραματίζεται αυτή η σπουδαία ψυχοσωματική λειτουργία. Κι όμως το πρώτο συνθετικό αυτής της έννοιας το απορρίπτει σήμερα σχεδόν παντελώς η νέα, η πολύ νέα γενιά των σημερινών αγοριών και κοριτσιών και μένει απλώς στο δεύτερο, μορφής πολυμειξίας και αλλαγής διαδοχικής μορφής.

Πρόκειται για μια ατμόσφαιρα στο σεξουαλικό πεδίο, μια τάση σεξουαλικής λαιμαργίας που ξεκινά από ενωρίς από τις αρχές της εφηβικής ηλικίας. Πρόκειται για το λεγόμενο πνεύμα της «απελευθερωμένης», δηλαδή της «σεξουαλικά απελευθερωμένης». Αυτή που θαυμάζεται για το τέλει άφημά της στο ένστικτο και στο κόφι χωρίς κανένα γρανάκι φρένου αυτοπειθαρχίας, για την ικανοποίηση της επιθυμίας της, του σεξ σε οποιαδήποτε στιγμή και με οποιονδήποτε, χωρίς κανέναν εσωτερικό δεσμό. Χωρίς καν να μπορεί να καλέσει τον παρτεναίρ της πολλές φορές με το επώνυμό του, παρά με το μικρό του απλώς όνομα και αρκετές φορές ούτε μ' εκείνο. Ένα φαινόμενο δεσμού τέλεια απρόσωπο.

Η επιθυμία είναι, όπως αναφέραμε, κάτι το αναγκαίο αλλά όχι και κάτι το αρκετό για τον έρωτα. Αυτός περιέχει την επιθυμία δηλαδή το σεξ, αλλά και το διαβαίνει. Η αγάπη με άλλα λόγια είναι κάτι το ανυψωμένο επάνω από τις αισθήσεις. Δεν είναι απλώς επιθυμία δυο ανθρώπων διαφόρου φύλου που εναλλάσσεται παρά μια βαθιά ένωση δυο ολοκληρωμένων υπάρξεων που ζουν η μια την άλλη, όχι μόνον σαν σώμα, παρά σαν σώμα, πνεύμα και ψυχή, έτσι που σώμα, πνεύμα και ψυχή αγαπιούνται σε μια ιδιαίτερη τριάδα. Ο έρωτας

στην πραγματική του σημασία είναι μια πνευματική, ψυχική και σωματική σχέση.

Όσο κι αν είναι απαραίτητη η σεξουαλική ικανοποίηση, ωστόσο μόνη της αυτή δε γεμίζει την ψυχή σε διάρκεια. Η αγάπη είναι ένα φαινόμενο φυσικό και σύγχρονα ένα γεγονός του πολιτισμού. Όπως κάθε πολιτισμός στηρίζεται στη Φύση, έτσι και η αγάπη, αλλά σύγχρονα, είναι ανυψωμένη επάνω απ' αυτή. Η αγάπη εξευγενίζεται τόσο, όσο ο εσωτερικός πολιτισμός μας γίνεται ανώτερος και ευγενέστερος. Τότε το ένα φύλο ζει το άλλο, όχι μόνο σαν φύση, σαν σώμα, σαν ηδονή, ούτε σαν μέσον νόμιμης τεκνοποίησης, ούτε σαν «αγχείον» ηδονής, αλλά σαν φορέα ηθικών αξιών, ανθρωπιάς, αμορφιάς, καλοσύνης, ευγένειας κλπ., τιμά και αγαπά σ' αυτό κάτι το θεικό, όχι δέβαινα σαν αφηρημένη έννοια, παρά ενσαρκωμένο στην ατομική μορφή του άλλου φύλου. Ακριβώς αυτή η διαφορά, η οποία δεν είναι μόνον φυσικό, παρά και ψυχικό και πνευματικό γεγονός κλείνει μέσα της μια ιδιαίτερη έλξη. Η αγάπη πιάνει όλον τον άνθρωπο κι όχι μόνον ένα μέρος. Ο πολύ νέος σήμερα με την ελευθερία που κυριαρχεί γύρω από το σεξ, ρίχνεται σ' αυτό, όπως και η νέα κοπέλα, με λαιμαργία να χορτάσει, να κορέσει τη σεξουαλική πείνα γενεών και γενεών, γι' αυτό δεν είναι φυσικά παράξενο ότι δε ζει — χωρίς και ο ίδιος ή η ίδια να το καταλαβαίνει, ίσως, γιατί ανταπατάται — το άλλο φύλο με την ψυχή, παρά το αισθάνεται μόνο κι απλώς με τις αισθήσεις και με τα νεύρα του σώματος. Γι' αυτό πια και η κοπέλα ή η σημερινή νέα μοντέρνα! κυρία, ανάλογα με αρκετά εξασπασμένη μέσα στην κοινωνία μας αντίληψη, με το παραπάνω νόημα, δεν έχει ανάγκη από ψυχή, από ψυχικότητα, παρά από σεξ - απλή. Θέλει να είναι μόνο «σεξυ».

Το σεξ εξευγενίζεται με την Αγάπη

Όποιος προχωρεί στη συνάντηση του άλλου φύλου μόνο με το σεξ χωρίς τα τόσα άλλα συμπαρομαρτούντα της ψυχής και του πνεύματος παθαίνει σύντομα πόρο και αναζητά επίμονα την αλλαγή κάτι που οδηγεί στη διάλυση του θεσμού της οικογένειας. Η κατά τυρ'ό τ'ό το ικανοποίηση του σεξ — εξαιτίας της μεγάλης ελευθερίας — μας γίνεται κάτι το βασανιστικό και το αγόρταγο, γιατί δεν ημερώνει ούτε εξευγενίζεται με την αγάπη, που απουσιάζει. Το σεξ τότε παίρνει την πραγματική αξία του, όταν ανεβασθεί ως την αγάπη, αλλιώς φτάνει να καταντά, χωρίς να συνοδεύεται από ψυχικά και πνευματικά διώματα, απλώς στην ενστικτώδη απόλαυση του ζώου.

Τα πράγματα σήμερα άλλαξαν. Τα ήθη και έθιμα ξεπεράστηκαν, έσπασαν πιά τα φράγματα. Τα «ταμπού» απανίστηκαν όπως λένε οι δεκαεφτάχρονοι και οι μεγαλύτεροι απ' αυτές κατέλες. Δεν ξέρω όμως, αν μας είναι συνειδητό πως, όταν τα φράγματα σπάζουν τότε υπάρχουν και σοβαροί κίνδυνοι: πλημμύρας και καταστροφών, αν δεν υπάρχουν αναχώματα, αντιστηρίγματα να ανακόψουν κάπως την άγρια και πρωτόγονη ορμή της θύελλας και τον κατακλεισμό. Φοβόμαστε πως δεν υπάρχουν μέσα στους νέους μας οι απαραίτητες αναστολές της κατά απότομο τρόπο εσβολής της μεγάλης ελευθερίας στο σεξουαλικό πεδίο. Αναστολές που να τιθασεύουν την ορμή της θύελλας και να την ημερεύουν, να την καθιστούν καρποφόρα, να την κατευθύνουν κυριαρχικά μαζί με τα στοιχεία εκείνα, που θα μεταλλάξουν το ωμό σε μια ευαισθησία τρυφερής οικειότητας, σεξιατικής και ψυχικής ομορφιάς. Αυστηρώς εκείνο που παρατηρεί κανέναν είναι πως ο εξιτρεμισμός στο σεξουαλικό πεδίο λογιάζεται ως ελευθερία, ωστόσο κάθε άλλο παρά

μα τέτοια μπορεί να είναι, γιατί η νέα βίαη αποκάλυψη του σεξ δεν ελευθερώνει, παρά οδηγεί στην αναρχία και στον ωμό και ξέφρενο εγωισμό, προς την ανταρσία και τη βία. Άλλωστε δεν πρέπει να λησμονούμε, πώς δεν είναι γνωστός κανένας πολιτισμός, όπου το σεξ να ήταν απόλυτα ελεύθερο, τονναντίον πολιτισμοί υψηλής στάθμης παρήγαγαν από πολλά αίτια, ανάμεσα στα οποία έκλυση ηθών και το αχαλίνωτο της σεξουαλικής ελευθερίας ήταν ένα από τα πιο βασικά και σοβαρά. Η σφροδισιακή αιμόσυνη που κυριαρχεί μέσα στην κοινωνία μας πρέπει να μας βάνει σε ανησυχία, γιατί φαίνεται να προχωρούμε πέρα από «τα εσοκαμένα», ώστε να χάνουμε τις σημασίες και τις έννοιες των λέξεων. Μιλούμε π.χ. στο σεξουαλικό πεδίο για ρεαλισμό, αλλά αυτός είναι κάτι από το χυδαίο, από τη χυδαιοποίηση του Έρωτα. Μια έννοια που την επνίξε το σεξ, την κατάντησε λέξη κενή, ή μάλλον της έδωσε άλλο τέλος ως νόημα.

Ο έρωτας σήμερα για τις κοπέλλες και τους νέους είναι «ντεμοντέ»

Σήμερα η νεολαία έχει μιάν άλλη γλώσσα σε ό,τι αφορά σ' αυτό που εννοούσαμε ή εννοούμε ακόμη μερικοί από τα δυο φύλα ως Έρωτα. Σε μια δειγματολογική έρευνα που έκανα ανάμεσα σε κοπέλλες και νέους 14—20 χρόνων γύρω από την έννοια έρωτας κατάντησα στο συμπέρασμα από τις απαντήσεις που μου δόθηκαν, ότι η έννοια Έρωτας με το ως τώρα νόημά της, πρόσρατα, στις ημέρες μας, έχει γίνει «ντεμοντέ». Δεν υφίσταται πια με το ως προ ολίγον νόημά της, που αυτό πιά «ξεπεράσθηκε». Πήρε τόνισαν σχεδόν ομόφωνα και μπραγικά άλλο νόημα, μιά ικανοποίηση της σεξουαλικής επιθυμίας στη μορφή μιάς χοντροκομμένης έν-

σης θηλυκού και αρσενικού, χωρίς ψυχικότητα και κανέναν άλλο δεσμό αλλά κυρίως με συχνή αλλαγή παρτεναίρ κλπ. εμπλουτισμένη ένωση με κάθε είδος σεξουαλικών παιχνιδιών κλπ. και με ομαδικό Έρωτα ανάμεσα και με άσχετα ακόμη άτομα.

«Η σεξουαλική απελευθέρωση»

Είσι αντιτιθέται το πρόβλημα κατά τον πιο ωμό τρόπο και σε μορφή πολυπειξίας. Κι αυτός ο τρόπος των σχέσεων — ας μου επιτραπεί να το ξανααναφέρω — και με τους άλλους χωρίς κανέναν προσωποπαγή σύνδεσμο, χωρίς καμιά αρωσίωση στο άλλο πρόσωπο θεωρείται και θαυμαάζεται ως «σεξουαλική απελευθέρωση». Και θεωρείται απελευθερωμένη, όποια υπερνίκησε τα ταμπού — όπως λένε — δηλαδή το να είσαι δεσμευμένη με αγάπη και αρωσίωση και την αγάπη και το δόσιμο μόνο σε ένα πρόσωπο, έστω κι αν αυτός είναι ο άντρας σου θεωρείται καταπίεση, ανελευθερία, ντοκοκρίστιζο. Όσο πιο πολύ κάνει η κοπέλα ή η παντρεμένη νέα κυρία ότι της υπαγορεύει ο μαστιγωμένος ερωτισμός της τόσο και ως πιο «απελευθερωμένη» θαυμάζεται. Μίλησα με μητέρες κοριτσιών γύρω στα 16—20 χρόνων για το θέμα αυτό, ρώτησα αν μίλησαν με τα κορίτσια τους σχετικά με ό,τι λέγεται «απελευθερωμένη» και «απελευθέρωση» και πήρα τούτες τις στερεότυπες απαντήσεις από πολλές μητέρες καθόλα αξιόλογες κυρίες, νοικοκυρεμένες κλπ. αξιόπρεπες: πώς οι κοπέλλες τους πολλές φορές τις είχαν «ότι απορούν πώς μπορούν να ζούν είκοσι ή και περισσότερα ή και λιγότερα χρόνια απλώς μόνο με έναν άντρα». «Είναι κάτι», λέγαν οι κοπέλλες, «που δεν μπορούσαν ποτέ να το καταλάβουν». Στις συμβουλές και στις εξηγήσεις που έδιναν οι μητέρες, στις κόρες αυτές, πώς αυτό δεν είναι δυνατόν να

γίνει αλλιώς και πως αλλιότιθα θα διελύετο η οικογένεια κλπ., ο κοπέλλες απαντούσαν: «μα πού ζήτε εσείς, στον άλλον, στον περασμένο αιώνα».

Η έννοια «απελευθέρωση» και «απελευθερωμένη» όπως και η λέξη καταπίεση «παίρνει και δίνει» σήμερα στον τόπο μας. Σε μιά προσπάθεια να μου ορίσουν κοπέλλες και νεαρές κυρίες αυτή την έννοια της «απελευθερωμένης» δεν πήρα έτσι τον ορισμό της με όλα τα βασικά γνωρίσματά της. «Να» μου απάντησαν, «η απελευθερωμένη δε λαβαίνει καθόλου υπόψη της την παράδοση. Δεν έχει ανάγκη να δεσμεύεται με αγάπες, παρά ικανοποιεί τις επιθυμίες της με όποιον της αρέσει και ύστερα με άλλον, που θα της φανεί καταλληλότερος γα να κάνει μαζί του έρωτα και ούτω καθεξής». Πρόκειται για αλλαγές που πέρα από το σπασμό δεν αφήνουν τίποτε. Όλο το θέμα αυτό αντιτιθεται από την «απελευθερωμένη», έτσι, όπως πίνει ένα ποτήρι νερό για να ξεδιψάσει, ν' ανακουφίσει τη δίψα της αυτή τη στιγμή και ύστερα από λίγο που ξαναδιψά ζητά πιο πέρα να βολέψει τη δίψα της. Πίνει το νερό, αφήνει το ποτήρι άδειο και φεύγει κι όταν ξαναδιψάσει ξανααναζητά το νερό κλπ. από άλλον πάγκο πιο πέρα από όπου της αρέσει και βολεύεται.

Δυστυχώς δεν μπορεί πορά να είναι δυσμενής από την κοινωνική πλευρά ή από τα πρώτα χρόνια της εφηβίας γεύση με το νόημα της πολυπειξίας της ηδονής και της απόλαυσης του σεξ, και την έλλειψη προσωποπαγούς προσήλωσης έστω και περιορισμένης διάρκειας. Η κατ' αυτόν τον κενικό τρόπο απόλαυσης του σεξ θα πρέπει να ξέρουμε, πώς κουράζει τον άνθρωπο. Του συσσωρεύει μιά στεγνή στυρή πείρα, κάτι που ταπεινώνει την κοπέλα, γιατί αυτός ο τρόπος του κυ-

(Συνέχεια στη σελίδα 29)

ΙΝΤΕΡΦΕΡΟΝΗ - Προοπτικές

και υποσχέσεις

Συμπληρώνονται περίπου 30 χρόνια από τότε που, οι ALIC ISAACS από την Αγγλία και ο JEAN LINDENMANN από την Ελβετία, παρατήρησαν κάτι πολύ απλό που δόθηκε απορριψή για την ανακάλυψη μιάς πολύ σπουδαίας ουσίας. Παρατήρησαν λοιπόν, ότι τόσο οι άνθρωποι, όσο και τα ζώα δεν προσβάλλονται ταυτόχρονα από δυο ιώσεις, π.χ. κανείς δεν πάσχει συγχρόνως από ιλαρά και από ανεμοβλογιά. Πρέπει λοιπόν η μία ίωση να μας προστατεύει από την άλλη ίωση. Αποφάσισαν λοιπόν να πειραματιστούν επάνω σ' αυτό το φαινόμενο της ανεξήγητης παρέμβασης στις λοιμώξεις από ιούς. Μόλυναν γονιμοποιημένα αυγά κότας με ιούς και διαπίστωσαν ότι, τα αυγά παράγουν μία πρωτεϊνική ουσία που τα καθιστούσε ανθεκτικά σε μία δεύτερη ίωση από άλλο ιό.

Μη γνωρίζοντας περί τίνος ακριβώς πρόκειται, και πιστεύοντας σ' έναν αποκλειστικό των την ονόμασαν ιντερφερόνη (INTERFERON = αποκλείω) (IN).

Μας είναι γνωστό ότι ένας ιός (στον ιό λείπει ο γενετικός κώδικας που τους επιτρέπει να ζούν μόνοι τους και γιαυτό τον λόγο παρασιτούν μέσα στα κύτταρα - ενδοκυττάρια μικροοργανισμοί) εισδύοντας σε ένα ζωντανό κύτταρο χρησιμοποιεί τους βιοχημικούς ενεργειακούς και συνθετικούς μηχανισμούς του κυττάρου για να πολλαπλασιασθή. Το κύτταρο που τον φιλοξενεί παράγει την (IN) για να το προστατέψει. Το κύτταρο εις περισσότερες φορές υποκύπτει και πεθαίνει. Η παραγωγή της (IN) όμως αποτελεί ένα σήμα για την άμυνα του οργανισμού ένα είδος σήματος συναγερμού. Τα μόρια της (IN) προκαλούν στα άλλα υγιή

κύτταρα την έκκληση για παραγωγή και άλλης (IN) και έτσι ο ιός που θα προσπαθήσει να μπει σε ένα τέτοιο κύτταρο προετοιμασμένο είναι καταδικασμένος σε εξόντωση.

Εκτός από την απ' ευθείας δράση της (IN) στους μεταβολικούς δρόμους του ιού αποτελεί και ένα επί πλέον σήμα που ενεργοποιεί την ανοσολογική άμυνα του οργανισμού.

Τα μέχρι σήμερα γνωστά μόρια της (IN) προέρχονται από τα λευκά αιμοσφαίρια, από το συνδετικό

των
**Νικολάου Γουσοπούλου
και Σ. Γουσοπούλου**

ιστό και από ενεργοποιημένα λευκοκύτταρα.

Η αντινεοπλασματική (αντικαρκινική) δράση της (IN) βασίζεται κύρια στην αύξηση της ανοσολογικής άμυνας του οργανισμού (αναγνώριση των καρκινικών κυττάρων σαν ξένων και στη συνέχεια καταστροφή τους, σε αυτόν τον τομέα στηρίζονται οι έρευνες και τα πειράματα πολλών ερευνητών με ικανοποιητικά αποτελέσματα).

Πρόσφατα (εδώ και 2—3 χρόνια) έχει γίνει παρασκευή της (IN) σε πολλά εργαστήρια (Η.Π. Α. — ΙΑΠΩΝΙΑ — ΕΛΒΕΤΙΑ) από καλλιέργειες κυττάρων που προσβλήθηκαν από ιούς με κατάλληλες διεργασίες καθώς και από πειράματα σε ζώα.

Για να μεταπηδήσει η (IN) από το εργαστήριο στην κλινική ε-

φαρμογή, όπως ισχύει και για κάθε νέο φάρμακο, θα περάσουν πολλά χρόνια ακόμα, και θα πρέπει να ξεπεραστούν πολλά προβλήματα.

Κύρια προβλήματα είναι η α) Η Βιολογική ανοχή απέναντι στην ουσία αυτή.

Η ικανότητα δηλαδή να προσλαμβάνεται από τον ανθρώπινο οργανισμό και να ανταποκρίνεται ο οργανισμός σ' αυτή, β) Η καθαρότητα αυτής. Μέχρι σήμερα η σπανιότης και το υψηλό κόστος της ουσίας αυτής αποτέλεσαν φραγή για την πραγματοποίηση σημαντικών δοκιμών όσον αφορά την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια (IN μικροβιολογικής προελεύσεως).

Τελευταία άρχισαν δοκιμές σε κλινικά κέντρα (M.D. ANDERSON HOSPITAL AND TUMOR INSTITUTE, TEXAS STANFORD UNIVERSITY, CALIFORNIA) με ανθρώπινη (IN) σε ικανοποιητικές ποσότητες καθαρής σε ανθρώπους που πάσχουν από συχνές ιώσεις και νεοπλασμάτα κύρια, για αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με σύγχρονο μέλητη της ασφάλειας, ανοχής, φαρμακοκινητικής και βιολογικής δραστηριότητας και της δόσολογίας. Τα πρώτα αποτελέσματα μας ενθαρρύνουν πολύ στην συνέχιση της έρευνας. Ίσως η (IN) ανοίξει ένα μεγάλο δρόμο και αποτελέσει μεγάλη βοήθεια στον αγώνα ενάντια στον καρκίνο.

Ξεφεύγοντας απ' την γενικότερη θεώρηση πάνω στο πρόβλημα της πρόληψης στην οδοντιατρική, που αναφέρθηκε στο προηγούμενο άρθρο μου, έρχομαι τώρα να σας απασχολήσω μ' ένα πρόβλημα πιο ειδικό και φλέγον: το θέμα του στοματικού καρκίνου.

Είναι γνωστό σ' όλους μας ότι ο σύγχρονος αιώνας θανάτου είναι δύο: οι καρδιοπάθειες (αγγειοπάθειες) και ο καρκίνος.

Γνωστή επίσης είναι και η μάχη που δίνει η επιστήμη για τη θεραπεία των δύο νόσων, και ιδίως για τον καρκίνο. Αυστατομύρια χρήματα ξοδεύονται στο χώρο της έρευνας, για την ανακάλυψη της τέλει-ας θεραπείας.

Σχεδόν τέλεια, κυρίως στα προηγούμενα κράτη είναι και η πληροφόρηση του πολίτη πάνω στο θέμα του καρκίνου, και ιδίως στο σημείο της σημασίας που έχει η έγκαιρη διάγνωση στη θεραπεία του καρκίνου.

Περνώντας τα χρόνια, η οδοντιατρική έκανε αρκετές προόδους στο θέμα των στοματικών παθήσεων και ιδίως στο θέμα του στοματικού καρκίνου.

Στη χώρα μας οι προσπάθειες πληροφόρησης του κοινού «προσωπικά πιστεύω» δεν είναι επαρκείς.

Η έλλειψη της πληροφόρησης του κοινού γεννά και μεγαλώνει την ήδη υπάρχουσα προκατάληψη για τη σύγχρονη αυτή νόσο. Αποτέλεσμα οι χιλιάδες θάνατοι κάθε χρόνο.

Χωρίς να θέλω να μειώσω την χρησιμότητα μιάς καρκινικής κατάστασης, τα πράγματα για τον καρκίνο δεν είναι τόσο πολύ τραγικά.

Η θεραπεία του καρκίνου γενικά, είναι στο χέρι του ασθενή κατά το ήμισυ. Μια έγκαιρη διάγνωση δάξει τα θεμέλια για μια επιτυχημένη θεραπεία.

Στοματικός καρκίνος

Στο χώρο του στόματος τώρα εμφανίζεται ο καρκίνος, μ' ένα αρκετά υπολογίσιμο ποσοστό, ανάμεσα στις γνωστές μορφές καρκίνου.

Δε νομίζω ότι ενδιαφέρει τους αναγνώστες ποιές είναι οι αιτίες του στοματικού καρκίνου. Είναι λίγες πολύ γνωστές και πάρα πολλές, χω

του Θ. ΔΟΔΗ
οδοντογιατρού

ρίς να είμαστε σίγουροι πως είναι και οι πραγματικές αιτίες.

Αναφέρονται σαν ενοχοποιητικοί παράγοντες: το κάπνισμα κυρίως της πίπας, γι' τον στοματικό καρκίνο, ενώ το κάπνισμα σγαρέτων αναφέρεται σαν ενοχοποιητικός παράγοντας για την εμφάνιση του καρκίνου του πνεύμονος.

Αναφέρθηκαν επίσης περιπτώσεις καρκίνου των χειλέων σε αγρότες λόγω της μεγάλης εκθέσεως του προσώπου τους στον ήλιο.

Αυτό που πρέπει να καταστεί γνωστό στους αναγνώστες είναι ότι και στον στοματικό καρκίνο η έγκαιρη διάγνωσή του βοηθά τα μέγιστα.

Στο στόμα δε οι προκαρκινικές καταστάσεις είναι περισσότερο φανερές στον ασθενή από οποιοδήποτε άλλο σημείο του σώματος. Προκαρκινικές καταστάσεις δε ονομάζονται για το στόμα διάφορες πληγές στα χείλη, στη γλώσσα, στον ουρανίσκο, στα μάγουλα, οι οποίες δεν υποχωρούν και είναι δυνατό να εξελιχθούν σε καρκίνο.

Είναι πρά πολύ φυσιολογικό έλοι μας να έχουμε κάποια γέγυρα στο στόμα μας, ή οι μεγαλύτεροι μια οδοντοστοιχία.

Τέτοιες εργασίες είτε από κακοτεχνία είτε από την πολύχρονη παραμονή στο στόμα είναι δυνατόν να πληρώνουν σε διάφορα σημεία το στόμα. Προς Θεού δέδοικα, κάθε πληγή δεν είναι καρκίνος. Όμως κάποια πληγή που επιμένει κυρίως στις μεγάλες ηλικίες μπορεί να εξελιχθεί σε καρκίνο.

Η εμφάνιση κάποιου σγκιδίου στα χείλη ή στα μάγουλα ή στα ούλα (κυρίως τα περισσότερα είναι καλοήγη) εγκυμονεί κινδύνους. Η παρουσία κυρίως στη γλώσσα και στα μάγουλα κάποιας λευκής πλάκας με όψη τυριού (λευκοπλάκια) πρέπει να μας ανυσηχίσει. Μια αιμοραγία που δεν εντοπίζεται εύκολα και επιμένει, είναι φαινόμενο ανυσηχιστικό.

Αυτά λοιπόν είναι τα πιο συνηθισμένα σημεία για την πιθανή εμφάνιση καρκίνου στο στόμα.

Για όλα αυτά τα ανυσηχιστικά σημεία ο ειδικός που μπορεί να δάλει τα πράγματα στη σειρά είναι ο οδοντίατρος. Αυτός θα μας κατευθύνει, εφόσον δέδοικα παραστεί ανάγκη, στον κατάλληλο χώρο θεραπείας.

Επομένως ένας λεπτομερειακός έλεγχος σε τακτά χρονικά διαστήματα της κατάστασης κυρίως προσθετικών εργασιών, στο στόμα δεν είναι κάτι το πολυτελές. Τελειώνοντας, θέλω να αναφέρω ότι ο καρκίνος σαν αρρώστεια είναι μια πραγματικότητα και σαν τέτοια, να την αντιμετωπίσουμε ψύχραιμα και κυρίως χωρίς δέος. Ένα να γνωρίζουμε καλά: ότι η έγκαιρη διάγνωση είναι κατά το ήμισυ νίκη στη μάχη ενάντια στον καρκίνο.

Η Ζωή και το έργο του συγγραφέα

Ο Κ. Κόλλας την 19.1.84 πετυχαίνει την πρώτη επίσημη πανελλήνια αναγνώριση. Ανάμεσα σε 84 υποψηφίους ο Κώσ. Κόλλας, κερδίζει το πρώτο βραβείο θεατρικού έργου συνοδευόμενο με χρηματικό έπαθλο 250.000 δρχ. Το αποτέλεσμα του διαγωνισμού ανακοινώθηκε στα των ραδιοτηλεοπτικών μέσων από την υπουργό Πολιτισμού και Επιστημών κ. Μελίνα Μερκούρη.

Ο Κώστας Κόλλας γεννήθηκε στην Αθήνα το 1945 οι γονείς του Παναγιώτης Κόλλας και Σταυρούλα Μελισσάρη, κατάγονται αντίστοιχα από την Κέρκυρα και την Λαϊδαδιά και είναι μόνιμοι κάτοικοι Αθηνών και ο Κώστας είναι ο μονάκριβος γιός τους.

Είναι απόφοιτος του Ιδιωτικού Γυμνασίου Λυκαίου «Διαμαντή». Ως μαθητής παίρνει μέρος σ' όλες τις θεατρικές παραστάσεις της Σχολής όπου και διακρίνεται ιδιαίτερα. Σε ηλικία 18 ετών ύστερα από υπόδειξη του ηθοποιού Νίκου Τζόγια, παρακολουθεί μαθήματα θεατρικής Τέχνης στην Σχολή Θεάτρου του Πέλλου Κατσέλη. Μετά από ένα χρόνο φοίτησης, διακόπτει τις σπουδές προκειμένου να καταταχθεί ως δόκιμος του Εμπορικού Ναυτικού. Έτσι του δίδεται η ευκαιρία να ταξιδεύσει σε διάφορες χώρες, Ινδίες, Αίγυπτο, Αμερική, Μεγάλη Βρετανία κλπ.

Το 1966 κατατάσσεται στο στρατό και υπηρετεί ως έφεδρος αξιωματικός εθελοντής στο εκστρατευτικό Σώμα της Κύπρου και παίρνει μέρος στα γεγονότα της Κοφίνου της περιόδου εκείνης με το 502 Τάγμα Πεζικού.

Το έτος 1968 το 502 Τάγμα επιστρέφει στην Ελλάδα στην έδρα του (Νάουσα) και ο Κ. Κόλλας εγκαθίσταται στην πόλη μας.

Το 1968 παντρεύεται την Παρα

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΛΛΑΣ

Α' βραβείο θεατρικού έργου

Από αριστερά προς τα δεξιά: Κουλα Φερλαχίδου, Κ. Κόλλας, Γρηγόρης Κασαρίδης (έργο Μηντερμαν και οι εμνηρητές)

σκευή Σπανού και αποκτάει δύο παιδιά, τον Παναγιώτη (έτος γεν. 1971) και την Σταυρούλα (έτος γεν. 1974). Απολύεται από τις τάξεις του στρατού το 1970.

Κατά το έτος 1972 ύστερα από διαγωνισμό προλαμβάνεται στη ΔΕΗ.

Από το 1974 ασχολείται με την δημοσιογραφία. Δημοσιεύει τα πρώτα σκίτσα στην τοπική εφημερίδα «Φωνή της Νάουσας» με το ψευδώνυμο ΚΩΣ. ΚΟΛ. Αργότερα δημοσιεύει σκίτσα στο Περιοδικό «Νιάουστα» και την ημερήσια εφημερίδα «Λαός» της Βερόιας. Συνεργάζεται με το Εργατικό Κέντρο Ναούσης και μερμηνά για την έκδοση της εφημερίδας «Εργατικός Παλμός» (περίοδος 1975).

Μετάχες στην Έδραση του Πολιτιστικού Συλλόγου Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκης» (Σεπτέμβριος 1974).

Την περίοδο 1975—1976 εκδίδει την εφημερίδα «Τα Νέα Ναούσης».

Τον Ιούνιο 1978 με τον Σύλλογο Αποφοίτων Ναούσης παρουσιάζει Κουκλοθέατρο «Σόπνα Ντεν-καδόπολη» της Ευγενίας Φακίνου με μουσική Γιάννη Μαρκόπουλου.

Από το 1977 ασχολείται με το Ερασιτεχνικό θέατρο. Με τον Σύλλογο «Ζαφειράκης» διασκευάζει, σκηνοθετεί, γράφει και παίζει. Έτσι αναδεικνύεται το ταλέντο του Κ. Κόλλα σ' όλες του τις πλευρές. Την 15.6.77 στο Δημοτικό Θέατρο ανεβάζει σε διασκευή το έργο του Μαξ Φρίτς «Ο ΜΗΗΝΤΕΡΜΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ». Το έργο παίζεται και στο Νησί Ηλιαθίας (Εκδηλώσεις Ηλιαθιώτικα).

Από το 1979 ασχολείται συστηματικά με την συγγραφή θεατρικού έργου. Την 3.1.1979 παίζεται

στη Νάουσα η μονόπρακτη σάτιρα «ΟΙ ΔΡΑΠΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ».

Το 1980 γράφει, σκηνοθετεί και πρωταγωνιστεί στην Κοινωνική σάτιρα «ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ». Το έργο τον σchieώνει καταπληκτική επιτυχία και παίζεται στη Νάουσα (τέσσερες φορές) και στις εζής πόλεις. Μιθώνη (6.7.80) - Ατόχωρο Πιερίας - Βέροια στη Στέγη γραμμάτων και τεχνών (3.4.81) - Θεσσαλονίκη Θέατρο Κατερίνη την 23.5.81 - Δημοτικό Παιδαγωγείο την 18.1.81 - Κοζάνη.

Το 1982 (τρίτο έργο) γράφει, να σκηνοθετεί την σάτιρα «Ποιος Φοβάται τον Οδυσσέα». Το έργο παίζεται στη Νάουσα 8.5.82 και την 25.9.82 και στην Θεσσαλονίκη Θέατρο Κήπου την 20.6.82. Το έργο παίζεται και στο Μακρόν αλτο Φεστιβάλ Ολύμπου Εδώ κλειναι μία γόνιμη και πλούσια συνεργασία με το θεατρικό τμήμα του Ζαφειράκη (περίοδος 1977 - 1982).

Την περίοδο 1982 - 1983 συνεργάζεται με το Πολιτιστικό Κέντρο Ναούσης. Με την θεατρική ομάδα του Πολιτιστικού Κέντρου ανεβάζει: «ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ» του Κεχαϊδη.

Την 17.4.83 στη Θεσσαλονίκη (εκδηλώσεις 83) παίζεται το τέταρτο έργο του «ΤΟ ΠΛΟΙΟ ΤΩΝ ΤΡΕΛΩΝ» (μονόπρακτο) από την μαθητική Εστία Νεότητας.

Στις 8.6.83 δίδεται θεατρική παράσταση στην Βέροια «ΕΚΕΙΝΟΣ ΚΙ' ΕΚΕΙΝΟΣ» του Κώστα Μουσελά. Συμπρωταγωνιστούν οι Κώστας Κόλλας Τάσος Κουταλακίδης και Μαργαρίτα Ζάχου.

Παράλληλα με την συγγραφική του δραστηριότητα, ασχολείται με το θέατρο Σκιών. Πρώτη παράσταση Καραγκιόζι (4.11.79) στο κινηματοθέατρο Παρθενών Ναούσης - Με ανανεωμένη θεατολογία το 1983 δίδει παραστάσεις στην πόλη και στα χωριά Βεργίνα (26.8.83)

Από αριστερά προς δεξιά: Κώστας Κόλλας, Τάσος Κουταλακίδης, Χριστίνα Καλογεράκη Κουτίτσα, Γρηγόρης Καισαρίδης, Τάσος Βαδόλας, Δάνης Ξανθόπουλος (έργο Το μεγάλο ανθρωπάκι)

Πολυπλάτανος (3.9.83) - ΚΑΠΗ Ναούσης (3.10.83) Επισκοπή (21.10.83) - Νάουσα (26.11.83) Καπνός και Φυτιά.

Το 1983 υποβάλλει το έργο «ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ» στον Κρατικό διαγωνισμό θεατρικού έργου όπου παίρνει το Α' Βραβείο νέου θεατρικού συγγραφέα. Πρόσφατα έγινε μέλος της Επιτροπής Ελλήνων θεατρικών συγγραφέων.

Το δραματικό έργο υπερμεγέθυθηκε στο ρεπερτόριο του Εθνικού Θεάτρου για προσεχή παράσταση. Το τελευταίο θεατρικό έργο «ΠΛΩΣΗ ΘΥΣΙΑ» θα παρουσιαστεί από την Θεατρική Ομάδα του Πολιτιστικού Τμήματος της ΓΕΝΟΠ Δ. Ε.Η. ΑΘΗΝΩΝ με την σκηνοθετική καθοδήγηση του Ντίνου Δουλγεράκη στελέχους του Εθνικού Θεάτρου.

Δημοσιεύουμε μερικά σχόλια από τον Τοπικό Τύπο.

«Το μεγάλο ανθρωπάκι»

...Το θεατρικό τμήμα του «Ζαφειράκη» που έχει στο ενεργητικό

του μία γόνιμη τετραετία, παρουσιάζει τώρα ένα νέο θεατρικό έργο. Ο δημιουργός του Κ. Κόλλας μας εντυπωσίασε το 1977 με την δικαστική «Ο ΜΠΗΝΤΕΡΜΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ» και πέρυσι προχώρισε δίνοντάς μας ένα δικό του μονόπρακτο «ΟΙ ΔΡΑΠΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ» για να προχωρήσει ακόμη περισσότερο φέτος με το «ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ». Είναι το πιο σημαντικό δώμα που μπορεί να τον οδηγήσει στο σωστό δρόμο. Επισημαίνουμε το «ευρηματικό» ρόλο του ποδοσφαιρικού φίλου μανιώδη προποστή που υποβάλλει ο Ιωρδ. Ξανθόπουλος.

...Η σκηνοθεσία εφειλόταν πάλι στο Κόλλα ενώ τον δοήθησε και ο κ. Χρ. Σαδδατόπουλος που είχε την καλλιτεχνική διεύθυνση. Και το μοναδικό σκηνικό ήταν δημιουργία του Κόλλα με εκτέλεση του Τάκη Δεβετζίδη. Υπεύθυνος σκηνής ο Γιάννης Ανθόπουλος.

Κλείνοντας πρέπει να εξαιρούμε το γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα άνθρωποι στον τόπο μας που από κάψι και μεράκι διαθέτουν τον εαυτό τους για να προσφέρουν κάποια

πνευματική και καλλιτεχνική απόλαυση στους συνανθρώπους τους. Μικάρι να κρατήσει η όρεξή τους. Θα είναι κατόρθωμα. Γιατί, δυστυχώς η τηλεόραση απέλη να εξουδετερώσει κάθε τέτοια πρωτόγνωρα. Θα ιδούμε.

Π.Α.Δ.
(Φωνή Νεώτερης)

Η περίπτωση του Κώστα Κόλλα, η παρουσία δηλαδή του συγγραφέα ηθοποιού στην παράσταση θεατρικού έργου στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών της Βέροιας, δεν μπορούσε παρά να μου θυμίσει και την παρουσία στην ίδια Στέγη, στο Μακεδονικό Θέατρο της Βέροιας, του άλλου συγγραφέα ηθοποιού Γιάννη Ταϊπλιάδη, του δημιουργού του όμορφου παιδικού έργου «Όνειρα στο δάσος». Το φαινόμενο αυτό μου θύμισε το ξεκίνημα του Θεάτρου στην Αρχαία Ελλάδα, όταν ο συγγραφέας ήταν και ηθοποιός και δάσκαλος του χορού και ο βασικός υπεύθυνος για την επιτυχία της θεατρικής παρουσίασης του έργου του και με γέμισε καλές ελπίδες για την εξέλιξη του Θεάτρου στην ελληνική επαρχία, που βρίσκει, όπως φαίνεται, το σωστό δρόμο, παίρνοντας τη θέση που του ανήκει μέσα στην πνευματική ζωή των Ελλήνων.

Γαβριηλίδης Θωμάς
Εφημερ. «Λαός»

Γοήτευσε του Θεού νικείς

Μία ακόμη εμφάνιση του θεατρικού τμήματος του «Ζαφειράκη» στη Θεσσαλονίκη και μία ακόμη πετυχημένη παράσταση του ερασιτεχνικού μας θιάσου, είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε την περασμένη Κυριακή στο θέατρο Κήπου της συμπρωτεύουσας.

Το έργο του Κώστα Κόλλα «Ποιός φοβάται τον Οδυσσέα» ενθουσίασε τους Θεσσαλονικείς, οι οποίοι πολλές φορές κατά τη διάρκεια της παράστασης χειροκρότησαν θερμά τους ερασιτέχνες ηθοποιούς, καθώς και την ευρηματικότητα και τον έξυπνο διάλογο του συγγραφέα.

Σε δέκα τουλάχιστον περιπτώσεις ο διάλογος πάνω στη σκηνή σταμάτησε, αφού οι ηθοποιοί περίμεναν να κοπάζουν τα χειροκροτήματα των θεατών.

Οι τελευταίοι μάλιστα, δε δίστασαν στο τέλος να ομολογήσουν ότι το «Ποιός φοβάται τον Οδυσσέα» ήταν η κα-

Από αριστερά προς τα δεξιά: Τάσος Βαδόλας, Τάσος Κουταλακίδης (έργο. Ποιός φοβάται τον Οδυσσέα)

Από αριστερά προς τα δεξιά: Δάνης Ξανθόπουλος, Μάκης Οικονόμου, Γιώργος Βογιατζούλης, Παύλος Ιωσηφίδης, Αιμίλιος Εφραιμίδης, Φώτης Ιιγνατιάδης (έργο Ποιός φοβάται τον Οδυσσέα)

λύτερη παράσταση που παρακολούθησαν στη συνάντηση των ερασιτεχνικών θιάσων, που οργάνωσε η Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση με την συνεργασία του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι το θέατρο Κήπου, παρά τις ταυτόχρονες ποδοσφαιρικές μεταδόσεις από την τηλεόραση, ήταν ασφυκτικά γεμάτο.

Κολακευτικά ακόμη εγκράσθηκαν για το έργο και επαγγελματίες σκηνοθέτες, γεγονός που μας κάνει να πιστεύουμε ότι η παράσταση της περασμένης Κυριακής μπορεί να γίνει σταθμός για την περαιτέρω εξέλιξη του συγγραφέα του έργου, Κώστα Κόλλα.

Το ελπίζουμε και το ευχόμαστε.
(Μακεδονικά Νέα 26 Ιουνίου 1982)

Θεατρική παράσταση στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά.

Ο Ζαφειράκης τελικά τα πήγε μία χαρά στην δύσκολη οπωσδήποτε εμφάνισή του στο κοινό Κέντρο στο Δημ. Θέατρο του Πειραιά.

...Η θεατρική δουλειά στο Ζαφειράκης έχει ένα πρόσωπο Αυτό του Κώστα Κόλλα. Όσοι τον έζησαν από κοντά πήραν μία γεύση για το τί σημαίνει Αυθεντικό ταλέντο. Ο ανεξάντλητος αυτός άνθρωπος σήκωσε όλη τη δουλειά στους ώμους του. Κόντρα σε πολλές αντιξοότητες ο Κώστας όμως με εκείνο το ασίγηστο πάθος για καλλιτεχνική δημιουργία. Αυτό που οδήγησε αλάνθιστα και σ' άλλα μονοπάτια της δημιουργίας όπως στη ζωγραφική στο σκίτσο, στη δημοσιογραφία ακόμα και στο θέατρο σκιών πάντα με ξεχωριστή επιτυχία. Ας με συγχωρήσουν οι άλλοι πρωταγωνιστές του «Ζαφειράκης» που όντως είναι αξιέπαινοι αλλά είμαι σίγουρος ότι και αυτοί πιστεύουν ότι πάλι λίγα γράφω.

Αν όλοι αυτοί που κατά καιρούς μας συστήνονται είναι κουλτουριάρηδες και δεσπούν τότε τί είναι ο Κ. Κόλλας;

...Και κάτι για κοντραστ. Στο Δημ. Θέατρο στον Πειραιά δουλεύει εδώ είκοσι χρόνια ένας έμπειρος τεχνικός σκηνης. Είδα θέατρα και θέατρα τα μάτια μου. Αυτός λοιπόν είπε ότι οι Ναουσαίοι ερασιτέχνες έβαλαν γυαλιά σε πολλούς επαγγελματίες ηθοποιούς. Κάτι είναι κι' αυτό.

Φωνή Ναούσης Γεν. 1981)

Το ερασιτεχνικό μας θέατρο περιοδεύει

Έξιο παρατήρησης είναι το γεγονός, του ανεβάσματος πολυπρόσωπων έργων πρώτα η θεατρική ομάδα του Χρήστου Μπαταντζή, με τους «Αθλητές», και κατόπιν, μόλις προ ολίγων ημερών, το θεατρικό τμήμα του Ζαφειράκη, με το έργο του Κώστα Κόλλα

Ο Κώστας Κόλλας συνομιλεί με την υπουργό Πολιτισμού και Επιστημών κ. Μελίνα Μερκούρη

«Ποιός φοβάται τον Οδυσσέα», επιχείρησαν και πέτυχαν το δύσκολο, αυτό που φαίνονταν σχεδόν ακατόρθωτο για μια μικρή επαρχιακή πόλη, όπως η Νάουσα.

Το έργο του Κόλλα, που παρακολούθησαμε στην πρώτη παράσταση, έχει «θεατρικές αρετές» τόσο από συγγραφικής πλευράς, όσο και από πλευράς εκτέλεσης. Η πιό αξιόλογη είναι το θαυμάσιο παίξιμο των ηθοποιών, που αν και ερασιτέχνες, απέδωσαν σαν επαγγελματίες. Κατά τα άλλα, το χιούμορ ήταν λεπτό και πηγαίο, το ενδιαφέρον της υπόθεσης μεγάλο, παρά την ύπαρξη διαφορετικών πλάνων χώρου και χρόνου, η ευρηματικότητα εκπληκτική, η μουσική επένδυση πολύ καλή, τα ντεκόρ αξιόλογα.

Βέβαια παρατηρήθηκαν κάποια σημεία αδύνατα, που ελαττώθηκαν, όπως πληροφορηθήκαμε, στη δεύτερη παράσταση.

Το ερασιτεχνικό μας θέατρο, με το έργο αυτό, δείχνει ολοφάνερα πλέον, ότι εφορμά στον καλλιτεχνικό χώρο οπλισμένο με δυναμισμό, αισιοδοξία

και πλούσιο ανθρώπινο δυναμισμό.

(Μακεδονικά Νέα 15 Μαΐου 1982)

Μαθητική Εστία Νεότητας

Στις 16 - 17 Απριλίου υπό την αιγίδα και την οργάνωση του Εθνικού Ιδρύματος ΝΕΟΤΗΤΟΣ έγιναν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις «ΑΠΡΙΛΗΣ '83» στο κινηματοθέατρο της φοιτητικής εστίας Θεσσαλονίκης. Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχαν όλες οι Μαθητικές και φοιτητικές εστίες της Β. Ελλάδος.

...Εκείνο όμως που πραγματικά εντυπωσίασε και «έκλεψε» την παράσταση τόσο για την ποιότητά του όσο και για την απόδοση των ηθοποιών και απέσπασε τα χειροκροτήματα του κόσμου και πολύ καλές κριτικές ήταν η θεατρική παράσταση που δόθηκε από τον θίασο της Εστίας με το θεατρικό μονόπρακτο του Κώστα Κόλλα «Το πλοίο των τρελών». Αξίζει δε να σημειωθεί ότι το κοινό στο τέλος της παράστασης μιζάρισε τρεις φορές τους ηθοποιούς μαθητές και φώναζε Νάουσα - Νάουσα.

(Μακεδονικά Νέα 23.4.1983)

Η λειτουργία της ποινής ως εκπαιδευτικό μέσο

Α'

1. Είναι γενικά παραδεκτό, καθώς επίσης και καθημερινή αλήθεια πως η κεντρική έννοια του θέματος, η λέξη «ποινή» ηχεί κάπως δυσάρεστα σ' όλους μας καθ' ότι συνδέεται όρρηκτα με την έννοια του κακού.

Και πράγματι από νομική άποψη και υπό το πρὸς του ποινικού δικαίου «η ποινή είναι κακό, υπό νόμον τινός απειλούμενο και υπό του ποινικού δικαστού καταγιγνώσκόμενο κατά τον δράστον ορισμένης αδικοπραγίας, ως εκδήλωσης ιδιαιτέρας αποδοκιμασίας αυτού υπό της εννόμου τάξεως»¹

Αποτελεί δηλαδή η ποινή κάποιο κακό, ήτοι βλάβη ορισμένων εννόμων αγαθών των τιμωρουμένων (ζωής, προσωπικής ελευθερίας, τιμής, περιουσίας), καθ' ότι και αυτός ο ίδιος ο δράστης προκάλεσε προσβολή εννόμων αγαθών κάποιου συνανθρώπου του ή κάποιας ομάδας ανθρώπων με έγκλημά του ή με τη συναντησιμότητα του σε έγκλημα.

Συνεχίζοντας διεξοδικότερα την ανάλυση του όρου, ποινή επιβάλλεται για ένα έγκλημα μόνον εφ' όσον προβλέπεται με νόμο που ίσχυε πριν από την τέλεση της πράξης. Γνωστή η αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου» (NULLA POENA SINE LEGE).

Η ποινή καταγιγνώσκεται από τον ποινικό δικαστή δηλαδή από τα κρατικά όργανα τα οποία είναι επιτετραμμένα την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Επομένως η ποινή είναι κακό επιβαλλόμενο υπό της πολιτείας ως προέα της δημόσιας και γενικής ποινικής εξουσίας, ως προστάτη της εννόμου τάξεως.

Τέλος η ποινή καταγιγνώσκεται και εκτελείται κατά τον δράστη (αν τουρογού ή συμμετόχον) της αξιόποινης πράξης. Έχει επομένως αν-

στηρά προσωπικό χαρακτήρα μη επιτροπομένης της έκτισης της ποινής υπό τρίτου.

Αυτά, ως μι ασύντομη ανάπτυξη του εννοιολογικού περιεχομένου του όρου της ποινής υπό το ουσιαστικό ποινικό πλέγμα.

2. Αυτή η μορφή της ποινής που εξετάζεται από τη νομική άποψη δεν είναι και η μοναδική μορφή της ποινής που συναντάται. Η ποινή,

του
Ι. ΑΛ. ΤΖΙΩΝΑ
Δασκάλου — φοιτητή Νομ.

κάτω από μία ευρύτερη κοινωνική αντιμετώπιση, απαντάται σ' όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής υπό πολλές διαφορετικές όψεις του αυτού όμως πάντοτε επιδιωκόμενου σκοπού.

Η ποινή υπό την ευρεία έννοια περιλαμβάνει κάθε είδος τιμωρίας, από τη θανατική ποινή μέχρι και το απλό ράπισμα προς το νήπιο. Στο χώρο αυτό περιλαμβάνονται όλες οι υπό του ποινικού κώδικα προβλεπόμενες ποινές, κύριες και παρεπόμενες όπως η θανατική ποινή, οι στερητικές της ελευθερίας ποινές, (κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη, φυλάκιση, κράτηση, ιδιόζουστες στερητικές της ελευθερίας ποινές), οι ποινές σε χρήμα, η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων, η απαγόρευση ασκήσεως επαγγέλματος, η δημοσίευση της καταδικαστικής αποφάσεως. Από την πλευρά της ενδοσκοπήσεως του θέματός μας θα έπρεπε να αναφερθεί ότι σε σχέση συνάφειας με τις ποινές ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό θρίσκειται και το υπό του Π.Κ. προβλεπόμενο σύστημα των μέτρων ασφαλείας όπως η φύλαξη των αζυγατολόγιστων επικινδύνων δε στη δημόσια ασφαλεία εγκληματιών, η εισαγωγή σε θεραπευτικό κατάστημα των αλκο-

λικών και τοξικομανών, η υποβολή σε αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα των ανηλίκων εγκληματιών κ.λ.π.

Θα μπορούσε κάποιος όμως να συναντήσει την ποινή κάτω από διαφορετικές όψεις απ' αυτές τις υπό του Π.Κ. προβλεπόμενες. Οι όψεις αυτές της ποινής έχουν παρόμοιο χαρακτήρα αποβλέπουν στον ίδιο επιδιωκόμενο σκοπό δεν προβλέπονται όμως από κανένα Π.Κ. ούτε επιβάλλονται από κανένα ποινικό δικαστή, ενίοτε δε ενδύνονται το μανδύα της τιμωρίας.

Μήπως ο αποκλεισμός του υποψηφίου από τις εξετάσεις επειδή συνελήφθη ν' αντιγράψει δεν είναι ποινή;

Μήπως το ράπισμα του γονιού ή ακόμη και του παιδαγωγού προς το παιδί δεν είναι ποινή;

Μήπως η ανστηρή επίπληξη του δασκάλου προς τον εκπαιδευμένο μαθητή ενώπιον των συμμαθητών του δεν είναι ποινή;

Μήπως το κλείδωμα, από τη μητέρα, του «άτακτου» παιδιού στο δωμάτιο δεν είναι ποινή;

Ή μήπως ο αποκλεισμός συμμετοχής ενός παιδιού για μια αταξία από την κοινωνική του ομάδα σε μια εκδήλωση ψυχαγωγίας δεν είναι ποινή;

Ή μήπως η έντονη κοινωνική αποδιοπομπή των τοξικομανών και ομοφυλόφιλων δεν είναι είδος ποινής;

Και ακόμη η ηθική αποδοκιμασία της συνοικίας ή του χωριού προς την δήθεν «εγκληματήσασα» μητέρα εξώγαμου τέκνου δεν είναι δυστυχώς μορφή τιμωρίας;

Όχι μόνο θα ήταν ακατόρθωτο αλλά και άσκοπος πλεονασμός ν' αναφέρουμε όλες τις περιπτώσεις επιβολής ποινών καθ' ότι είναι άπει-

1. Ν. Χωραφά. Εισαγωγικά μαθήματα ποινικού δικαίου.

ρες οι όψεις υπό τις οποίες εμφανίζεται η ποινή όσες και οι περιπτώσεις εφαρμογής της.

Εκείνο που κυρίως ενδιαφέρει στην παρούσα ενδοσκοπήση του θέματος είναι να εξετάσουμε κατά πόσο η ποινή - εμφανιζόμενη είτε υπό καθαρά ποινική είτε υπό οποιαδήποτε μορφή της - λειτουργεί ως εκπαιδευτικό μέσο. Να φωτίσουμε δηλαδή τον παιδαγωγικό χαρακτήρα της ποινής. Προς τούτο όμως απαιτείται η αντιμετώπιση της ποινής υπό το σύνθετο πρίσμα της Νομικής και Παιδαγωγικής επιστήμης συνεπικουρών πάντοτε των ψυχολογικών αρχών. Θεωρώντας την ποινή σε σχέση αναφοράς προς τις τρεις παραπάνω επιστήμες, θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε μια γεωμετρική κατασκευή τριγωνικού σχήματος με κέντρο την ποινή και κορυφές την Νομική, την Παιδαγωγική και την Ψυχολογία.

Για να οδηγηθούμε λοιπόν στον προαναφερθέντα επιδιωκόμενο στόχο απαραίτητη κρίνεται μια συνοπτική αναφορά στην οντολογία της ποινής (ιστορική εξέλιξη - σκοπός) καθ' όσον έτσι θα φανεί διαυγέστερα η σχέση ποινής - εκπαιδευτικού μέσου.

3. α. Το «ποινικό φαινόμενο» ως έκφραση της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων έχει αναμφισβήτητη υλική υποδομή. Η υλικότητα αυτή του ποινικού φαινομένου αναφέρεται φυσικά στα τρία στοιχεία που το συγκροτούν: στο έννομο αγαθό, στην προσβολή του και στην απάντηση στην προσβολή (ποινή).

Στη σύγχρονη θεωρία υπήρξαν υποστηρικτές μιας ιδεοκρατικής αντιλήψεως για το έννομο αγαθό με την έννοια της υπαγωγής στον όρο αυτό «κοινωνικών αξιών», «θεμελιωδών αρχών» κ.λπ. Ακόμα και στην περιοχή του πιο «υλικού» εγκλήματος υπάρχει η κατασκευή του ψευτοεγκλήματος που είναι κι αυτή ιδεοκρατική σύλληψη. «Εγκλήματα» λ.χ. όπως η βλασφη-

μία αναμφισβήτως δεν έχουν υλικότητα κι όμως αποτελούν νομικά εγκλήματα.

Στο χώρο όμως του τρίτου στοιχείου του ποινικού φαινομένου (: της ποινής) καμία ιδεοκρατική σύλληψη δεν μπορεί να σταθεί. Η ποινή έχει αναμφισβήτητη υλικότητα ακόμα κι όταν επιβάλλεται για ψευτοεγκλήματα και για προσβολή ιδεοκρατικών κατασκευών που υποκαθιστούν σε πολλές περιπτώσεις τα αληθινά έννομα αγαθά. Η ποινή δεν είναι μια αφηρημένη λέξη στο γραμμά του νομοθέτη ούτε μια συγκεχυμένη έστω πρόταση στο στόμα του δικαστή. Η ποινή θα εκτιθεί. Τούτο σημαίνει ότι το αφηρημένο (στον ποινικό νόμο) και το συγκεχυμένο (στην δικαστική απόφαση) θα μετατραπούν σε εμπειρική (υλική) πραγματικότητα. Ο άνθρωπος μέσα στη φυσική «είναι εκεί». Οποιοδήποτε αφηρημένο μανδύα κι αν προσδώσουμε, η κατάληξη της ποινής είναι υλική.

Από τη γέννησή της η ποινή είχε κατά κανόνα υλική υπόσταση. Η αφηρημένη ωστόσο αντανάκλαση αυτής της υλικής πραγματικότητας στον ιδεολογικό χώρο και η έκφρασή της μέσα σ' αυτόν πέρασε από διάφορες θεωρητικές φάσεις.

Στις πρωτόγονες κοινωνικές μορφές και γενικά στις κοινωνικές μορφές που τελούν κάτω από τη συντριπτική επίδραση της θρησκείας και της μαγείας στο χώρο της ιδεολογίας, η ποινή θεωρείται ένας τρόπος για να εξιλεωθούν τα μέλη της κοινότητας απέναντι στα πνεύματα, που πρέπει να εξευμενιστούν για το κακό που έγινε με το έγκλημα. Στην πραγματικότητα φυσικά, τα πνεύματα εξυπηρετούν την κατεστημένη εξουσία που επιβάλλει απολυταρχικά και αυθαίρετα τη θέλησή της πάνω στα μέλη της κοινότητας και γι' αυτό χρειάζεται υπερφυσικά στηρίγματα. Για να πραγματοποιηθεί όμως αυτός ο σκοπός της ποινής, πρέπει τούτη να είναι αν-

στηρή: όσο βαρύτερη είναι η ποινή, τόσο πιο σίγουρη και τέλεια θα είναι η εξιλέωση και ο εξευμενισμός. Έτσι εμφανίζεται μια δυσαναλογία εγκλήματος- ποινής σε βάρος του μεγέθους της δεύτερης. Πασιφανής είναι η ολοκληρωτική απουσία του εκπαιδευτικού χαρακτήρα της ποινής κατά τη φάση αυτή της θεωρητικής της εξέλιξης.

Όταν η μαγεία υποχώρησε μέσα στον ιδεολογικό κοινωνικό χώρο μπροστά στη μεταφυσική και στη φιλοσοφία, η εξιλέωση και ο εξευμενισμός σαν σκοποί της ποινής έδωσαν τη θέση τους στην «αποκατάσταση της ιδέας της δικαιοσύνης» που «τραυματίζεται» με το έγκλημα. Σ' αυτήν τη φάση καταβάλλεται προσπάθεια για όσο το δυνατό πληρέστερη εξισορρόπηση ανάμεσα στο έγκλημα και στην απάντησή της οργανωμένης κοινωνίας σ' αυτό, πληρέστερη δηλαδή αναλογία ανάμεσα στο έγκλημα και στην ποινή.

Στην τρίτη φάση με την επικράτηση του θετικισμού και της επιστημονικής ερμηνείας του κόσμου στον πνευματικό χώρο σε βάρος της μεταφυσικής, σε μια βιομηχανική κοινωνία με άνοδο νέων κοινωνικών δυνάμεων, η αρχή της επιείκειας πιέζει ολοένα και περισσότερο την «ιδέα της δικαιοσύνης». Παρατηρείται μία μεταστροφή υπέρ του εγκληματία. Τώρα, όχι μόνο δεν είναι η ποινή δυσανάλογα μεγαλύτερη από το έγκλημα, ούτε καν ανάλογη προς αυτό. Η ποινή στη συντριπτική πελοψηφία των περιπτώσεων είναι μικρότερη σε σχέση με το έγκλημα.

β. Μελετώντας ωστόσο την ιστορική εξέλιξη της ποινής στις τρεις θεωρητικές της φάσεις, παρατηρούμε μόνο στις δυο τελευταίες περιόδους μια θεωρητική επεξεργασία γύρω από την έννοια και το σκοπό της ποινής, σχετικά δε αναπτύχθηκαν πολλές απόψεις που κατατάσσονται σε δυο κατηγορίες: στις απόλυτες

και στις σχετικές θεωρίες. Κατά μία δε άλλη ταξινόμηση: στις υποκειμενικές και αντικειμενικές θεωρίες.

Απόλυτες είναι οι θεωρίες που ταυτίζουν την ουσία με το σκοπό της ποινής: η ποινή είναι και πρέπει να είναι αυτό που είναι, ο σκοπός της θρίσσεται μέσα στη φύση της. Η ποινή είναι εξιλέωση του δράστη, είναι αποκατάσταση της ιδέας της δικαιοσύνης, είναι ανταπόδοση. Αυτοί είναι οι σκοποί της.

Αντίθετα, για τις σχετικές θεωρίες φύση και σκοπός της ποινής διαφέρουν. Σημασία δεν έχει το τι είναι η ποινή αλλά το γιατί είναι. Εγκρίνο που θαφαίνει δεν είναι η φύση αλλά ο σκοπός της ποινής. Η ποινή είναι για να εξυπηρετήσει μια κοινωνική σκοπιμότητα. Αν δεν μπορεί να την εξυπηρετήσει πρέπει να πάψει να υπάρχει και να αντικατασταθεί με κάτι άλλο.

Είναι φανερό πως απόλυτες θεωρίες είναι γέννημα της πρώτης και δεύτερης περιόδου της ιστορικής εξέλιξης της ποινής ενώ οι σχετικές θεωρίες της τρίτης. Η ανταπόδοση του κακού, η εξιλέωση για το κακό, η αποκατάσταση της ιδέας της δικαιοσύνης είναι ιδεολογικές επικαλύψεις της πραγματικής φύσης της ποινής που είναι η κοινωνική ανταποδοτική αντίδραση στην προσβολή των εννόμων αγαθών με προσβολή του δράστη. Είναι αναμφισβήτητο ότι δεν αντέχουν σε κριτική οι απόλυτες θεωρίες.

Οι σχετικές θεωρίες είναι κυρίως καρπός του ιδεολογικού χώρου της τρίτης περιόδου όπου κυριαρχούν οι κοινωνικές αντιλήψεις. Προς τούτο στην ποινή αναζητήθηκε κοινωνικός σκοπός. Αρχικά, ως σκοπός της ποινής αναγνωρίστηκε η γενική πρόληψη του εγκλήματος και αργότερα ο σκοπός αυτός απέκτησε ανθρωπιστικό περιεχόμενο: τη βελτίωση του δράστη. «Να ανταποδώσουμε το κακό δεν έχει αξία· αξία έχει να το διορθώσουμε».

Σημασία έχει η βελτίωση του δράστη και όχι η εξιλέωσή του. Η αποκατάσταση της ιδέας της δικαιοσύνης» είναι ρομαντισμός ή απάτη. Η ειδική προφύλαξη της κοινωνίας από τα επικίνδυνα άτομα είναι κοινωνικός σκοπός.

Θεωρητικά οι σχετικές απόψεις, στη λαχτάρα τους να δώσουν βαρύτητα στο σκοπό της ποινής, έχασαν τελείως τη φύση της ποινής. Το να υποστηρίζει κανείς ότι τον ενδιαφέρει ο σκοπός, μη έχοντας ξεκαθαρίσει τη φύση του αντικειμένου του ως μέσου για την επίτευξη του σκοπού, είναι σα να αποδέχεται μοιραία ότι «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Το να καταργήσει κανείς την ποινή και να τη διαφύσει «μέτρο ασφαλείας» για να πετύχει το σκοπό του κάνει το ίδιο λάθος με εκείνον που τη διαφύκει «εξιλέωση» για να πετύχει κι εκείνος το σκοπό του. Η θεληματική αγνόηση από τις σχετικές θεωρίες του κοινωνικού ανταποδοτικού χαρακτήρα της ποινής αφαιρεί απ' αυτές το πραγματικό περιεχόμενο και τις κάνει ουτοπικές.

Πρακτικά απέτυχαν οι σχετικές θεωρίες περισσότερο απ' όσο στη θεωρία. Με το σύνθημα: «βελτίωση του εγκληματία - ακινδυνοποίησή του» που μεταίνει πια σαν ο μόνος σκοπός της ποινής, αλλά και με το πιο επικίνδυνο σύνθημα: «καταργείστε την ποινή όσο δεν εξυπηρετεί το σκοπό και αντικαταστήστε τη με τα μέτρα ασφαλείας» άνοιξε ο δρόμος για την αυθαιρεσία των ισχυρών στην αντιμετώπιση του ποινικού φαινομένου. Σγά σιγά την ανθρωπιά υποκατέστησε η απανθρωπιά και ο «εγκληματίας» έγινε το πειραματόζωο με μέτρα ασφαλείας στα χέρια ολοκληρωτικών κυβερνήσεων.

Η άλλη διάκριση των απόψεων γύρω από την έννοια και το σκοπό της ποινής είναι σε υποκειμενικές και αντικειμενικές. Οι υποκειμενικές ερευνούν τη φύση και το σκο-

πό της ποινής (το «τι» και το «γιατί» της ποινής) αναφορικά με το αντικείμενο στο οποίο επιβάλλεται, δηλ. το δράστη του εγκλήματος. Οι αντικειμενικές ερευνούν τη φύση και το σκοπό της ποινής αναφορικά με το κοινωνικό σύνολο ανεξάρτητα από το δράστη στον οποίο επιβάλλεται η ποινή.

Οι θεωρίες που εντάσσονται τόσο στις σχετικές ή απόλυτες όσο και στις υποκειμενικές ή αντικειμενικές, είναι ατελείς καθώς αντιμετωπίζουν μονόπλευρα το πολυδιάστατο γεγονός της ποινής. Προσπάθεια συνθετικής σύλληψης του φαινομένου της ποινής συναντούμε στις ενωτικές θεωρίες που βρίσκονται πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Αυτές ανταποκρίνονται ρεαλιστικότερα στη φύση και στους σκοπούς της ποινής που εμφανίζουν γενικά μια τρίμορφη διαφοροποίηση: τη γενική πρόληψη, την ανταπόδοση, την ειδική πρόληψη.

Στην αρηρημένη - γενική έννοιά της, η ποινή περιλαμβάνεται στους ποινικούς νόμους ως συνέπεια μιας εγκληματικής συμπεριφοράς, έχει ως σκοπό τη γενική πρόληψη. Γενικά η προβλεπόμενη από τις ποινικές διατάξεις ποινή, αποτελεί σοβαρό ανασταλτικό παράγοντα στην τέλεση του εγκλήματος. Σκέπτεται κανείς πολύ σοβαρά το έγκλημα όταν γνωρίζει την απειλούμενη ποινή που θα ακολουθήσει. Αποφράει λοιπόν εκ τούτου ένας πολύ σοβαρός σκοπός της ποινής: η πρόληψη και αποτροπή του εγκλήματος και η αποτροπή του εγκληματία απ' αυτό. Όταν τούτο τελεσθεί, η ποινή χάνει τον παραπάνω σκοπό αλλ' αποκτά νέο προσορισμό. Δεν έχει πλέον ως σκοπό να προλάβει το έγκλημα - αφού τούτο έχει τελεσθεί - αλλά να ανταποδώσει στο δράστη το κοινωνικό κακό που προξένησε με το έγκλημα: να δώσει σ' αυτόν την απάντηση της οργανωμένης κοινωνίας για την εγκληματική του συμπεριφορά. Αν η ποινή δεν συγκε-

κοιμηνοποιούνταν στις ποινικές καταδικαστικές αποφάσεις απ' ενός μεν θα καταντούσε «γνώμια κενό» απ' ετέρου δε θα εξανεμιζόταν ο γενικός προληπτικός χαρακτήρας της αφού με τον τρόπο αυτόν θα υπέβαλλε το κοινωνικό έγκλημα. Έτσι οι μεν σύννομοι πολίτες δικαίως θα αγανακτούσαν για τη μη πάταξη των εγκληματιζών ενεργειών, οι δε ρέποντες προς το έγκλημα και χωρίς σκεπτική περίσκεψη θα έπρατταν τούτο γνωρίζοντας ότι θα παρσμένει ατιμώρητο.

Ωστόσο η απλή κατάγνωση της ποινής μετά τη δικαστική επιμέτρηση ούτε απανδυνοποιεί το δράστη ούτε, τις περισσότερες φορές, τον προβληματίζει. Πρέπει να επακολουθήσει η υλική έκτιση της ποινής, γιατί αυτήν θα αισθανθεί και θα διώσει ο δράστης. Και ζώντας αυτήν την ποινή, θα δημιουργήσει μέσα του την απαραίτητη εμπειρία (βίωμα) που θα τον αποτρέψει από την τέλεση άλλου εγκλήματος ενώ παράλληλα - αν είναι στερητική της

ελευθερίας ποινή - θα είναι ακίνδυνος για τα έννομα αγαθά των συνανθρώπων του όσο διαρκεί η ποινή (ειδική πρόληψη).

Οι τρεις λοιπόν διαφοροποιημένοι μεταξύ τους σκοποί της ποινής: (γενική πρόληψη - ανταπόδοση - ειδική πρόληψη) συνεπάγονται στη διαλεκτικά ολοκληρωμένη έννοια της ποινής σε μια λειτουργική ενότητα στην οποία συγχροτούνται οι τρεις εννοιολογικές της όψεις.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Μήπως χάσαμε το νόημα του έρωτα;

(Συνέχεια από τη σελ. 19)

νηγήματος του Σεξ και της αδηφάγου απόλαυσής του την κάνουν απλώς και μόνον να αντικρύζεται ως «αγγεϊόν ηδονής». Κι όλη αυτή η τάση προς το σεξ προκαλεί σιγά - σιγά ένα κενό στην ψυχή της κοπέλας και του νέου για το επόμενο γεννί, αργά ή γρήγορα θα κληθεί ο ψυχίατρος να το γεμίσει, αλλά μάταια.

Η συνέπεια αυτού του είδους της «απελευθέρωσης» θα είναι φανερή, γιατί οδηγεί στην κατά τέλει τρόπο απόμυλση του ψυχισμού, ώστε να χαθεί η ουσία και η χαρά της

ζωής και να καταληφθούν οι απελευθερωμένες από έναν εθερόπεντο κίφο που θα τις κάνει δυστυχισμένες ή και επικίνδυνες κοινωνικά ή άχρηστον τους άντρες με ζημιωγόνες κοινωνικές επιπτώσεις. Ωστόσο θα ήθελα βέβαια να τονίσω, πως την παραπάνω εικόνα της «απελευθερωμένης» δεν τη ζούν όλες οι κοπέλες και όλοι οι νέοι δεν παρσέρονται από τα συνθήματα των καιρών. Πάντως την παραπάνω εικόνα δεν την παρσνσιάζουν μόνον τα παιδιά των πλουσίων γονέων, παρὰ και της μεσαίας και της εργατικής τάξης. Αδύνατα υποκρίπτον στο νέο πνεύμα, αυτό που παίρνει το

χρώμα και τη μορφή της μόδας. Κάτι που έτσι είναι δύσκολο να το καταπολεμήσεις, όπως π.χ. κάτι νέες μορφές συμβίωσης, που άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους και στον τόπο μας μέσα φαντικά στο νόημα της λεγομένης «απελευθέρωσης». Δηλαδή το ομαδικό σεξ, η αλλαγή συζύγων, το «ανήκομε σε όλους» κλπ. που δείχνουν την αναζήτηση όλο και καινούργιων ερεθισμάτων της σεξουαλικής επιθυμίας καθώς και την αναζήτηση και αλλαγή πολλών εραστών χωρίς αγάπη, αναζήτηση «άχαρων απολαύσεων».

(Συνεχίζεται)

Η τεχνητή γονιμοποίηση της πέστροφας

Από το 1980 ασχολούμαι με την εκτροφή της πέστροφας στο Δημοτικό Ιχθυοτροφείο του Αγίου Νικολάου Ναούσης. Τον πρώτο χρόνο (Φλεβάρης 1981) προμηθεύθηκα τον γόνο (δηλαδή ψαράκια μικρής ηλικίας δύο μηνών περίπου) από τον Ιχθυογεννητικό Σταθμό Εδέσσης και τον τοποθέτησα σε ειδικές στέρνες για εκτροφή.

Τι Ιχθυοτροφείο σήμερα δεν έχει ειδικό χωριστό εκκολαπτήριο.

**Του
Χωροπανίτη Μαργαρίτη**

Για αυτό υποχρεώθηκα να φτιάξω ειδικές λεκάνες μόνος μου τις οποίες τοποθέτησα μέσα στην αποθήκη του Ιχθυοτροφείου και εκεί εκκολάπτω τα αυγά της πέστροφας.

Σήμερα εφαρμόζω την μέθοδο της τεχνητής γονιμοποίησης. Τον χειμώνα, από τον Δεκέμβρη μέχρι τις αρχές του Φλεβάρη μπορεί κανείς να εφαρμόσει την μέθοδο αυτή. Κατ' αρχήν παίρνουμε μια λεκάνη πλυσίματος συνηθισμένων διαστάσεων και τις απόχες για την σύλληψη των ψαριών. Στις ειδικές τιμιεντένιες στέρνες (δεξαμενές) έχω χωρίσει από μήνες τις αρσενικές πέστροφες από τις θηλυκές. Ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος και απαραίτητος διότι με την παρουσία των αρσενικών, οι θηλυκές πέστροφες διεγείρονται κι αρχίζουν να γεννούν την περίοδο αυτή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να ερεθίζονται οι αρσενικές πέστροφες οι οποίες αμολούν τα σπέρματα τα οποία καλύπτουν τα αυγά. Εδώ συμβαίνει ένα πο-

Ειδικός ορρός για την αντιμετώπιση διαφόρων μικροβιολογικών παθήσεων (μούχλες κλπ.)

Λήψη ωαρίων από θηλυκή πέστροφα

λύ αξιοπερίεργο φαινόμενο. Τόσο οι θηλυκές όσο και οι αρσενικές πέστροφες το ρίχνουν στο «φαγοπότι» τρώγοντας ακατάπαυστα τα αυγά γονιμοποιημέ-

να ή αγονιμοποίητα. Γι αυτό στην ελεύθερη γονιμοποίηση δηλαδή στα ποτάμια ένα πολύ μικρό ποσοστό πέντε τοις χιλίοις (5000) γονιμοποιημένα αυγά σώζονται αυτά που θα παρασύρει το ρεύμα ή όσα έχουν καλυφθεί τυχαίως στην άμμο.

Για να αποφύγουμε αυτό το «φαγοπότι» των αυγών μεταχειριζόμαστε την τεχνητή γονιμοποίηση η οποία έχει ένα ποσοστό επιτυχίας 6000 (εξήντα τοις εκατό).

Η τεχνητή γονιμοποίηση πραγματοποιείται με την εξής σειρά:

1) Έχουμε μπροστά μας τη λεκάνη. Πιάνουμε με την μεγάλη απόχη τις θηλυκές πέστροφες και με την δεύτερη μεγάλη απόχη πιάνουμε τις αρσενικές πέστροφες τις οποίες διατηρού-

Η τεχνητή γονιμοποίηση της πέστροφας

με πάντοτε στο νερό.

2) Με την μικρή απόχρη συλλαμβάνουμε μία μία τις πέστροφες. Η τεχνητή γονιμοποίηση αρχίζει με τις θηλυκές. Το κάθε θηλυκό ψάρι ελέγχεται εάν έχει ώριμα αυγά. Σε περίπτωση που έχει ώριμα αυγά πιέζεται η κοιλιά της για να εξέλθουν τα αυγά τα οποία πέφτουν μέσα στη λεκάνη. Η φάση αυτή στη γλώσσα των ιχθυοτρόφων λέγεται «άρμεγμα».

3) Μόλις αρμέξουμε μία ή δύο θηλυκές παίρνουμε αρσενικές πέστροφες. Κατά τον ίδιο τρόπο αποσπούμε τα σπέρματα και επιδιόσκουμε τα σπέρματα να πέσουν επάνω στα αυγά. Αυτή την φάση οι απλοί ιχθυοτρόφοι την λένε «γαλατσίδα».

4) Ανακατόνουμε με ένα φτερο τα σπέρματα και τα αυγά για να γονιμοποιηθούν.

5) Μετά την γονιμοποίηση πλένουμε τα αυγά για να απομακρυνθούν τα παραπανίσια σπέρματα που είναι κολλημένα επάνω στα αυγά. Η παρουσία τους είναι επιβλαβής διότι ευνοούν την ανάπτυξη της μούχλας.

6) Μετά τοποθετούμε τα γονιμοποιημένα αυγά σε ειδικές λεκάνες οι οποίες στο μέσο ύψος τους έχουν πυκνή δικτυωτή σίτα για την συγκράτηση των αυγών

Σε κάθε λεκάνη τρέχει αρκετό νερό συνεχώς ανανεωμένο από βρύση, για την οξυγόνωση και σταθεροποίηση της θερμοκρασίας του νερού.

Αυτές είναι σε συντομία οι

Λεκάνη γεμάτη με τρεχούμενο καθαρό νερό. Στο μέσο ύψος η λεκάνη φέρει ειδική πυκνή σίτα επί της οποίας τοποθετούνται τα γονιμοποιημένα αυγά

Λήψη σπερμάτων από αρσενική πέστροφα

κυριώτερες εργασίες γύρω από την τεχνητή γονιμοποίηση της πέστροφας

Η πέστροφα εκτρέφεται σε ειδικές δεξαμενές με ειδικά φυράματα εσωτερικής ή εξωτερικής προέλευσης. Οι πέστροφες για να γίνουν εμπορεύσιμες, στα δικά μας νερά της Αράπιτσας που είναι κρύα, θέλουν 18-20 μήνες διατροφής οπότε αποκτούν ένα μέσο βάρος 300 - 400 γραμ. Συγκριτικά η ανάπτυξη της πέστροφας της Αράπιτσας με άλλες περιοχές που έχουν πιο ζεστό νερό είναι πιο αργή. Πρέπει να τονίσουμε ότι οι πέστροφες των εκτροφείων της Αράπιτσας είναι πιο υγιείς και πιο νόστιμες

Με την ευκαιρία, αναφέρουμε ότι στο ποτάμι της Αράπιτσας ζούνε πέστροφες «άγριες» και φυσικά είναι οι πιο νόστιμες απ' όλα τα ψάρια.

Η βροχή

Οι σταγόνες έπεφταν με ρυθμό στο κεφάλι του. Η βροχή μόλις είχε αρχίσει και αυτός έπρεπε να σταθεί κάτω από το μπαλκόνι κάποιου σπιτιού. Στην αρχή ο ρυθμός του νερού ήταν πολύ γλήγορος. Δεν πρόφτανε να μετρήσει τις σταγόνες.

Έκανε δυο τρεις προσπάθειες, όμως έκανε στο μέτρημα, 1 - 2 - 3 - 4 ή δυο και τρεις και περισσότερες την κάθε φορά; Μπερδεύτηκε άρχισε, πάλι από την αρχή το κρύο και η βροχή δυνάμωσε.

Η κίνηση στους δρόμους αραίωσε αισθητά. Είναι η μικρή μας πόλη, η γρήνη μας πόλη σκιάζεται.

Εδώ και μια εβδομάδα βρέχει συνεχώς, μονοχιάσαμε. Βρέχει!... του λείπει ο ήλιος του λείπουν οι άνθρωποι.

«Μ' ενοχλεί που τώρα είναι τόσοι πολλοί και ακόμη περισσότερο με ενοχλεί η αδιαφορία τους για μένα η πλήρη άγνοιά τους για το κάθε τι». Απελπίζεται στην ιδέα πώς αν αύριο πάψει να υπάρξει, αυτοί θα εξακαλουθούν να γεμίζουν αυτό τον χώρο. Προσπαθεί μετά να πείσει τον εαυτό του πώς τέτοιες σκέψεις είναι αναχρονιστικές, πώς δικαιολογούνται στα δέκα - πέντε πώς όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι μια πραγματικότητα και μ' αυτόν και χωρίς αυτόν.

Απράσιση, να προχωρήσει, να

τρέξει ίσως, πρέπει να προλάβει, οι ώρες περνάνε, οι δουλειές που έχει προγραμματίσει πρέπει να τελειώσουν.

Τα δήματά του αντηχούν χωρίς να το θέλει καθώς κατηφορίζει το κεντρικό δρόμο. Η βροχή δυνάμωσε πάλι, τα λαπούτσια του είναι γεμάτο λάσπες. Το αντιλαμβάνεται, την ώρα που έφτασε στο περίπτερο

της Κικής Μουμτζίδου - Φιλίππου

να πάρει την καθημερινή του εφημερίδα και έπεσε πάνω στην μεγάλη επιγραφή που υπήρχε στο τζάμι - KAMEΛΑ -

Προχωράει άκρη - άκρη πλάι στους διαδοχικούς τοίχους. Στρίβει δεξιά μπαίνει σ' ένα στενό δρόμο με αμέτρητα παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ένα γεροντάκι πέφτει επάνω του ενώ τον προσπερνάει διασπαστικό, χωρίς ούτε καν να γυρίσει το κεφάλι του. Τούρχειται η επιθυμία να φωνάξει να διαμαρτυρηθεί... Πρέπει να σέβεσθε τους μεγάλους - ... Τι συμβουλή και αυτή.

Η βροχή συνεχίζεται, και αυτός συνεχίζει να περπατάει, συνεχίζει να σκέφτεται, συνεχίζει να μουρ-

μουρίζει, συνεχίζει να νιώθει κάπως περίεργα. Είναι η βροχή που φτάνει, είναι ο ίδιος, οι άλλοι, δεν βρίσκει άκρη. Προχωράει ανάμεσα στους άλλους σβήνει τα ίχνη τους, τους δίνει την ευκαιρία να σβήσουν τα δικά του, μιλάνε την ίδια γλώσσα, περπατάνε στον ίδιο δρόμο, βλέπουν τα ίδια πράγματα κι' όμως... καταλαβαίνει με μεγάλη λύπη πόσο ξένοι είναι. Παρά το γεγονός της κάποιας φαινομενικής ενότητας, παρά το γεγονός ότι το πρωί βγαίνοντας από την πόρτα τους θα πούν μερικές καλημέρες και θα σκορπίσουν λίγα χαμόγελα, βρίσκεται ένα πελώριο χάσμα ανάμεσά τους.

Πάντως διατηρεί το δήμα του σταθερό. Το ρολόι της πόλεως κτυπάει 7, σκοτεινιάσει. Κάθε δήμα του δεν ξέρει αν οδηγεί μπρος ή πίσω. Δεν είναι σίγουρος αν αποκαλύπτει ή καταγράφει, άσκοπα και ασήμαντα πράγματα. Δεν σταματά παρά μόνο στην πόρτα για να δγάλει το κλειδί. Ανοίγοντας βρίσκεται στο γνώσιμο δωμάτιο. Νιώθει την ζέση να τον τυλίγει. Ξεχνάει την βροχή, την υγρασία, τα διάφορα συναισθήματα.

Την νύχτα στο δωμάτιο, χοιμένος στο ζεστό κρεβάτι κοιτάζει την βροχή και μουρμουρίζει.

«Θα αγοράσω φτηνές μπότες, φτηνό πουλόβερ, φτηνό αδιάβροχο... Όλα θα πάνε καλά...

ΖΙΖΑΝΙΟΚΤΟΝΑ ΣΤΟ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ

Τα τελευταία χρόνια η καλλιέργεια του καλαμποκιού επεκράτησε σε μεγάλο ποσοστό στα γόνιμα ποτιστικά χωράφια και καθιερώθηκε σαν μια δυναμική καλλιέργεια που μπορεί να ανταγωνισθεί άλλες ποτιστικές καλλιέργειες όπως είναι το βαμβάκι, τα τεύτλα, η μηδική κ.λπ.

Η εισαγωγή απλών υβριδίων που είναι και τα πιο παραγωγικά, σε συνδυασμό με το ευνοϊκό για την ανάπτυξή τους κλίμα της χώρας μας ήταν οι λόγοι που επεκράτησε τόσο γρήγορα η καλλιέργεια του καλαμποκιού.

Οι μεγάλες όμως αποδόσεις που υπόσχονται τα διάφορα υβρίδια εξασφαλίζονται μόνο όταν επικρατούν ευνοϊκές συνθήκες και κυρίως όταν απουσιάζουν τα ζιζάνια.

Ο ανταγωνισμός των ζιζανίων με το καλαμπόκι για το νερό, τα θρεπτικά στοιχεία και το φως είναι πολύ μεγάλος και σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να μηδενίζει την απόδοση του καλαμποκιού.

Εδώ πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα ότι το καλαμπόκι είναι εξαιρετικά ευαίσθητο στον ανταγωνισμό των ζιζανίων ιδίως στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής του.

Είναι επομένως ότι θα πρέπει να γίνεται πολύ καλή καταπολέμηση των ζιζανίων στο καλαμπόκι αν θέλουμε να πετύχουμε μεγάλες αποδόσεις.

Τα σπουδαιότερα Ζιζάνια στο καλαμπόκι

Πριν από μερικά χρόνια το πρόβλημα στο καλαμπόκι ήταν μόνο τα πλατύφυλλα ζιζάνια. Σήμερα όμως με την συνεχή καλλιέργεια του καλαμποκιού και άλλων ανισιδιτικών καλλιεργειών δημιουργήθηκαν προϋποθέσεις που ευνόησαν την ανάπτυξη και των αγρωσιδών ζιζανίων, ώστε το πρόβλημα να γίνει το

ίδιο σοβαρό και με τα στενόφυλλα ζιζάνια.

Τα πιο ενοχλητικά θα λέγαμε ζιζάνια για το καλαμπόκι είναι: Η μουχρίτσα, το δαήτο, η αγριονιγητιά, η κολλητσίδα, η λουδουδιά, η νεραγριάδα.

Βλέπουμε λοιπόν εδώ ότι μέσα στα επτά ενοχλητικά ζιζάνια τα τέσσερα είναι στενόφυλλα.

Επομένως τα προγράμματα ζιζανιοκτονίας θα πρέπει να στοχεύουν τόσο στα πλατύφυλλα όσο και στα στενόφυλλα.

της Ελένης Κωτούλας Συκά Γεωπόνου Ι.Π.Φ.Θ.

νοκτονίας θα πρέπει να στοχεύουν τόσο στα πλατύφυλλα όσο και στα στενόφυλλα.

Καταπολέμηση των Ζιζανίων

α. Μηχανική καταπολέμηση

Για πολλούς αιώνες η καταστροφή των ζιζανίων στη γεωργία γινόταν με το χέρι και την καλλιέργεια του εδάφους με διάφορα μηχανικά μέσα. Εξ άλλου είχε επικρατήσει η αντίληψη ότι η καλλιέργεια του εδάφους διευκόλυνε και την ανάπτυξη του καλαμποκιού πέρα από το όφελος που προέκυπτε από την καταπολέμηση των ζιζανίων.

Οι τελευταίες όμως έρευνες έδειξαν ότι σε πορώδη και καλά αεριζόμενα εδάφη η καλλιέργεια του εδάφους δεν προσέφερε τίποτα περισσότερο από την καταπολέμηση των ζιζανίων. Μόνο σε ορισμένους τύπους εδαφών που με την ξηρασία γίνονταν σκληρά και συνεκτικά η καλλιέργειά τους εννοούσε το καλαμπόκι. Σ' αυτές τις περιπτώσεις δελτιώνεται ο αερισμός και αυξάνεται η ποσότητα του νερού που συγκρατείται από το έδαφος. Από την στιγμή λοιπόν που έγινε κατα-

νοητό ότι η καλλιέργεια του εδάφους σπανίως χρειάζεται για άλλο λόγο πέρα από την περίπτωση της καταστροφής των ζιζανίων και ότι τα ζιζανιοκτόνα εξασφαλίζουν αποτελεσματικό έλεγχο, η μηχανική καταπολέμηση των ζιζανίων στο καλαμπόκι εγκαταλείφθηκε πολύ γρήγορα.

Για ορισμένες περιπτώσεις αποτελεσματικός τρόπος καταπολέμησης των ζιζανίων στο καλαμπόκι είναι ο συνδυασμός μηχανικής καλλιέργειας και η χρήση ζιζανιοκτόνων. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η μηχανική καλλιέργεια χρειάζεται για την καταστροφή επιφανειακής βλάστησης και για το σπάσιμο των ριζών και ριζωμάτων των πολυετών ζιζανίων ώστε να ελαττώνεται η δύστηνός τους.

Η όλη αυτή εργασία γίνεται πριν τη σπορά του καλαμποκιού.

β. χημική καταπολέμηση

Η χρήση των εκλεκτικών ζιζανιοκτόνων για την καταπολέμηση των ζιζανίων στο καλαμπόκι άρχισε με την εισαγωγή του 2,4D στη γεωργία δηλ. τη δεκαετία του '40.

Από τότε έχουν αναπτυχθεί και άλλα ζιζανιοκτόνα που παρέχουν σήμερα την δυνατότητα στον παραγωγό να καταπολεμά αποτελεσματικά το σύνολο σχεδόν των σπουδαιότερων ζιζανίων στο καλαμπόκι.

Ζιζανιοκτόνα

Τα ζιζανιοκτόνα που κυρίως χρησιμοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα για την καταπολέμηση των ζιζανίων στο καλαμπόκι είναι τα εξής:

Ατραζίνη

Η ατραζίνη μπορεί να εφαρμοστεί πριν και μετά την σπορά του

καλαμποκιού. Η προσπαρτική ενσωμάτωση καταπολεμά καλύτερα τα ζιζανία αν οι όροχές είναι περισσότερες.

Είναι ζιζανιοκτόνο που καταπολεμά κυρίως τα πλατύφυλλα ζιζάνια και σε μεγαλύτερες δόσεις και τα στενόφυλλα. Οι μεγάλες ήπιες δόσεις δημιουργούν έντονη πρόβλημα στις επόμενες καλλέργειες και πολλές φορές μπορεί να προκαλέσουν τοξικά φαινόμενα και στο καλαμπόκι. Παροδική τοξικότητα από ατραζίνη παρατηρήθηκε σε περιπτώσεις όπου τα φυτά είχαν στερηθεί το νερό.

Γενικά η ανθεκτικότητα του καλαμποκιού στην ατραζίνη σε κανονικές δόσεις είναι πολύ καλή.

Στην Ελλάδα η ατραζίνη χρησιμοποιείται σε υγρή μορφή σε σκευάσματα με περιεκτικότητα 50% και κυρίως για μεταφυτωτικές εφαρμογές.

Μερικά ατραζιούχα σκευάσματα που κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά είναι: το GESAPRIM 500 FW, το VECTAL 50, το ATRA-ZOL 50 κ.λπ.

Ντούαλ, Λάσσο, Στόμπ

Τα φάρμακα αυτά είναι μάλλον δυσδιάλυτα, ψεκάζονται επιφανειακά πριν ή μετά την σπορά. Τα ζιζάνια τα απορροφούν από τη ρίζα και καταστρέφονται. Μία ελαφρά όροχή ευνοεί την αποτελεσματικότητά τους. Τα ζιζάνια είναι ευαίσθητα στα ζιζανιοκτόνα όταν βρίσκονται στα στάδια των κατυληθδών γι' αυτό και ο ψεκασιμός γίνεται λίγο πριν το φύτεμα ή το πολύ μέχρι το στάδιο των κατυληθδών των ζιζανίων.

Η αποτελεσματικότητα αυτών των ζιζανιοκτόνων αυξάνει όταν υπάρχει εδαφική υγρασία. Αν για οποιονδήποτε λόγο επικρατήσουν ξηρικές συνθήκες και οι σπόροι των

ζιζανίων δλαστήσουν από θαύτερα στρώματα του εδάφους το ζιζανιοκτόνο δεν θα έρθει σε επαφή με τις ρίζες τους και δεν θα τα καταστρέψει. Γι' αυτό στις περιπτώσεις ξηρικών συνθηκών συνιστάται τεχνητή όροχή μετά τον ψεκασιμό.

Τελευταία γίνεται λόγος για ελαφρά ενσωμάτωση του Ντούαλ και του Λάσσο στους δύο πόντους αλλά υπάρχουν υποψίες ότι η ελαφύτερη ενσωμάτωση προκαλεί τοξικότητα στο καλαμπόκι.

Όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω ισχύουν και για το Στόμπ με μόνη την διαφορά, η οποία πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα, ότι χρησιμοποιείται μόνο μετά την σπορά του καλαμποκιού επιφανειακά και ποτέ με ενσωμάτωση. Η ενσωμάτωση του Στόμπ δημιουργεί σοβαρά προβλήματα τοξικότητας στο καλαμπόκι. Τα τρία αυτά ζιζανιοκτόνα καταπολεμούν τα ετήσια αγροστώδη ζιζάνια και αρχικά πλατύφυλλα. Για καλύτερη αποτελεσματικότητα στα πλατύφυλλα συνδυάζονται με ατραζίνη είτε σαν έτοιμο σκευάσμα όπως το LASO—AT, που είναι λάσσο και ατραζίνη και το PRIM—EXTRA που είναι ντούαλ και ατραζίνη, είτε αναμειγνύονται στο ίδιο ψεκασιμό με ατραζίνη.

Σουτάν, Εραντικέιν (ενσωματούμενα ζιζανιοκτόνα)

Είναι εκλεκτικά ζιζανιοκτόνα ειδικά για το καλαμπόκι. Το σουτάν καταπολεμά κυρίως τα ετήσια αγροστώδη ενώ το εραντικέιν καταπολεμά και τα πλατύφυλλα.

Και τα δύο εφαρμόζονται πριν από τη σπορά του καλαμποκιού και απαιτούν άμεση ενσωμάτωση σε βάθος 8—10 πόντους. Αν υπάρχουν τα μέσα να γίνεται η ενσωμάτωση αμέσως μετά τον ψεκασιμό η αποτελεσματικότητα των φαρμάκων αυ

τών θα είναι πολύ καλύτερη.

Δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σε εδάφη που περιέχουν οργανική ουσία πάνω από 100g. Το σουτάν πρέπει απαραίτητα να συνδυάζεται με ατραζίνη για την καταπολέμηση και των πλατύφυλλων ζιζανίων. Αλλά και στο εραντικέιν συνιστάται η προσθήκη ατραζίνης όταν υπάρχει σοβαρό πρόβλημα πλατύφυλλων όπως αποδείχτηκε από τις μελέτες δοκιμές.

Μπλάντεξ και 1 + 1

Μεταφυτωτικό ζιζανιοκτόνο για μερικά στενόφυλλα και πλατύφυλλα. Συνιστάται μάλλον για υγρά νερά που υπάρχει υγρασία. Το ζιζανιοκτόνο αυτό δεν παραμένει στο έδαφος όσο η ατραζίνη, αλλά η ατραζίνη έχει το πλεονέκτημα ότι είναι άρτια ανεκτή από το καλαμπόκι.

Οι δόσεις του μπλάντεξ πρέπει να διαλέγονται με ακρίβεια υπολογίζοντας πάντα την σύσταση του εδάφους και την οργανική ουσία για να ελαττώσουμε στο ελάχιστο κάθε πιθανότητα τοξικότητας στο καλαμπόκι. Τοξικότητα στο καλαμπόκι μπορεί να παρατηρηθεί κάτω από ψυχρό καιρό και δυσμενείς συνθήκες δόσθησης. Η τοξικότητα μπορεί να είναι ένα παροδικό κίτρινισμα αλλά μπορεί να γίνει και πιο σοβαρό. Το μπλάντεξ πρέπει να εφαρμόζεται όταν το καλαμπόκι βρίσκεται στο νεαρό στάδιο των τεσσάρων φύλλων αλλά πριν τα ζιζάνια υπερβούν το ύψος των τεσσάρων πόντων.

Το μπλάντεξ συνδυάζεται με ατραζίνη σε έτοιμο σκευάσμα το 1+1 για μεταφυτωτική χρήση.

Μπαζαγκράν

Συνιστάται για μεταφυτωτική εφαρμογή στο καλαμπόκι. Καταπο

(Συνέχεια στη σελ. 36)

Ο πολλαπλασιασμός της ποικιλίας ακλαδιάς Ουίλλιαμς με ενδιάμεσο εμβολιασμό

Σε προηγούμενο δημοσίευμα (1) αναφέρθηκε ότι ένας τρόπος για την αντιμετώπιση του μαρasmus της ακλαδιάς, που εκδηλώνεται έντονα στην ποικιλία Ουίλλιαμς επί κυδωνιάς, είναι η χρησιμοποίηση ενδιάμεσου εμβολιασμού. Σκοπός αυτού του εμβολιασμού είναι η γεφύρωση του χάσματος συγγενείας που υπάρχει μεταξύ της ποικιλίας Ουίλλιαμς και των υποκειμένων κυδωνιάς με την χρησιμοποίηση ε-

ίται. Ένας τρόπος που μπορεί να εφαρμοσθεί υπό τις Ελληνικές συνθήκες είναι ο ενοφθαλμισμός του υποκειμένου νωρίς την άνοιξη με βλαστάνοντα οφθαλμό από την ενδιάμεστη ποικιλία, κόψιμο των υποκειμένων υπεράνω

Του ΑΘ. ΡΟΥΜΠΟΥ
Δρος Γεωπόνου
Δ/νσεως Γεωργίας
Ημαθίας

του εμβολίου, εντατική περιποίηση των δενδρυλλίων για την ανάπτυξη του ενδιάμεσου εμβολίου σε βλαστό με κατάλληλο πάχος και τέλος ενοφθαλμισμός του ενδιάμεσου βλαστού με την ποικιλία Ουίλλιαμς αργά το καλοκαίρι.

Οι τρόποι ενδιάμεσου εμβολιασμού που έχουν καθιερωθεί σε επιχειρηματική κλίμακα για την υπερπήδηση προβλημάτων συμβατικότητας μεταξύ ποικιλιών και υποκειμένων γενικά και ειδικότερα για την ποικιλία Ουίλλιαμς επί κυδωνιάς είναι οι παρακάτω τρεις:

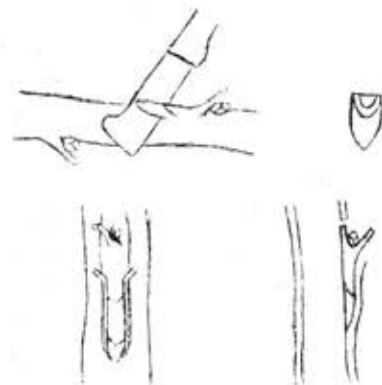
1. Διπλός εγκεντρισμός

Στα μέσα με τέλη Φεβρουαρίου εμβολιοφόροι βλαστοί της ενδιάμεστης ποικιλίας κόπτονται σε μήκη 12 - 13 εκ. και στο επάνω μέρος τους εγκεντρίζονται με βλαστό της ποικιλίας Ουίλλιαμς που φέρει τρεις οφθαλμούς. Οι δύο βλαστοί δένονται στο σημείο εμβολιασμού διατηρούνται σε σκιερό και δροσερό μέρος τοποθετημένοι όρθιοι μέσα σε νοτισμένη τύρφη ή άμμο μέχρι το σημείο εμβολιασμού. Κατ' αυτό τον τρόπο μπορούν να διατηρηθούν από λίγες μέρες έως μερικές ε-

βδομάδες. Όταν οι καιρικές συνθήκες επιτρέπουν μεταφέρονται στο φυτώριο όπου εγκεντρίζονται στο υποκείμενο, ακολουθεί δέσιμο και κάλυψη με αλοιφή εμβολίου. Μετά από αυτόν τον δεύτερο εγκεντρισμό το ενδιάμεσο εμβόλιο πρέπει να έχει μήκος 5-8 εκατοστά. Σχηματικά ο διπλός εγκεντρισμός παριστάνεται στο σχήμα 1.

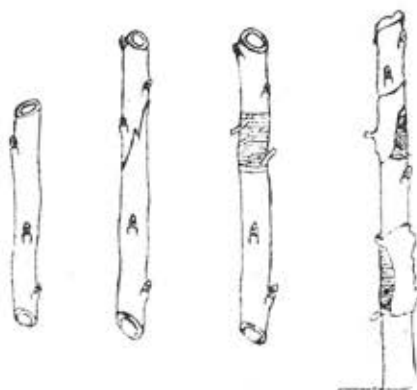
2. Διπλός ασιδωτός

Ο εμβολιασμός αυτός ομοιάζει με τον ενοφθαλμισμό με την διαφορά ότι στην σχισμή του

Σχήμα 2. Επάνω: Αριστερά ο τρόπος που αφαιρείται η ασιίδα χωρίς οφθαλμό από εμβολιοφόρο βλαστό της ενδιάμεστης ποικιλίας. Δεξιά η αφαίρεση ασιίδα. Κάτω: αριστερά στη σχισμή του T πρώτα εισέρχεται η μικρή ασιίδα χωρίς οφθαλμό από την ενδιάμεστη ποικιλία και μετά εισέρχεται η μεγάλη ασιίδα με τον οφθαλμό της ποικιλίας Ουίλλιαμς. Δεξιά η οριστική θέση των δύο ασιίδων στο υποκείμενο κυδωνιάς.

Τ πριν τοποθετηθεί το εμβόλιο (ασιίδα) με τον οφθαλμό, προηγουμένως τοποθετείται μια μικρότερη ασιίδα χωρίς οφθαλμό από την ενδιάμεστη ποικιλία. Πάρει το μικρό της μέγεθος (περίπου 7 χιλιοστά) η ασιίδα αυτή μετά τον εμβολιασμό αυξάνει πο-

Σχήμα 1 Από αριστερά προς τα δεξιά: Ο ενδιάμεσος βλαστός μήκους 12-13 εκ., ο ενδιάμεσος βλαστός εγκεντρισμένος στο άνω τμήμα με βλαστό ποικιλίας Ουίλλιαμς, οι δύο βλαστοί μετά το δέσιμο και τελευταία υποκείμενο κυδωνιάς στο φυτώριο εμβολιασμένο με διπλό εγκεντρισμό.

νός ενδιάμεσου εμβολίου από μια ποικιλία ακλαδιάς που έχει καλή συγγένεια και με το υποκείμενο κυδωνιάς και με την ποικιλία Ουίλλιαμς.

Ο πιο απλός τρόπος ενδιάμεσου εμβολιασμού είναι ο εγκεντρισμός ή ενοφθαλμισμός του υποκειμένου με την ενδιάμεστη ποικιλία ακλαδιάς την πρώτη χρονιά και την επόμενη χρονιά ο εμβολιασμός της ποικιλίας Ουίλλιαμς πάνω στην ενδιάμεστη ποικιλία. Ο τρόπος αυτός παρουσιάζει το μειονέκτημα ότι για την παραγωγή ανεπτυγμένων δενδρυλλίων απαιτούνται τρία χρόνια γι' αυτό και δεν χρησιμοποι

λύ γρήγορα και τελικά περιβάλλει τον κορμό του υποκειμένου σχηματίζοντας έτσι μια καλή γέφυρα μεταξύ του υποκειμένου και της ποικιλίας Ουίλλιαμς. Ο διπλός ασπιδωτός που σχηματικά παριστάνεται στο σχήμα 2 πλεονεκτεί σε σχέση με τον διπλό εγκεντρισμό από την άποψη ότι γίνεται δια μιας, είναι απλούστερος στην εφαρμογή του και απαιτεί λιγότερο υλικό εμβολιοληψίας. Αυτό που πρέπει να προστεθεί στον διπλό ασπιδωτό εμβολιασμό είναι η επιτυχής συγκόλλητη της μικρής ασπίδας. Τούτο ελέγχεται από δύο ευκρινή χαρακτηριστικά. α) Σε δενδρύλλια με απλό ενοφθαλμισμό (ή με διπλό ασπιδωτό όπου η μικρή ασπίδα δεν συγκολλήθηκε) το υποκείμενο κυδωνιάς αυξάνει σε πάχος ομοιόμορφα και η διάμετρός του είναι μικρότερη σε σύγκριση με την διάμετρο του εμβολίου, ενώ στην περίπτωση του διπλού ασπιδωτού εμβολιασμού το υποκείμενο στο ύψος της σχισμής του T είναι μεγαλύτερας διαμέτρου σε σύγκριση με το παρακάτω τμήμα του αλλά και σε σύγκριση με τον βλαστό του εμβολίου. β) Στην περίπτωση του απλού ενοφθαλμισμού η σχισμή

του T γρήγορα καλύπτεται από κάλλο (τραυματικό ιστό), ενώ στον διπλό ασπιδωτό η σχισμή παραμένει ακάλυπτη από κάλλο για μερικά χρόνια.

3. Μέθοδος NICOLIN

Η μέθοδος αυτή που είναι παλλαχγή του διπλού ασπιδωτού

Σχήμα 3. Αριστερά ο τρόπος που αφαιρείται το εμβόλιο της ενδιάμεσης ποικιλίας. Προηγουμένως έχει αφαιρεθεί ο οφθαλμός. Στο μέσον αριστερά το εμβόλιο της ενδιάμεσης ποικιλίας και στο μέσον δεξιά το εμβόλιο της ποικιλίας Ουίλλιαμς. Δεξιά η οριστική θέση των δύο εμβολίων στο υποκείμενο κυδωνιάς.

εμβολιασμού αναπτύχθηκε από τον NICOLIN P. (2) με σκοπό να θεραπεύσει προβλήματα συμβατικότητας μεταξύ εμβολίου και υποκειμένου που σαν αποτέλεσμα έχουν την αποκόλληση των δενδρυλλίων στο σημείο εμβολιασμού. Κατά την μέθοδο αυτή από έναν εμβολιοφόρο βλαστό

της ενδιάμεσης ποικιλίας αφαιρείται ένας οφθαλμός ο οποίος πετιέται. Κατόπιν κάτω από τη θέση του αφαιρεθέντος οφθαλμού κόπτεται το εμβόλιο σε πάχος 1,5 χιλιοστά όπως φαίνεται στο σχήμα 3.

Κατόπιν από την ποικιλία Ουίλλιαμς αφαιρείται μία ασπίδα με οφθαλμό τέτοιων διαστάσεων ώστε να ταιριάζει (να συμπίπτουν τα κάμβια) με το μόσχευμα που κόπηκε από την ενδιάμεση ποικιλία. Και τα δύο μαζί ταιριασμένα τοποθετούνται στην σχισμή του T του υποκειμένου και ακολουθεί δέσιμο.

Σαν ενδιάμεσες ποικιλίες για τον πολλαπλασιασμό της ποικιλίας Ουίλλιαμς χρησιμοποιούνται η B.P. MORRETINI και η B. HARDY (1). Από φυτωρίουχους του Ν. Ημαθίας έχει χρησιμοποιηθεί σαν ενδιάμεση η ποικιλία PASSE GRASSANE και μελετάται η συμπεριφορά της.

Βιβλιογραφία

- Ρούμπος Α. 1983: Ο μαρasmus της αχλαδιάς (PEAR DECLINE). «Νιόουστα» τεύχος 25, σελ. 269 - 171
NICOLIN P. 1953: DAS «NICOLIN» EINE NEUE VEREDLUNGSMETHODE, PP 186 - 287

(Συνέχεια από την σελ. 34)

λεμά πλατύφυλλα ζιζάνια. Η εφαρμογή πρέπει να γίνεται όταν τα ζιζάνια είναι μικρά από 5—8 πόντους. Το καλαμπόκι είναι τελείως ανθεκτικό στο μπαζαγκάρν. Καλά αποτελέσματα έχουμε στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με MCPA, όταν θέλουμε

Ζιζανιοκτόνα

να αποφύγουμε τη χρήση ατραζίνης.

Σοναλάν + Ατραζίνη

Καταπολεμά τα ετήσια πλατύφυλλα και αγροστώδη. Αναμιγνύε-

ται με την ατραζίνη στο δυτίο ψεκασμού και εφαρμόζεται επιφανειακά μετά την σπορά πριν ή μετά το φύτευμα του καλαμποκιού και των ζιζανίων.

Η μεταφυτωτική εφαρμογή δεν πρέπει να καθυστερεί πέρα των 2—4 φύλλων των ζιζανίων κυρίως των αγροστωδών.

Η ΨΩΡΑ PSEUDAULACAPSIS (DIAPSIS) PENTAGONA ΣΤΗΝ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Δημοσιεύουμε τα κυριότερα μέ-
ρη της ομιλίας που ανέπτυξε ο ει-
δικός εντομολόγος κ. Σ. Παλούκης
σε συγκέντρωση ακτινολιοπαραγω-
γών την 9.2.84 στο ΚΕΓΕ Κατε-
ρίνης. Το κοκκοειδές (ψώρα PSEU-
DAULACAPSIS PENTAGONA
(ψευδολάκασπις πενταγώνου) που
προσβάλλει ιδιαίτερα τις ροδακινι-
ές έκανε αισθητή την παρουσία του,
τον τελευταίο καιρό και στις ακτι-
νιδιές.

**Βιοοικολογία του P. PE-
NTAGONA στην Ακτι-
νιδία**

Το κοκκοειδές P. PENTAGO-
NA, γνωστό στη Β. Ελλάδα περισ-
σότερο με τα κοινά ονόματα «βαρ-
θακάδα» ή «Ταραμάς αποτελεί α-
πό πολλά χρόνια έναν από τους σο-

βαρότερους εχθρούς της ροδακινιάς
στην περιοχή αυτή. Από τις παρα-
τηρήσεις μας προκύπτει, ότι το
κοκκοειδές αυτό θα πρέπει να θε-
ωρείται εξίσου σοβαρός εχθρός και

**Του Σ.Σ. ΠΑΛΟΥΚΗ
Γεωπόνου Εντομολόγου
Ι.Π.Φ.Θ.**

για τη νέα καλλιέργεια της ακτι-
νιδιάς.

Στην ακτινιδιά το κοκκοειδές εγ-
καθίσταται στον κορμό, τα κλαδιά,
τα φύλλα και τους καρπούς, όπου
πολλαπλασιάζεται άφθονα, απορ-

ροφά χυμούς και προκαλεί προο-
δευτικά εξασθένηση και νέκρωση
μημιάτων και ακόμη ολόκληρου
του φυτού. Επιπλέον, στα σημεία
προσβολής στον καρπό πληγώνεται
η επιδερμίδα, πράγμα που ευκολό-
νει τις σήψεις του καρπού και συν-
τομιάζει το χρόνο της διατήρησής
του, προκαλώντας έτσι πρόσθετη
σημαντική ζημία στον παραγωγό.
Η προσβολή στον καρπό και η ζη-
μία από αυτήν είναι σχετικά μεγα-
λύτερες στην ποικιλία HAYWARD
της οποίας οι καρποί είναι λιγό-
τερο τριχωτοί από τους καρπούς
των άλλων ποικιλιών.

**Εποχές ωτοκίας και του μέγιστου εξόδου των κινητών μορφών (προνύμφες)
των τριών γενιών του P. PENTAGONA πάνω στην ακτινιδιά, στην περιοχή Κατε-
ρίνης το 1983**

Ωτοκίες Εξόδοι προ- νύμφων	1η	Γενιές 2η	3η
Χρονικό διάστημα ωτο- κίας	Μέσα Απριλίου Τέλη Μαΐου	Τέλη Ιουνίου — αρχές Αυγούστου	Τέλη Αυγούστου αρχές Σεπ/βρίου
Χρόνος που σημειώθηκε το μέγιστο της εξόδου	Μέσα Μαΐου	Μέσα Ιουλίου	Μέσα Σεπ/βρίου

Στη διάρκεια της λήψης παρατη-
ρήσεων επί της βιοοικολογίας του
κοκκοειδούς είχαμε την ευκαιρία
να σημειώσουμε και την παρουσία
ορισμένων παρασίτων τούτου. Αυ-
τά ήταν το ειδικό ενδοφάγο παρά-
σιτο ENCARSIA (PROSPALTEI-
LA) BERLESEI και τα αρπακτι-
κά CHILOCORUS BIPUSTU-
LATUS και LINDORUS LOFAN-
DAE. Και τα τρία αυτά ωφέλιμα
έντομα είχαν μια υπολογίσιμη κα-
τασταλτική δράση πάνω στον πλη-
θυσμό του κοκκοειδούς.

**Καταπολέμηση του P. PE-
NTAGONA στην Ακτινι-
δία.**

ΜΕΤΡΑ ΦΥΤΟ-ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Και στην περίπτωση της ακτινι-
δίας και του εχθρού της PENTA-
GONA ισχύει ο κανόνας «Το προ-
λαχθένειν είναι προτιμότερο από
το θεραπεύειν». Προληπτικά μέτρα
μέτρα που πρέπει να παίρνουν και
στην περίπτωση αυτή είναι τα ε-
πόμενα:

1. Το πολλαπλασιαστικό υλικό

για την εγκατάσταση του οπωρώ-
να δεν θα πρέπει να φέρει την πα-
ραμικρή προσβολή από το κοκκοει-
δές. Συνεπώς είναι μεγάλης σημα-
σίας να προέρχεται τούτο από φυ-
τώρια που διατηρούνται με τις α-
ναγκαίες φροντίδες και την απαι-
τούμενη γενική ευσημεδονία.

2. Το υλικό τούτο θα πρέπει, ε-
πίσης ως ένα μέτρο πρόσθετης φρον-
τίδας, να απεντομώνεται.

3. Μετά την εγκατάσταση, η
παρακολούθηση των αναπτυσσόμε-
νων φυτών θα πρέπει να είναι συ-

νοχής και αδράπρωτη. Έτσι θα καταστεί δυνατόν να προλαβάνεται ένας πολλαπλασιασμός του κοκκοειδούς πάνω στην καλλιέργεια σε βαθμό που να δημιουργήσει αργότερα σοβαρά προβλήματα.

ΧΗΜΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η χημική καταπολέμηση παραμένει στα χέρια του παραγωγού ως το κυριότερο όπλο για την αντιμετώπιση των ποικίλων εχθρών και ασθενειών που προσβάλλουν τις καλλιέργειες. Ανάλογα με το είδος του εχθρού, το είδος του ο-

πωροφόρου δέντρου, την εποχή και άλλους παράγοντες θα πρέπει να επιλέγονται τα πιο κατάλληλα σκευάσματα.

Στην περίπτωση της δοκιμής που αναγγέλλουμε, επιλέξαμε ως πιο κατάλληλα ορισμένα εντομοκτόνα που παρουσιάζονται μαζί με τις δόσεις τους στον πίνακα. Ο ψεκασιός έγινε τον Μάιο για την θανάτωση των προνυμφών της 1ης γενιάς. Γενικά τα αποτελέσματα υπήρξαν ενθαρρυντικά από την άποψη της αποτελεσματικότητας, χωρίς να παρουσιάζουν ενδείξεις φυτοτοξικότητας για το φυτό ή τους καρπούς του.

Εντομοκτόνα σκευάσματα και οι δόσεις στις οποίες χρησιμοποιήθηκαν αυτά σε δοκιμή εναντίον των προνυμφών της 1ης γενιάς του P. PENTAGONA πάνω σε ακτινιδιά τον Μάιο του 1983 στο Ριζάρι Πέλλας

Σκευάσματα	Δόση σε δρ. συστ. (γραμ./100 λίτ. νερ.)	
ULTRACIDE	40 WP	55
IMIDAN	50 WP	65
GUSATHION	25 WP	50
ZOLON	30 WP	70
MURFOTOX	68 EC	75
SUN — OIL	7 E	1500

Σχηματικά θα πρέπει να αναφερθεί, ότι ένας ψεκασιός εναντίον των προνυμφών της 1ης γενιάς κοκκοειδούς είναι μάλλον ανεπαρκής. Η εμφάνιση των προνυμφών αυτών εκτείνεται σε ένα χρονικό διάστημα πολύ μεγάλο. Έτσι, για καλύτερα αποτελέσματα θα πρέπει την εποχή εκείνη να εκτελούνται δύο ψεκασιμοί, με διάστημα ανάμεσά τους 10—20 ημερών. Μάλιστα, ίσως ακόμη να απαιτείται ψεκασιός εναντίον των προνυμφών τόσο της 2ης όσο και της 3ης γενιάς, δηλαδή συνολικά 4 ψεκασιμοί για ολόκληρη την περίοδο. Αυτό δίδεται,

θα καθορίζεται ύστερα από παρατηρήσεις πάνω στην πυκνότητα του πληθυσμού του κοκκοειδούς. Αν ο αριθμός των ατόμων του κοκκοειδούς που παραμένουν ζωντανά ύστερα από έναν ψεκασμό είναι πολύ μικρός, δεν δικαιολογείται άλλη επέμβαση. Στην αντίθετη περίπτωση θα πρέπει όχι μόνο να εκτελούνται περισσότεροι ψεκασιμοί αλλά και να διερευνώνται τα αίτια της αποτυχίας των ψεκασιμών που προηγήθηκαν.

Έχοντας υπόψη το ενδεχόμενο μιας όχι ικανοποιητικά αποτελεσματικής καταπολέμησης του κοκκοει-

δούς στη διάρκεια της περιόδου της δόξασης, σχεδιάζουμε να προδούμε και σε μια δοκιμή εφαρμογής χειμερινών πολτών. Έτσι, θα έχουμε την ευκαιρία να ελέγχουμε τόσο την αποτελεσματικότητα όσο και την τυχόν φυτοτοξικότητα των σκευασμάτων αυτών που χρησιμοποιούνται μόνο στην περίοδο του ληθάργου των φυτών και δεν επηρεάζουν δυσμενώς τα ωφέλημα για μας έντομα που αναφέραμε παραπάνω.

Θεωρούμε σκόπιμο, πριν κλείσουμε το θέμα της χημικής καταπολέμησης του κοκκοειδούς, να σημειώσουμε ότι γενικώς για την εκτέλεση των ψεκασιμών είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται μηχανοκίνητοι ψεκαστήρες και αυτοί να λειτουργούν με υψηλή πίεση και με κατευθυνόμενη με το χέρι εκτόξευση του ψεκασιού υγρού. Επίσης, θα πρέπει να δίνεται προσοχή, ώστε κατά τον ψεκασμό να περιδρέγεται καλά όλη η επιφάνεια του δέντρου, μέχρι σημείου που να αρχίζει η απορροή του ψεκαστικού υγρού.

Βιολογική καταπολέμηση

Εκτός από την χημική καταπολέμηση του P. PENTAGONA σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η καταπολέμηση τούτου με βιολογικά μέσα. Όπως αναφέραμε παραπάνω ένα ενδοφάγο παράσιτο και δύο αρπακτικά δρέθηκαν να τρέφονται σε δάρος του κοκκοειδούς. Η χρησιμότητα και η προσφορά των ωφέλιμων αυτών εντόμων θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα. Έτσι, αν η προσβολή της ακτινιδιάς από το κοκκοειδές είναι πολύ ελαφριά, ώστε ούτε τα δέντρα ούτε ο καρπός να ζημιώνεται σε υπολογίσιμο βαθμό, είναι σκόπιμο να παραλείπονται οι ψεκασιμοί και μάλιστα αυτοί που γίνονται στη διάρκεια της περιόδου της δόξασης.

ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Η ευαισθησία των κυριώτερων ποικιλιών μηλιάς στο Φουζικλάδιο

Το Φουζικλάδιο, χωρίς αμφιβολία είναι η πιο σοβαρή ασθένεια των μηλοδέντρων. Οι μηλοκαλλιεργτές γνωρίζουν τις ζημιές που προξενεί η ασθένεια αυτή και πόσο δύσκολη είναι η καταπολέμησή της, ιδιαίτερα μάλιστα όταν επικρατήσουν άσχημες καιρικές συνθήκες κατά την περίοδο της Ανοίξεως (βροχερός καιρός και σχετικά υψηλές θερμοκρασίες). Εκείνο που δεν είναι γνωστό, είναι ο βαθμός ευαισθησίας ή ανθεκτικότητας που παρουσιάζει κάθε ποικιλία μηλιάς στην αναφερόμενη ασθένεια. Στο εξωτερικό έχουν γίνει ιδιαίτερες παρατηρήσεις και προσδιορίστηκε ο βαθμός ευαισθησίας των διαφόρων ποικιλιών στο Φουζικλάδιο.

Υπάρχουν ποικιλίες μηλιάς απόλυτα ανθεκτικές όπως είναι η Πριμα (PRIMA) (δεν χρειάζεται προστασία), και άλλες ποικιλίες πολύ ευαίσθητες όπως είναι η ομάδα Ντελίτσιους (DELICIOUS) Στάφιν, Ιμπέριαλ, Στάφκριμσον κ.π. Ανάμεσα στις δύο ακραίες περιπτώσεις ταξινομούνται όλες οι άλλες ποικιλίες μηλιάς που έχουν ενδιαμέσο βαθμό ευαισθησίας στο Φουζικλά-

διο. Η ταξινόμηση της ευαισθησίας θα γίνει με το εξής κριτήριο. Οι ποικιλίες μηλιάς που είναι απόλυτα ανθεκτικές παίρνουν Νομό 0

Του Οδυσ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

και οι πιο ευαίσθητες το νομό 5.

1. Γκόλντεν Ντελίτσιους (GOLDEN DELICIOUS) 3
2. Γκράννη Σμιθ (GPANNT SMITH) 1,2 - 2,5
3. Ίνταρεντ (IDARED) 2,5
4. Κουερλίνα (QUERINA) 0
5. Μελρόζ (MELROSE) 2,5
6. Μουτσού (MUTSU) 3 - 3,5
7. Ντελίτσιους (DELICIOUS) και όλες οι μεταλλαγές της (Στάφιν, Στάφκριμσον, Ιμπέριαλ κ.π.) 5
8. Πριάμ (PRIAM) 0
9. Πρίμα (PRIMA) 0
10. Σμούθ (SMOOTHEE) μεταλλαγή της Γκόλντεν 3
11. Τζέρσεμακ (JERSEUMAC) 12. Τζόνναγκολντ (JONAGOAD) 2
13. Τζόνε (JONNEE) (μεταλλαγή της Μπλάκσον (BLAKJON της ομάδας Τζονάθαν JONATHAN) 1

2. Οι επικονιαστές της αχλαδιάς

Για τα σταυρογονιμοποιούμενα είδη σποροφόρων η συνάντηση των ποικιλιών σ' ένα σπορώνα είναι βασικός παράγοντας για την εξασφάλιση της παραγωγής. Η μέλισσα και οι επιλεγμένοι επικονιαστές παίζουν τον πρωταρχικό ρόλο για μία καλή εσοδεία.

Χωρίς να κάνει κανείς σοβαρά λάθη, τις ποικιλίες αχλαδιάς λαμβάνοντας υπόψη την περίοδο της ανθοφορίας τους, μπορεί να τις κα-

τατάξει σε γενικές γραμμές σε πέντε ομάδες. Αυτές οι πληροφορίες προσέκυψαν από τις παρατηρήσεις στις συλλογές αξιολογήσεως ποικιλιών αχλαδιάς του Ινστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων. Τα στοιχεία αυτά ταιριάζουν πολύ στις περιοχές Ναούσης και ηρωικά και σ' άλλες περιοχές που έχουν τις ίδιες κλιματικές συνθήκες.

α. Πρώιμη Ανθοφορία

COSLIA (Κόσια). Καντούλα,

Τσακωνίνα (Κρουτάλλι), GENTILE BIANCA (Τζεντίλε Μπιάνκα) ABATE FETETE (Αμπάτε φέτελ), και πολλές ντόπιες ποικιλίες.

β. Ημιπρώιμη Ανθοφορία

PASSE CRASSANE (Πας Κρασάν), BEURRE HARDT (Μπερέ Αρντί) κ.π.

γ. Κανονική Ανθοφορία

CONFERENCE (Κόνφρεαν), SANTA MARIA (Σάντα Μαρία) ΣΕΠΠΙΟΥ (αν και διπλοειδής ποικιλία έχει άγονη γύρη), COLETTE (Κολέτ), D' JULES GUTOT (Δόκτωρ Ζούλ Γκιτώ), κ.π.

δ. Ημιόψιμη Ανθοφορία

WILLIAMS (Ουΐλιαμς), HIGHLAND (Χάϊλαντ), GENERAL LECLERC (Ζενεράλ Λέκλερκ), KA-I-ZER (Κάιζερ) κ.π.

ε. Όψιμη Ανθοφορία

DOTENNE DU COMICE (Ντονανιέ ντυ Κομίς) Ντεκάναντέλ Κομίτσιο, GRAND CHAMPION (Γκραν Σιάμπιον).

Δεν είναι λάθος να φρενύσει κανείς ποικιλίες που ανήκουν στις γειτονικές ομάδες. Στη περίπτωση αυτή επιβάλλεται ν' αυξηθεί το ποσοστό του επικονιαστή ή των επικονιαστών. Ας μη ξεχνούμε ότι οι μέρες της συναντήσεως των ποικιλιών δεν είναι οι ίδιες παντού για όλες τις χρονιές και για όλες τις περιοχές. Οι μέρες συναντήσεως των ποικιλιών μπορεί να είναι άλλες χρονιές περισσότερες, άλλες λιγότερες και άλλες χρονιές καθόλου. Η συνάντηση των ποικιλιών εξαρτάται βασικά από τις κλιματικές συνθήκες της κάθε περιοχής. Αυτό συμβαίνει επειδή ο χρόνος ανθήσεως των διαφόρων ποικιλιών εξαρτάται από τις απαιτήσεις σε χαμηλές θερμοκρασίες κατά την χειμερι-

νή περίοδο. Είναι γνωστό, όταν επικρατεί ήπιος και ξεστός χειμώνας η διακοπή του ληθάργου στις ποικιλίες με υψηλές απαιτήσεις σε ψύχος είναι ανεπαρκής και παρατηρείται καθυστερημένη έναρξη ής εκπτώξεως των οφθαλμών και επιμήκυνση της ανθικής περιόδου.

Σύγκριση δύο περιοχών με διαφορετικό κλίμα: Νάουσα και Ρεθύμνο Κρήτης: Στην περιοχή Ναούσης οι δύο ποικιλίες αγλαδιές A-BATE FETELE (Αμπάτε Φέτελ) και PASSE CRASSANE (Πας Κρασάν) συνανθίζουν επαρκώς. Αντίθετα στην περιοχή Ρεθύμνης διαπιστώθηκε ότι η ποικιλία Πας Κρασάν, ανθίζει αρκετές μέρες μετά τη λήξη της ανθοφορίας της Αμπάτε Φέτελ. Επομένως στις περιοχές που επικρατεί ήπιος χειμώνας θα επιλεγούν ποικιλίες και επικονιαστές που έχουν μικρές απαιτήσεις σε ψύχος για τη διακοπή του ληθάργου.

Επίσης η άνθηση επηρεάζεται από τις θερμοκρασίες που θα επικρατήσουν αμέσως μετά την διακοπή του ληθάργου. Παράδειγμα DOTENNE DU COMICE (νιουαγιανέ ντι Κομίς - Ντεκάνα ντέλ Κομήτισο και REURRE HARDU Μπερέ Αρντύ. Η πρώτη ποικιλία απαιτεί υψηλότερες θερμοκρασίες για ν' ανθίσει, ενώ η δεύτερη (Μπερέ Αρντύ) ανθίζει και με χαμηλότερες θερμοκρασίες. Αν και η Ντεκάνα έχει λιγότερες απαιτήσεις σε ψύχος από την Μπερέ Αρντύ, εντούτοις ανθίζει πολύ αργότερα από τη Μπερέ Αρντύ. Ο λόγος είναι διότι η Ντεκάνα, ανθίζει όταν επικρατήσουν υψηλές θερμοκρασίες. Στην περιοχή μας όταν αρχίζει ν' ανθοφορεί η Ντεκάνα ήδη προ πολλών ημερών έχει λήξη η ανθοφορία της ποικιλίας Μπερέ Αρντύ.

Έτσι από τα παραπάνω, βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο επικονιαστής ή οι επικονιαστές πρέπει να

επιλέγονται επιτολίως στην συγκεκριμένη περιοχή. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι στην χώρα μας, σχεδόν κάθε χρονιά, κατά την περίοδο της ανθοφορίας της αγλαδιές

επικρατούν ανάσφαλες καιρικές συνθήκες, απότομες εναλλαγές στις θερμοκρασίες, χαμηλές θερμοκρασίες που παρεμποδίζουν την πτήση των μελισσών κλπ.

3. Ο κόκκινος τριχωτός τετράνυχος

Ο Κόκκινος τριχωτός τετράνυχος (PANONYCHUS ULMI). Πανόνυχος Ούλμι) τα τελευταία χρόνια προσένευσε σοβαρές ζημιές σε πολλές καλλιέργειες και ιδιαίτερα στα οπωροφόρα. Ένας τέτοιος σοβαρός εχθρός πρέπει να αντιμετωπισθεί «επαισθητά» και μάλιστα ενωρίς την Άνοιξη, πριν δηλαδή πολλαπλασιασθεί, για να μη δημιουργήσει προβλήματα αργότερα τατά την θερινή περίοδο όπου οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για τον πολλαπλασιασμό τους (ζέστη και ξηρασία).

Για τον δέντροκαλλιεργητή υπάρχουν μία πρώτη τξείως συνταρία. Είναι ο ακριδής προσδιορισμός της χρονικής περιόδου που εκκολάπτονται τα «χειμωνιάτικα αυγά». Δεν χρειάζονται πολλά λόγια για να διευκρινισθεί το γεγονός ότι τα αυγά θα εκκολαφθούν σε μία συγκεκριμένη περιοχή την ίδια χειμερινή ανεξάρτητα σε πια δέντρα βρίσκονται.

Έτσι από πολυετείς παρατηρήσεις που έγιναν (εξωτερικό — Ινστιτούτο Φύλλων Δέντρων Ναούσης κλπ.) διαπιστώθηκε ότι τα αυγά του κόκκινου τετράνυχου εκ-

κολάπτονται κατά την Άνοιξη (τουλάχιστο το μεγαλύτερο ποσοστό) όταν η ποικιλία μηλιάς Στάρκιν (STARKING) ή Γκόλντεν (GOLDEN) βρίσκονται στο βλαστικό στάδιο κόκκινη κορυφή (παρρησιή ανθοφορίας). Φυσικά τα άλλα είδη οπωροφόρων, επειδή ανθίζουν ενωρίτερα, στην ίδια χειμερινή έχουν προχωρημένη ελάστηση και οι καρποί τους έχουν αποκτήσει ένα ικανοποιητικό μέγεθος. Προτιμώνται για την μηλιά ο νεογέννητοι ανήλικοι τετράνυχος, συγκεντρώνονται στα πρώτα νεαρά φύλλα του δέντρου όπου αρχίζουν το εθροποικό τους έργο. Σ' αυτή την περίοδο επιμεδώνουμε ψεκάζοντας όλα τα είδη των δέντρων, μηλιές, αγλαδιές, ροδακινιές, κερασιές, αμυγδαλιές κλπ. Μία δεγματοληψία επί τόπου θα μπορούσε να μας δείξει αν χρειαστεί να επένδυμε και δεύτερη φορά αμέσως μετά την ανθοφορία. Χρησιμοποιούμενα ακαρεοκτόνα PLCTHAN (πλκτριάν) PEROPAL (περοπάλ ή κάποιο άλλο).

(Δες παρ οδικό ΝΙΑΓΣΤΑ α) τεύχος 17 τελ. 169 1980, β) τεύχος 22 τελ. 40 1983).

4. Εγκατάσταση οπωρών με τριπλοειδείς ποικιλίες μηλιάς

Ανάλογα με τον αριθμό χρωμοσωμάτων που έχουν οι μηλιές στα σωματικά τους κύτταρα χωρίζονται σε δύο βασικές ομάδες:

α) Στις διπλοειδείς ποικιλίες που έχουν συνολικά 34 χρωμοσώματα (17+17 και β) στις τριπλοειδείς ποικιλίες που έχουν συνολικά

51 χρωμοσώματα (17+17+17).

Στη πρώτη κατηγορία ανήκουν πάρα πολλές γνωστές ποικιλίες ομάδα Ντελίτσιους, (Στάρκιν, Ιμπεριάλ, Στάρκιν, Ρεντ Τσιφ κλπ.), ομάδα Γκόλντεν Ντελίτσιους (Σιρόβ, Γέλεου σπούρ, Λυ-

γκάλαντες κλπ.), Γκράννη Σμιθ, Μπελφόρ, Τζονάθαν, Τζέρεμιαν κλπ. Στη δεύτερη ομάδα ανήκουν η Μουτσού η Τζόνγκολντ κλπ.

Πρέπει να τονισθεί ότι οι τριπλοειδείς ποικιλίες δεν κάνουν για επικονιαστές και ως εκ τούτου εφόσον στον μηλίωνα πρόκειται να φυτευθεί μία τριπλοειδής ποικιλία, λόγω χάρη η Μουτσού, επιβάλλεται να φυτευθούν άλλες δύο τουλάχιστο διπλοειδείς ποικιλίες λόγω χάρη Γκράννη Σμιθ και Στάρκριμσον. Έτσι με την δοήθεα των μελισσών θα εξασφαλιστεί η γονιμοποίηση και των τριών ποικιλιών ως εξής: 1) Η Γκράννη Σμιθ θα γονιμοποιήσει την Στάρκριμσον. 2) Η Στάρκριμσον θα γονιμοποιήσει την Γκράννη Σμιθ και 3) Οι ποικιλίες

Γκράννη Σμιθ και Στάρκριμσον θα γονιμοποιήσουν την Μουτσού.

Δεν είναι καθόλου λάθος, εάν ένας μηλοκαλλιεργητής επιθυμεί να φυτεύσει σαν βασική ποικιλία μια τριπλοειδή ποικιλία, υπολογίζοντας ένα ικανοποιητικό εισόδημα. Μόνο στη περίπτωση αυτή θα πρέπει να υπάρχει μια ορθή σχέση και διάταξη των δύο διπλοειδών ποικιλιών και της τριπλοειδούς.

Έστω ένας μηλοκαλλιεργητής επιθυμεί να φυτεύσει τις παραπάνω ποικιλίες σε ποσοστό ως εξής: Μουτσού (τριπλοειδής) 50% ο, Γκράννη Σμιθ 25% ο και Στάρκριμσον 25% ο. Στον οπωρώνα μπορούν να φυτευθούν οι ποικιλίες ως ακολούθως:

M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M
M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M	M	Γκ	Στ	M

M = Μουτσού 50% ο Γκ = Γκράννη Σμιθ 25% ο Στ = Στάρκριμσον 25% ο

5. Ο ρόλος της μέλισσας στη γονιμοποίηση των δένδρων

Η μέλισσα προσφέρει πάρα πολλά στον άνθρωπο.

Πρώτον Παράγει χρήσιμα και ωφέλιμα προϊόντα, μέλι, κεριά

κλπ. Το μέλι θεωρείται ως μία και' εξοχή θρεπτική τροφή στον άνθρωπο.

Δεύτερο Παράγει τον βασικό πόλο του οποίου οι ευεργετικές ιδιότητες επί του ανθρώπινου οργανισμού είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένες

και τρίτον και σποδαιότερο συντελεί στην γονιμοποίηση των φυτών. Χωρίς την μέλισσα πολλά σταυρογονιμοποιούμενα φυτά και ανάμεσα σ' αυτά και πολλά είδη οπωροφόρων, (μηλιές, αχλαδιές, κερασιές, αμυγδαλιές κλπ.) δεν θα μπορούσαν να σχηματίσουν καρπούς.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι δύο κυρίως είναι οι συντελεστές που παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην καρποφορία των σταυρογονιμοποιούμενων φυτών η μέλισσα και οι επικονιαστές. Έτσι ή αλλιώς οι δεντροκαλλιεργητές για το δικό τους πρώτο συμφέρον, δεν πρέπει να ψεχάζουν σε καμία περίπτωση στην περίοδο της καρποφορίας με εντομοκτόνα κλπ. φάρμακα που σκοτώνουν ή απομακρύνουν τις μέλισσες από τον οπωρώνα. Ας το επαναλάβουμε ακόμα μία φορά. Από μία καλή συνεργασία μελισσοκόμου και δεντροκαλλιεργητού μπορούν να ωφεληθούν και οι δύο με τον καλύτερο τρόπο. Ο μεν μελισσοκόμος θα εξασφαλίσει το μέλι, ο δε δεντροκαλλιεργητής μία πλούσια εσοδεία. (Δες «Νέουστα» σχετικό άρθρο σελ. 145 1982).

Ιερομόναχος Μελέτιος

(Συνέχεια από την σελ. 10)

θλησίας Νεολαίας της Πατρίδος αυτού και λαβόν παρά των ευγνωμονούντων κατοίκων της Βεροίας την προσωνυμίαν του ιδρυτού έλαβεν πέρας 14 Ιουλίου 1874 επιστατούντος του αξιεπαίνου αυτού αδελφού του Παύτου Κυρίου Κυρίου Θωμά Αυξεντίου.

Ένα απόσπασμα από τον ύμνο για το Μελέτιο παραθέτουμε για τους αναγνώστες μας...

Χαίρε χαίρε πατρίς γλυκυτάτη
επιτυχούσα ανδρός φιλομούσου
ευγενούς δωρητού
του Μελετείου κλεινού.
Ενεργέτην μέγαν καλόν
ος την πόλιν Βεροίας
φιλοδώρως στολίζει
με λαμπρόν οίκον Μουσών.
Χορηγέ ενεργέτα
τούδε θωμού της παιδείας
ένδοξον τέκνον
της φιλάτης Βεροίας.

Εδώ και λίγα χρόνια στη θέση του παλιού κτίριου κτίστηκε νέο κτίριο το Δημοτικό Σχολείο που πήρε πάλι το όνομα του Μελετείου.

Μια μικρή φωτογραφία του Μελετείου σώζεται σήμερα στο σπίτι του Γώγου η οποία φωτογραφία βρίσκεται σε κλισέ στο διβλίο του ασέβνηστου Σιγισπατριώτη μας Εμμ. Χριστοδούλου «ΙΣΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ» Μάρτιος 1960.

Πέθανε το 1889 τιμώντας την πατρίδα του Βέροια και άφησε άσβεστη την μνήμη για τις επερχόμενες γενιές για μίμηση...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) Αναστασίου Χριστοδούλου: «Ιστορία της Βέροιας» 1960.

2) Γεωργίου Χιονίδη: «Σύντομη Ιστορία του Χριστιανισμού στη περιοχή Βέροιας» 1981».

3) Παύλου Πυρινού: «Η συμβολή της Μητροπόλεως Βεροίας στην Παιδεία κατά τον 19ον αιώνα» 1983.

4) Διάφορες εργασίες σε περιοδικά και εφημερίδες πνευματικών ανθρώπων.

Πρωτότυπη Χριστουγεννιάτικη γιορτή του Κέντρου Εργαζομένων Κοριτσιών Ναούσης για τα μέλη του Κ.Α.Π.Η.

Χριστουγεννιάτικη γιορτή ΚΕΚ Ναούσας για τα μέλη του ΚΑΠΗ

Την Χριστουγεννιάτικη «Καλή μας Πράξη» σκεφθήκαμε να την κάνουμε φέτος για τα μέλη του Κ.Α.Π.Η. (Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων) της πόλης μας. Από πολλές μέρες πιο μπροστά το τμήμα Οικογενειακών άρχισε να ετοιμάζει τα γλυκά (μελλομακάρονα, κουραμπιέδες, κουλουράκια, τρούρες, ρολό με μαριελάδα) που θα προσέραμε στους καλεσμένους μας.

Το Δ.Σ. των μαθητριών, σε συνεργασία με την Προϊσταμένη, ετοίμασε το πρόγραμμα της γιορτής, που περιελάμβανε κατατοπιστικές ομιλίες για την αποστολή της Σχολής, απαγγελίες, σκετς και επίκαιρα χορωδιακά τραγούδια. Έτσι πανέτοιμες, υποδεχθήκαμε την Τετάρτη το πρωί στην κατάλληλο διακο-

σμημένη αίθουσα γιορτών του Κ.Ε.Κ. τους 100 προσκεκλημένους μας, άνδρες και γυναίκες. Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε κατά την διάρκεια της γιορτής ήταν ζεστή και συγκινητική. πολλοί από τους προσκεκλημένους μας δάκρυσαν από συγκίνηση και δεν μπορούσαν να εκφράσουν την χαρά και τις ευχαριστίες τους, για το ότι σκεφθήκαμε να τους καλέσουμε στην Σχολή μας.

Αφού τέλειωσε η γιορτή, ανέβηκαν και επισκέφθηκαν όλα τα τμήματα, όπου η κάθε δασκάλα τους εξηγούσε τον τρόπο που εργάζονται και τι μαθαίνουν οι μαθήτριες.

Στους καλεσμένους που έφεραν, μια μαθήτρια ντυμένη Αη - Βασίλης έδινε από ένα δωράκι και γλυκά, όμορφα πακεταρισμένα.

Κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο
"Ένα βιβλίο κατατοπιστικό επιστημονικό με χρωματιστές εικόνες
Τι είναι τα κοκκοειδή (ψώρες) και πώς καταπολεμούνται
Δέν πρέπει να λείπει από κανένα αγροτικό σπίτι

ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορείτε να το προμηθευθείτε από τα γραφεία
του 'Αγροτικού Συλλόγου Ναούσης
ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 400 ΔΡΑΧΜΕΣ

Μόλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο μοναδικό στο είδος του
«ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ»

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

- Τι περιέχει κάθε «φάρμακο» και πως ταξινομούνται
- Πίνακες κατατοπιστικοί χρήσιμοι και διαφωτιστικοί
- Ένα βιβλίο απαραίτητο για κάθε αγροτική βιβλιοθήκη

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ 600 Δραχμές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΙ ΚΑΙ ΜΠΟΥΛΕΣ» 1. ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ 2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΛΗΣ - Ο ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

Του Τάκη Μπάϊτον

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ